

Wiadomości **Uniwersyteckie**

4 | **Z życia Uczelni**

Vivat Academia, vivant Professores!
– inauguracja roku akademickiego
2022/2023 na UMCS

42 | **Nauka i ludzie**

*Tylko razem możemy budować silną
markę Uniwersytetu. Rozmowa z Anetą
Adamską – rzeczniką prasową
i dyrektorką Centrum Prasowego UMCS*

46 | **Nauka i ludzie**

*Pokazujemy filmy, które nie sposób
zapomnieć. Rozmowa z Piotrem
Kotowskim – kierownikiem Dyskusyjnego
Klubu Filmowego „Bariera”*

Uroczysta inauguracja roku akademickiego 2022/2023, 21.10.2022 r.

Fot. Bartosz Proll

Koncert inauguracyjny, 21.10.2022 r.

Fot. Bartosz Proll

Spis treści

WYDARZENIA

- 4** | Z życia Uczelni
- 26** | Nasze sukcesy
- 28** | Na wydziałach

NAUKA I LUDZIE

- 42** | Tylko razem możemy budować silną markę Uniwersytetu. Rozmowa z Anetą Adamską – rzeczniką prasową i dyrektorką Centrum Prasowego UMCS
- 46** | Pokazujemy filmy, które nie sposób zapomnieć. Rozmowa z Piotrem Kotowskim – kierownikiem Dyskusyjnego Klubu Filmowego „Bariera”
- 48** | Święto Zmarłych dawniej i dziś. Rozmowa z dr hab. Katarzyną Smyk, prof. Uczelni, p.o. Kierownika Katedry Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego UMCS
- 52** | Strefa krawędziowa Roztocza Środkowego okiem ekologa. Śladami profesorów Henryka Maruszczaka (1922–2012) i Tadeusza Wilgata (1917–2005)

WYDARZENIA NAUKOWE

- 59** | Podlaskie Forum Ekonomiczne
- 59** | Wizyta studyjna na Uniwersytecie Erazma w Rotterdamie
- 60** | Pracownia Badań nad Instytutem Literackim w Paryżu na Kongresie Współpracy Transgranicznej
- 61** | Inauguracja Instytutu Polskiego Dziedzictwa Narodowego na Litwie
- 62** | Debata o zasługach Kazimierza Konarskiego dla archiwistyki
- 63** | Seminarium „Żydowskie cmentarze w polskim krajobrazie kulturowym”
- 64** | W Instytucie Historii UMCS o agresji Rosji na Ukrainę
- 65** | Konferencja EAA Annual Meeting
- 66** | Międzynarodowe seminarium „Memory Studies and Politics of History: do they Meet Each Other?”

- 67** | III Festiwal Badawczy Katedr
- 68** | Dziennikarze polonijni w Lublinie
- 69** | III Kongres Towarzystw Naukowych
- 70** | Częściowe zaćmienie Słońca 2022
- 71** | Wizyta studyjna na Uniwersytecie Kolońskim w Niemczech
- 71** | KIPA–UN DESA International Forum 2022
- 72** | Popielnica to nie taka pradziejowa popielniczka

SPRAWY STUDENCKIE

- 75** | Język mapą drogową kultury
- 76** | Student UMCS w Radzie Głównej NAWA
- 76** | Rusza Ogólnopolski Konkurs „Złote Indeksy”
- 77** | Spotkania z Fizyką i Matematyką – o nauce w sposób ciekawy i przystępny
- 78** | Projekt „Gramatyka z kulturą” w Programie Promocji Języka Polskiego
- 78** | Wykłady popularnonaukowe dr. Jerzego Mycki
- 79** | Koło Olimpijskie poszło w ruch
- 80** | Warto się rozwijać i wierzyć w siebie. Rozmowa z Ignacym Zającem i Dominikiem Fidziukiewiczem, studentami UMCS z drużyny, która zajęła II miejsce w Ogólnopolskich mistrzostwach w projektowaniu gier komputerowych „Cyberiada”
- 81** | Inauguracja studiów podyplomowych z zakresu nauczania informatyki
- 82** | „3, 2, 1... Studia start!” i Koła Naukowe Wydziału Historii i Archeologii
- 82** | Wyjazd integracyjno-motywacyjny RADAR 2022

W ŚWIECIE KSIĄŻEK

- 83** | Jakub Nowak *To wszystko przez ten wiatr*
- 84** | Monografia *State-owned Enterprises in the Global Economy*
- 84** | Conrad: Eastern and Western Perspectives

KARTKA Z KALENDARZA

- 86** | Jubileusz 50-lecia pracy prof. Ryszarda Skubisza

ŻYCIE KULTURALNE

- 88** | Kolejna Wolna Chatka już za nami

Wydawca: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

PL ISSN 1233-216X

Adres redakcji: pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5, p. 1606, 20-031 Lublin, tel. 81 537 54 19

e-mail: wiadomosci@mail.umcs.pl
www.wiadomosci.umcs.pl

Redakcja: Aneta Adamska, Magdalena Cichońska (redaktor wydania), Ewa Kawalko-Marczuk (redaktor naczelny), Klaudia Olender, Bartosz Proll (fotograf), Katarzyna Skątecka

Współpracownicy: Krzysztof Bartnik, Agata Dzyr, Sara Filipiak, Monika Gabryś-Sławińska, Agnieszka Grygljicka, Urszula Jackowska, Teresa Klimowicz, Andrzej Kokowski,

Ihor Kolisnichenko, Eliza Komierzyńska-Orlińska, Marta Kostrzewa, Monika Lenarciak, Urszula Lewartowicz, Julia Maj, Monika Mielko-Remiszewska, Anna Obara-Pawłowska, Anna Pastuszka, Tomasz Poślada, Michał Zembrzycki

Projekt graficzny i skład: Studio DTP Academicon, dtp@academicon.pl, <https://dtp.academicon.pl/>

Druk: Akapit

Nakład: 500 egzemplarzy

Okladka: Inauguracja roku akademickiego 2022/2023, fot. Bartosz Proll

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i korekty nadesłanych tekstów. Ma również prawo do wyboru tekstów do publikacji.

Vivat Academia, vivant Professores! – inauguracja roku akademickiego 2022/2023 na UMCS

Już po raz 78. na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej zabrzmiało uroczyste *Gaudeamus igitur*. 21 października w Auli Uniwersyteckiej na Wydziale Prawa i Administracji UMCS władze rektorskie, administracyjne, przedstawiciele społeczności akademickiej oraz zaproszeni goście wspólnie świętowali nowy rok akademicki.

Ceremonię tradycyjnie otworzył rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, który już na początku przemówienia zaznaczył, że ten rok akademicki na pewno nie będzie łatwy. Rozpoczyna się bowiem w niezwykle trudnym momencie – w cieniu tragicznych wydarzeń wojny na Ukrainie, w czasie gwałtownie pogłębiającego się kryzysu gospodarczo-ekonomicznego, wielu zmian i związanego z nimi zachwiania poczucia bezpieczeństwa na różnych płaszczyznach. Podkreślił, że społeczność akademicka naszej Alma Mater wykazała się niezwykle solidarnością, od wielu miesięcy wspierając obywateli Ukrainy w różnych formach.

Rektor przypomniał także o roli uniwersytetu i misji, jaką ma do spełnienia. Zaprezentował liczne sukcesy pracowników Uczelni, osiągnięte w minionym roku akademickim oraz plany rozwoju Uniwersytetu i realizowane inwestycje. Ponadto przedstawił wyniki tegorocznej rekrutacji oraz obszary współpracy UMCS ze środowiskiem biznesowym, naukowym i organizacjami międzynarodowymi, w które wpisuje się m.in. dołączenie do prestiżowego konsorcjum Uniwersytetów

Europejskich – ATHENA czy zacieśnianie relacji z całym środowiskiem Lublina poprzez realizację inicjatywy w ramach Związku Uczelni Lubelskich.

W dalszej części uroczystości prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką dr hab. Zbigniew Pastuszek, prof. UMCS odczytał listy gratulacyjne od prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy oraz marszałka Senatu Tomasza Grodzkiego.

Następnie prorektor ds. ogólnych dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS poinformował o nagrodach i odznaczeniach państwowych. Złotym Krzyżem Zasługi odznaczeni zostali: prof. dr hab. Stanisława Niebrzegowska-Barmińska i dr hab. Paweł Nowak, prof. UMCS; Srebrnym Krzyżem Zasługi – prof. dr hab. Walenty Baluk i prof. dr hab. Małgorzata Wiśniewska, zaś Brązowym Krzyżem Zasługi – dr hab. Marta Nowosad-Bakalarczyk, dr Anna Szwed-Walczak oraz dr hab. Marta Wójcicka, prof. UMCS.

Ponadto za wzorowe, wyjątkowo sumienne wykonywanie obowiązków wynikających z pracy zawodowej Medalami za Długoletnią Służbę odznaczonych zostało 47 pracowników naszego Uniwersytetu: Medalem Złotym – 7 pracowników, Medalem Srebrnym – 27, zaś Medalem Brązowym – 13. Minister Edukacji i Nauki odznaczył także Medalami Komisji Edukacji Narodowej 19 pracowników UMCS.

Corocznie Kapituła Konkursowa pod przewodnictwem prof. Krzysztofa Pomiana przyznaje ufundowaną przez naszą Alma Mater Nagrodę im. Jerzego Giedroycia. W tym roku laureatką tego prestiżowego wyróżnienia została Anna Wylegała za książkę pt. *Był dwór, nie ma dworu. Reforma rolna w Polsce*.

To dla mnie ogromne wyróżnienie i nie da się ukryć, że jestem nim zaszczycona. Moja książka łączy warsztat

Fot. Bartosz Prohl

Fot. Bartosz Prohl

historyczny, czyli taką mrówczą pracę, z dokumentami, badaniami terenowymi, w tym przypadku na wsi, i rozmowami z ludźmi. Jestem socjolożką jakościową, dlatego te rozmowy z ludźmi, którzy opowiadają swoje historie, to najprzyjemniejsza, najbardziej wynagradzająca i dająca najwięcej satysfakcji część mojej pracy – powiedziała Anna Wylegała.

Podczas inauguracji prorektor ds. studentów i jakości kształcenia prof. dr hab. Dorota Kołodyńska wręczyła także medale i dyplomy absolwentom naszej Uczelni. Tytuł „Najlepszego Absolwenta UMCS” i złoty medal otrzymał Michael Mishchenkov z Wydziału Artystycznego. Z kolei najlepszymi absolwentami poszczególnych wydziałów, a jednocześnie laureatami srebrnych medali zostali: Michał Zabielski z Wydziału Artystycznego, Dunuvilla Kavindi Jayawickreme z Wydziału Biologii i Biotechnologii, Anna Wasilewska z Wydziału Chemii, Żaneta Biernacka z Wydziału Ekonomicznego, Adrian Popiołek z Wydziału Filozofii i Socjologii, Anita Róg-Bindacz z Wydziału Filologicznego, Marcin Gnat z Wydziału Historii i Archeologii, Katarzyna Siuzdak z Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki, Patrycja Adamczyk z Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, Kamil Góra z Wydziału Pedagogiki i Psychologii, Mykhailo Zaslavskyi z Wydziału Politologii i Dziennikarstwa, Ilona Łukasik z Wydziału Prawa i Administracji oraz Angelika Brzyszek z Wydziału Zamiejscowego w Puławach.

Ceremonię uświetniły immatrykulacje studentów i doktorantów oraz przemówienia przewodniczącej Zarządu Uczelnianego Samorządu Studentów Pauliny Jamrozik i wiceprzewodniczącej Samorządu Doktorantów mgr Barbary Pietrzyk-Tobiasz, zaś zwieńczył ją wy-

kład inauguracyjny pt. *Wojny informacyjne*, który wygłosił dr hab. Zbigniew Osiński, prof. UMCS.

Przed oficjalnym rozpoczęciem inauguracji roku akademickiego 2022/2023 rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski oraz prorektorzy: prof. dr hab. Dorota Kołodyńska, dr hab. Zbigniew Pastuszek, prof. UMCS, prof. dr hab. Wiesław I. Gruszecki oraz dr hab. Arkadiusz Berzeza, prof. UMCS złożyli kwiaty przed pomnikiem naszej Patronki na placu Marii Curie-Skłodowskiej. Następnie odbył się briefing prasowy z udziałem władz Uczelni. *W tej chwili trudno powiedzieć, co będzie za rok, kiedy spotkamy się w tym samym miejscu i kiedy padnie to samo pytanie, jak sobie radzimy w trudnej sytuacji gospodarczej, choć zakładam, że będzie ona już dużo lepsza. Dziś staramy się jakoś sobie radzić i nie najgorzej nam to wychodzi* – powiedział rektor prof. Radosław Dobrowolski i dodał, że obecna sytuacja gospodarcza wymusza jednak odłożenie planów inwestycyjnych na lepsze czasy: *W tej chwili inwestujemy przede wszystkim w ludzi. Dla nas człowiek jest tym potencjałem, w który warto inwestować.*

Uroczystości inauguracyjne zakończył koncert z okazji jubileuszu 50-lecia kształcenia artystycznego na naszym Uniwersytecie, który odbył się w Sali Widowiskowej Akademickiego Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka. Uczestnicy wydarzenia mieli okazję wysłuchać utworów z repertuaru muzyki klasycznej, estradowej i jazzowej w wykonaniu artystów z Instytutu Muzyki UMCS.

Klaudia Olender

Fot. Bartosz Prohl

Przemówienie inauguracyjne rektora UMCS prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego

Szanowni Państwo,

od 1944 r. w październiku na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej rozbrzmiewa *Gaudeamus*, które symbolicznie rozpoczyna nowy rok akademicki. Patrząc na historię naszej Alma Mater, a także burzliwą historię naszego kraju, dobrze wiemy, że okoliczności towarzyszące kolejnym inauguracjom nie zawsze napawały optymizmem. Członkowie naszej wspólnoty przez ostatnie prawie 80 lat niejednokrotnie uczestniczyli w bolesnych wydarzeniach, które odciskały na nich swoje piętno.

Ten rok akademicki również rozpoczynamy w cieniu tragicznych wydarzeń wojny w Ukrainie. Śmierć, zniszczenie, rozpacz są tak blisko nas, przenikają do Polski wraz z historią kolejnej osoby zmuszonej do opuszczenia swojej ojczyzny w poszukiwaniu bezpieczeństwa, dotyczą również naszych studentów i pracowników. Patrzymy na dramat milionów ludzi, dramat, którego nie da się opisać słowami. A gdy brakuje słów, najbardziej wymowna jest cisza.

Sytuacje trudne, dramatyczne są sprawdzianem z naszego człowieczeństwa. Bardzo dziękuję członkom społeczności akademickiej za pomoc udzielaną od wielu miesięcy obywatelom Ukrainy, za wsparcie prawne, psychologiczne, medyczne, wolontariat studencki, pomoc dzieciom i młodzieży, zbiórkę niezbędnych do życia produktów, a także realizację projektów aktywizujących i integrujących środowiska polskie i ukraińskie.

Szanowni Państwo, sytuacja, w której aktualnie się znajdujemy, daleka jest od tej optymalnej do podejmowania naukowych wysiłków. Dramat wojny naszych sąsiadów, ale także kryzys gospodarczy, którego doświadczamy, brak poczucia bezpieczeństwa na różnych płaszczyznach wpływają na nas demobilizująco. Niepewność, jak będzie wyglądała nasza bliska przyszłość, towarzyszy nam każdego dnia. Bardzo chciał-

bym wierzyć, że sytuacja się unormuje i że po trudnym okresie nadejdzie przynajmniej względny spokój. Nawiązaniem jednak jest sądzić, że nastąpi to niebawem.

Mimo trudności, z którymi się mierzymy, wierzę, że mamy w sobie siłę, aby nadal podejmować działania badawcze i dydaktyczne, które stanowią nadrzędną wartość wspólnoty uniwersyteckiej, sportowe i kulturalne, które pozwalają rozwijać indywidualne pasje oraz – tak ważne w tym czasie – działania społeczne i charytatywne.

Wspólnota uniwersytecka skupia w sobie ludzi twórczych, otwartych, ambitnych, którzy są gotowi dążyć do prawdy i samodoskonalenia. Jest nie tylko ostoją racjonalnego myślenia i gwarantem przestrzegania najwyższych wartości, ale także ważnym przyczynkiem do zmian i rozwoju.

Niezwykle istotnym elementem naszej wspólnoty są studenci i doktoranci, których mam zaszczyt i przyjemność powitać na dzisiejszej uroczystości. Jesteśmy z Was dumni, z Waszych osiągnięć naukowych i sportowych, z Waszego zaangażowania w działalność samorządową i we wszystkie sprawy Uniwersytetu. Cieszę się, że znajdujecie tu wiedzę, a także realizujecie swoje pasje.

Szczególnie ciepłe słowa kieruję do studentów pierwszego roku. Dzisiejsza uroczystość to początek Waszej studenckiej przygody. Korzystajcie z szerokiej oferty dydaktycznej, naukowej, stypendialnej, a także kulturalnej i sportowej. Wspierajcie się również wzajemnie, bo dobrze wiem, że początki potrafią być trudne. Zapewniam Was, że możecie liczyć na życzliwość i pomoc ze strony pracowników naszego Uniwersytetu.

„Powiedz mi, to zapomnę. Naucz mnie, to może zapamiętam. Zaangażuj mnie, to się nauczę” – ta maksyma Benjamina Franklina jest dla nas wyjątkowo ważna, każdego dnia staramy się, abyście czuli się

Fot. Bartosz Proń

współodpowiedzialni za wizerunek Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, współuczestniczyli w pracach badawczych, w życiu kulturalnym i sportowym, abyście po prostu czuli się współgospodarzami naszej Alma Mater.

Szanowni Państwo, w tym roku akademickim społeczność Uniwersytetu powiększyła się o prawie 7000

nowych studentów i doktorantów, w tym o około 700 obcokrajowców. Cieszę się, że tak liczna grupa młodych ludzi, również spoza granic naszego państwa, zaufała właśnie nam, rozpoczynając naukę na UMCS.

Podajemy liczne wysiłki, aby wszyscy studenci czuli się dobrze w murach naszej Uczelni. W minionym roku akademickim opracowane zostały dwa

strategiczne dokumenty (*Strategia Społecznej Odpowiedzialności na rzecz osób z niepełnosprawnościami* oraz *Strategia Uniwersalnego Projektowania*) dotyczące zwiększenia dostępności Uczelni dla osób z niepełnosprawnościami, zasad postępowania w sytuacjach kryzysowych, a także kształtowania uczelnianej przestrzeni pod względem dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej.

Siłą UMCS zawsze byli i są ludzie – mamy znakomitych studentów, doktorantów oraz niezwyklej absolwentów. Mamy też wyjątkową kadrę naukową, której osiągnięciami możemy się szczycić. Pozdrawiam wszystkich pracowników nauki i dziękuję za Waszą dotychczasową aktywność.

Szanowni Państwo, za nami żmudny, pięcioletni okres ewaluacji. Wyniki oceny jakości działalności naukowej jednostek mają kluczowe znaczenie dla ich rozwoju, a także prestiżu i oddziaływania w środowisku akademickim. Opublikowane wyniki ewaluacji odzwierciedlają rangę naukową Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej i są dużym sukcesem wszystkich osób zaangażowanych w działalność badawczo-rozwojową Uczelni.

Spśród 23 ocenianych dyscyplin naukowych UMCS uzyskał najwyższą kategorię A+ w dyscyplinie archeologia, osiem kategorii naukowych A (historia, literaturoznawstwo, nauki fizyczne, nauki o komunikacji społecznej i mediach, nauki o kulturze i religii, nauki prawne, sztuki muzyczne, sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki) oraz jedenaście kategorii B+. Uzyskane wyniki – już teraz, przed ogłoszeniem decyzji odwoławczych – plasują nas w czołówce uniwersytetów z największą liczbą kategorii A. Wskazują również na rosnącą dynamikę i znaczną poprawę jakości badań prowadzonych w naszym Uniwersytecie.

Bardzo dziękuję władzom instytutów, a zarazem przewodniczącym rad dyscyplin naukowych, a także wszystkim pracownikom badawczo-dydaktycznym, administracyjnym i technicznym zaangażowanym w proces ewaluacji, którzy podeszli do tego wyzwania ze świadomością, że wyniki powinny przełożyć się na większy prestiż Uczelni i danej dyscypliny, a także wyższy poziom finansowania nauki.

Szanowni Państwo, pracownicy naszego Uniwersytetu mogą się szczycić się wieloma sukcesami naukowymi. W roku akademickim 2021/2022 pozyskaliśmy 14 mi-

lionów złotych na realizację 43 krajowych projektów badawczych. Wyplacono również cztery stypendia przyznane przez Ministra Edukacji i Nauki dla młodych wybitnych naukowców. Otrzymaliśmy także prawie 14 milionów złotych na infrastrukturę badawczą oraz promocję badań. Nasi naukowcy pozyskali ponadto niemal 1 milion 400 tysięcy złotych na realizację 7 międzynarodowych projektów badawczych, a 29 złożonych wniosków czeka jeszcze na rozstrzygnięcie.

UMCS już trzeci rok z rzędu jest wśród uczelni sklasyfikowanych w światowym rankingu CWUR – The Center for World University Rankings 2022–2023, publikującym globalne rankingi uniwersytetów, który doceniany jest za swój obiektywizm, przejrzystość i spójność.

Osiemnastu naukowców związanych z naszym Uniwersytetem ujętych zostało w prestiżowym rankingu najbardziej wpływowych ludzi nauki na świecie – World's Top 2% Scientists. Zestawienie zawiera nazwiska uczonych z całego świata, których publikacje są najczęściej cytowane przez innych autorów.

W zeszłym roku akademickim dołączyliśmy do prestiżowego konsorcjum Uniwersytetów Europejskich – ATHENA. To wyjątkowy sukces UMCS i wielka szansa do dalszego rozwoju oraz budowania dobrej marki Uniwersytetu w europejskiej przestrzeni naukowo-badawczej i edukacyjnej. Współpraca z ośmioma uniwersytetami z całej Europy to szereg możliwości dla studentów, które są związane z odbywaniem studiów i staży na zagranicznych uczelniach oraz zdobywaniem wspólnych dyplomów. Dla nauczycieli akademickich to zaś możliwość zbierania dobrych praktyk od partnerów zagranicznych, a także odbywania staży naukowych czy wizyt studyjnych.

Prowadzone na naszym Uniwersytecie badania doceniane są na świecie, artykuły z ich wynikami publikowane są w najbardziej prestiżowych periodykach, wynalazki naszych pracowników uzyskują ochronę patentową, a co najważniejsze – znajdują zastosowanie w praktyce. Pracownicy UMCS są członkami naukowych gremiów, które wpływają na kierunki prowadzonych badań.

UMCS już od lat buduje swoją tradycję, kulturę organizacyjną oraz dba o pozytywne relacje z otoczeniem zewnętrznym. Są to wartości, które decydują o renomie naszej Uczelni. UMCS jest ważną instytucją życia

publicznego, pełni rolę kulturotwórczą i opiniotwórczą, głęboko osadzoną w naszym mieście, regionie oraz kraju.

Wnosimy także duży wkład w kształtowanie gospodarki opartej na wiedzy. W minionym roku akademickim o 125%, w stosunku do roku poprzedniego, wzrosły przychody z tytułu komercjalizacji wyników badań przemysłowych i prac rozwojowych, zaś o 150% wzrosły przychody z tytułu świadczenia usług badawczych na rzecz przedsiębiorstw i otoczenia społeczno-gospodarczego.

Należy również wspomnieć, że dzięki realizacji projektów informatycznych nasz Uniwersytet zbudował i zarządza zaawansowaną akademicką siecią komputerową oraz nieustannie podnosi zasięg i jakość usług świadczonych na rzecz lubelskiego środowiska naukowo-badawczego. Stale inwestujemy w infrastrukturę informatyczną Uczelni w celu podniesienia jej niezawodności oraz bezpieczeństwa świadczonych usług IT. Informatyzujemy również procesy związane z funkcjonowaniem studentów, doktorantów oraz pracowników UMCS.

W połowie maja 2022 r. rozpoczęła funkcjonowanie Baza Wiedzy Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (repozytorium cyfrowe) – centralny system ewidencji i archiwizacji dorobku piśmienniczego, artystycznego oraz dydaktycznego pracowników, doktorantów, a także innych osób związanych z naszą Uczelnią.

Zeszły rok akademicki obfitował również w liczne inwestycje infrastrukturalne. Zakończyliśmy m.in. przebudowę budynku Wydziału Prawa i Administracji oraz modernizację Domu Studenta „Zana”. Do użytku oddany został imponujący budynek Instytutu Pedagogiki, doskonale wyposażony, dostosowany do najwyższych standardów badawczych i edukacyjnych. Warto w tym miejscu dodać, że nowy gmach Instytutu Pedagogiki zajął pierwsze miejsce w prestiżowym konkursie „O Kryształową Cegłę” w kategorii „Obiekty naukowo-dydaktyczne”.

Stale dążymy do doskonałości naukowej, także poprzez zacieśnianie relacji z całym środowiskiem akademickim Lublina. Realizowane inicjatywy w ramach Związku Uczelni Lubelskich przy wsparciu Miasta Lublin dotyczą m.in. sfery badawczej, naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej. Aktualnie w ramach związku realizujemy następujące inicjatywy: Budżet Partycypacyjny, Interprojekt, Wirtualna Karta Biblioteczna i Staż Za Miedzą.

Rozszerzamy również naszą współpracę z innymi polskimi uniwersytetami. W tym tygodniu podpisaliśmy umowę z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie i Uniwersytetem Gdańskim o powołaniu do życia forum Zielonych Uniwersytetów. Głównym celem forum będzie kreowanie rozwiązań organizacyjnych zmierzających do zrównoważonego rozwoju.

Szanowni Państwo, UMCS – jak już wspomniałem – jest ważnym ośrodkiem kultury, w którym zarówno studenci, jak i pracownicy, ale także społeczność naszego miasta i regionu mogą rozwijać swoje talenty i pasje oraz uczestniczyć w niezwykłych wydarzeniach, których w zeszłym roku było bardzo wiele. Wspomnę chociażby o organizowanym przez naszą Chatkę Żaka Pierwszym Ogólnopolskim Forum Kultury Studenckiej, podczas którego zaprezentowana została dogłębna analiza zjawiska kultury studenckiej w realiach XXI w., a także przedstawiono propozycje zmian systemowych, wspierających działania artystyczne studentów na poziomie ogólnopolskim.

UMCS to również doskonałe miejsce do realizowania pasji sportowych. W ubiegłym roku akademickim, podobnie jak w latach wcześniejszych, nasi sportowcy dostarczyli nam wielu powodów do dumy, odnosząc spektakularne sukcesy na krajowych i międzynarodowych arenach, zarówno w rywalizacji indywidualnej (trzy medale na lekkoatletycznych mistrzostwach Europy, złoty medal w Letnich Igrzyskach Olimpijskich osób głuchych i słabosłyszących w sztafecie 4x400 m) i drużynowej (wicemistrzostwo Polski koszykarek AZS UMCS, awans drużyn tenisa stołowego kobiet i mężczyzn oraz piłki ręcznej mężczyzn do rozgrywek pierwszej ligi). Cieszę się z tych sukcesów, gratuluję zawodnikom, trenerom i działaczom, a jednocześnie liczę na kontynuację tej dobrej passy w kolejnych latach.

Szanowni Państwo, Drodzy Pracownicy, Studenci i Doktoranci, Przyjaciele Uniwersytetu, dziękuję Wam za zeszły rok, za Waszą pracę, naukę i wsparcie, za to, że – mimo pandemii i dramatycznej sytuacji u naszych sąsiadów – nie straciliście Państwo entuzjazmu i siły, by działać na rzecz naszej Alma Mater.

Z okazji nowego roku akademickiego składam całej społeczności akademickiej oraz przybyłym gościom gorące życzenia wszelkiej pomyślności, radości i wielu sukcesów, które uskrzydlą i mimo wielu trudności inspirują do dalszego rozwoju.

Wojny informacyjne

Pod koniec wieku XX hiszpański socjolog Manuel Castells opublikował trylogię *Wiek informacji: ekonomia, społeczeństwo, kultura*, w której wykazał kluczowe znaczenie informacji dla rozwoju społeczno-gospodarczego, politycznego i kulturalnego ludzkości w wieku XXI. Rewolucja informatyczna, która dokonała się w drugiej połowie wieku XX, przyniosła skutek w postaci rewolucji informacyjnej. Informacja stała się kluczowym elementem wartości dodanej większości dóbr i usług, dającym przewagę konkurencyjną w rywalizacji gospodarczej i politycznej. Stała się towarem i bronią, zasobem strategicznym porównywanym do wojska, surowców, energii i maszyn. Gwałtowny postęp w sferze technologii informacyjnych i komunikacyjnych zaowocował rozwojem struktury społeczno-gospodarczej, którą Castells nazwał społeczeństwem sieciowym. Jego istotą jest swobodny przepływ informacji pomiędzy wszystkimi aktorami sieci (węzły sieci to państwa, instytucje, organizacje, firmy, ludzie; nici łączące węzły to przepływy typu: wszyscy do wszystkich). W społeczeństwie sieciowym każdy może być nadawcą i odbiorcą informacji, każdy może oddziaływać na każdego, każdy może wykorzystywać, łatwe do pozyskania i przetworzenia, informacje do realizacji dowolnych celów.

Thomas Rid, niemiecki politolog, w książce *Wojna informacyjna* postawił tezę mówiącą, że żyjemy nie tyle w wieku informacji, lecz dezinformacji. Okazało się bowiem, że rewolucja cyfrowa uczyniła dezinformację i manipulację atrakcyjną bronią – tanią, szybką, dostępną i powszechną w zakresie oddziaływania, z czego korzysta wielu aktorów sceny politycznej, ideologicznej i gospodarczej. Amerykański analityk wojskowy, Wiliam S. Lind, w swoich raportach (oraz w powieści *Victoria: A Novel of 4th Generation War*) zaprezentował koncepcję nowoczesnej wojny czwartej generacji, która bazuje m.in. na dezinformacji i manipulacji. Ten typ wojny cechuje:

- brak rozgraniczenia pomiędzy stanem wojny a pokojem;

- brak jasno zdefiniowanego pola walki;
- walka nieliniarna obejmująca całą społeczność przeciwnika wraz z jego kulturą, myśleniem, postawami i przekonaniami;
- stronami mogą być także podmioty niepaństwowe. Podobne cechy występują w przypadku współczesnych wojen informacyjnych.

Rewolucja technologiczna i informacyjna przeniosła na wyższy poziom mechanizmy wojny informacyjnej – zjawiska tak starego jak rywalizacja polityczna, ideologiczna i ekonomiczna. Nie uległa jednak zmianie istota tego typu wojny – informacja w dalszym ciągu jest środkiem walki bez prowadzenia walki kinetycznej. Informacja wsparta metodami i technikami inżynierii społecznej wywiera skuteczny wpływ na poglądy i postawy osób i grup społecznych. Współczesne, cyfrowe realia zdecydowanie ułatwiają wdrożenie do praktyki jednej z najstarszych zasad prowadzenia wojen. W dziele Sun-Tzu *Sztuka wojny* możemy przeczytać, że najwyższa sztuka polega na przełamaniu oporu wroga bez walki na polu bitwy.

Czym jest współczesna wojna informacyjna? W literaturze przedmiotu dotyczącej tego zjawiska spotyka się terminy takie jak: cyberwojna, wojna psychologiczna, wojna propagandowa, wojna sieciowa. Określają one nie tyle różne typy wojen, ile elementy współczesnej wojny informacyjnej. Taka wojna toczy się w środowisku cyfrowym i sieciowym (Internet, systemy informatyczne i komunikacyjne) oraz korzysta z metod oddziaływania psychologicznego i propagandowego. Ze względu na realia społeczeństwa sieciowego współczesne wojny informacyjne mogą prowadzić nie tylko państwa. Aktywnymi aktorami, którzy w ten sposób realizują swoje cele, mogą być także korporacje, organizacje formalne i nieformalne, media oraz pojedyncze osoby.

Istnieje wiele podejść do definiowania pojęcia wojna informacyjna. Przyjrzyjmy się tym, które wypracowano w trzech światowych mocarstwach. Chiny odwołują się do starej koncepcji Sun-Tzu. Według Shen Weiguanga istotą wojny informacyjnej jest zmuszenie

Fot. Bartosz Pol

↑ Dr hab. Zbigniew Osiński, prof. UMCS

wojsk wroga do poddania się bez walki poprzez wykorzystanie przewagi informacyjnej. Warto zwrócić uwagę także na definicję, której autorem jest Yuan Banggen. Mowa w niej o tym, że wojna informacyjna jest walką prowadzoną w celu przejścia i utrzymania kontroli nad informacją oraz walką między walczącymi stronami o przejście inicjatywy w zdobywaniu, kontrolowaniu i wykorzystaniu informacji¹. W tej koncepcji ważną rolę przyznano tzw. wojnie ludowej. Polega ona na przeszkoleniu milionów Chińczyków w stosowaniu narzędzi i metod właściwych dla crackerów (osoby zajmujące się łamaniem zabezpieczeń komputerowych, włamaniami do sieci i systemów) oraz wyposażeniu ich w odpowiedni sprzęt i oprogramowanie. Na polecenie władz ta milionowa społeczność przystąpić ma do ataków na infrastrukturę informacyjną przeciwnika. Na przykład może uczestniczyć w przeprowadzonych równocześnie z wielu komputerów atakach DDoS (*distributed denial of service* – rozproszona odmowa usługi) na systemy komputerowe lub usługi sieciowe w celu uniemożliwienia ich działania poprzez zajęcie wszystkich wolnych zasobów.

Koncepcja rosyjska zakłada, że wojna informacyjna to przede wszystkim działania dezinformacyjne w celu dezorganizacji i demoralizacji przeciwnika. Prowadzone mogą być zarówno w czasie pokoju, jak i wojny.

Możliwe jest prowadzenie działalności jawnej, głównie realizowanej przez rosyjskie media, oraz potajemnej, angażującej pozornie niezależnych dziennikarzy, ekspertów, farmy trolli, a także tzw. pożytecznych idiotów. Rosyjska definicja wojny informacyjnej opiera się na koncepcjach politologicznych Aleksandra Dugina, wśród których naczelną rolę zajmuje teza mówiąca, że celem tego typu wojny jest zdobycie władzy politycznej nad przeciwnikiem poprzez narzucenie mu swojej kultury i systemu wartości².

Amerykańska doktryna wojenna uwzględnia działania podejmowane w celu oddziaływania na informacje i systemy informacyjne przeciwnika, przy jednoczesnej obronie własnych informacji i systemów informacyjnych. Wojna informacyjna w tej doktrynie to operacje informacyjne prowadzone w czasie kryzysu lub konfliktu, aby osiągnąć lub promować konkretne cele w stosunku do konkretnego przeciwnika³.

Analizując bardzo bogatą literaturę przedmiotu, dochodzi się do wniosku, że trzema głównymi obszarami występowania wojen informacyjnych są:

- cyberprzestrzeń (świat wirtualny);
- infosfera (wszelkie zasoby i usługi informacyjne + infrastruktura);

¹ Raport – Timothy L. Thomas, Foreign Military Studies Office, *Like Adding Wings to the Tiger: Chinese Information War Theory and Practice*.

² Leszek Sykulski, *Rosyjska geopolityka a wojna informacyjna*, PWN, Warszawa 2019.

³ Colin B. Burke, *America's information wars*, Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc., Lanham, New York, 2018.

- noosfera (ludzki rozum, sfera kognitywna i mentalna narodów oraz grup społecznych).

Aktorami tychże wojen są państwa, organizacje, instytucje, korporacje, grupy nieformalne, dziennikarze, naukowcy, politycy, eksperci, trolle i „pożyteczni idioci”. Konfrontacja przebiega nie tylko w kontekście konfliktu militarnego, lecz także w sferze politycznej, ideologicznej i gospodarczej w okresie pokoju. Ma ona miejsce w przestrzeni informacyjnej, którą definiujemy jako środowisko (technika, technologie i zasoby) opracowane i skonstruowane w celu zaspokojenia konkretnych potrzeb informacyjnych osób, organizacji i państw. Polega na masowym i zindywidualizowanym oddziaływaniu na psychikę osób i grup oraz na przestrzeni i infrastrukturę informacyjną. Działania takie prowadzone są przynajmniej częściowo tajnie, są dokładnie zaplanowane i rozłożone w czasie.

Cele prowadzenia wojen informacyjnych bywają różnorodne: polityczne, ideologiczne, ekonomiczne lub militarne. Bez względu na charakter tych celów możemy w nich wyróżnić kilka grup szczegółowych:

- uzyskanie przewagi informacyjnej;
- wpłynięcie na psychikę, kształtowanie morale, opinii, poglądów i procesu decyzyjnego, zdobycie przewagi psychologicznej;
- skłonienie do określonych postaw i działań składających się na zysk polityczny, finansowy itp.;
- wywoływanie paniki, zamieszek, zmian na scenie politycznej lub gospodarczej;
- obniżenie pozycji międzynarodowej / postrzegania państwa / korporacji;
- dezintegracja struktur państwa, społeczeństwa, firmy.

Cele osiągnąć są przy wykorzystaniu zbioru metod. Do najważniejszych zaliczamy:

- wieloletnią dywersję ideologiczno-polityczną: operacje wpływu (pozyskiwanie gospodarczych, politycznych i opiniotwórczych elit) oraz zarządzanie refleksyjne (przekazywanie przeciwnikowi / ofercie, w sposób niedostrzegalny, przesłanek służących jako logiczne podstawy do podejmowania decyzji, skutkujących zachowaniem korzystnym dla inicjatora – głęboką transformacją świadomości społeczeństwa, człowieka);
- propagandę skierowaną do własnego społeczeństwa (mobilizowanie, wskazywanie wroga);

- dzielenie opinii publicznej przeciwnika, konfliktowanie poszczególnych grup, generowanie rozłamów, protestów;
- zamykanie w bańkach informacyjnych (personalizacja przekazu, ukierunkowana dezinformacja i manipulacja);
- aktywność farm trolli i służb specjalnych w mediach społecznościowych (operacje „białe” i „czarne”, fake news, deep fake) wspieranych przez „pożytecznych idiotów”;
- infiltrację sieci komputerowych i baz danych, aktywność crackerów i botnetów (grupa komputerów zainfekowanych szkodliwym oprogramowaniem pozostającym w ukryciu przed użytkownikiem i pozwalającym jego twórcy na sprawowanie zdalnej kontroli nad wszystkimi komputerami w ramach botnetu; kontrola ta pozwala na zdalne rozsyłanie spamu oraz inne ataki z użyciem zainfekowanych komputerów). Tytuł artykułu *Wojny informacyjne* sugeruje, że obecnie mamy do czynienia z niejednym zjawiskiem, które można nazwać wojną informacyjną. Chciałbym uzasadnić tę tezę poprzez prezentację przykładów trzech najbardziej widocznych współcześnie typów wojen.

Wojna informacyjna jako element konfliktu zbrojnego

Wojnie kinetycznej toczącej się w Ukrainie towarzyszą operacje dezinformacyjne prowadzone przez Rosję (także strona ukraińska prowadzi operacje zaliczane do wojny informacyjnej). NewsGuard, amerykańska organizacja monitorująca wiarygodność serwisów informacyjnych, zidentyfikowała i śledzi ponad 100 rosyjskich domen internetowych (część jawnie państwowych, jak Russia Today, Sputnik i TASS, część bez bezpośrednich powiązań z Kremlen), które umieszczają kłamliwe lub zmanipulowane treści na głównych platformach mediów społecznościowych. Ponadto odkryto, że stworzonych zostało ponad 60 serwisów imitujących znane media, np. „The Guardian”, „Der Spiegel”, „Bild”, z treściami antyukraińskimi i prorosyjskimi. Materiały te rozpowszechniane są za pomocą mediów społecznościowych (np. wykorzystano ponad 1600 kont na Facebooku, których administratorzy wykupili reklamy na Facebooku i Instagramie zawierające wspomniane treści) dzięki takim mechanizmom jak udostępnianie i lajkowanie. Aktywiści z NewsGuard zidentyfikowali

wiele kłamliwych informacji rozpowszechnianych opisanymi metodami. Przykłady:

- „Rosyjskojęzyczni mieszkańcy Donbasu na Ukrainie zostali poddani ludobójstwu”.
- „Polskojęzyczni dywersanci próbowali zbombardować fabrykę chloru w Donbasie”.
- „Siły ukraińskie zbombardowały przedszkole w Ługańsku we wschodniej Ukrainie 17 lutego 2022 r.”
- „Rosja nie celowała w infrastrukturę cywilną na Ukrainie na początku inwazji”.
- „Nazizm szerzy się w ukraińskiej polityce i społeczeństwie, wspierany przez władze w Kijowie”.
- „Zachód zorganizował zamach stanu, aby obalić prorosyjski rząd ukraiński w 2014 r.”.
- „Stany Zjednoczone mają sieć laboratoriów broni biologicznej w Europie Wschodniej”.
- „NATO ma bazę wojskową w Odessie na południu Ukrainy”.
- „Krym dołączył do Rosji legalnie”.
- „Nowoczesna Ukraina została w całości stworzona przez komunistyczną Rosję”⁴.

Rosyjska wojna informacyjna przejawia się także innymi operacjami jak np.:

- skłócanie Polaków z Ukraińcami poprzez kolportowanie odpowiednio zmanipulowanych treści – na kontaktach w mediach społecznościowych, których nazwy sugerują związek z tradycyjnymi polskimi mediami, pojawiły się wpisy sugerujące, że Putin pozytywnie odpowiedział na polskie postulaty oddania Lwowa. Kolejna grupa wpisów sugerowała, że uchodźcy z Ukrainy organizują bójkę z Polakami, wyłudniają różne świadczenia, a wielu Polakom wymówiono najem mieszkań, które miały być przeznaczone dla Ukraińców.
- wywoływanie negatywnych emocji i strachu – na wielu kontaktach w mediach społecznościowych (zarówno tych założonych przez trolli, jak i tych prowadzonych przez „pozytecznych idiotów”) propagowane są treści mające negatywnie oddziaływać na morale społeczeństwa polskiego (wobec społeczeństw Zachodu realizowane są podobne operacje). Przykłady: straszenie, że Putin użyje bomb atomowych, rozpowszech-

nianie informacji jakoby rozpoczęto przygotowania do ucieczki polskiego rządu z kraju, radykalny wzrost ilości sugestii o możliwych brakach paliwa.

- uciszanie krytyków postępowania Rosji – wykorzystanie techniki „śmierdzącego śledzia” (pomówienia, plotki). W mediach społecznościowych rozpowszechniane są informacje sugerujące, że określone osoby dopuściły się przestępstw (np. morderstwa), są narkomanami, alkoholikami lub utrzymują kontakty ze światem przestępczym. Osoby te są także bombardowane postami o charakterze zastraszającym. Ofiarami padli m.in.: Jessikka Aro – fińska reporterka, autorka książki *Trolle Putina*; Roman Burko – lider ukraińskiej grupy Inform Napalm, która ujawnia rosyjską dezinformację; Renatas Juška – litewski dyplomata, krytyk Putina, stracił stanowisko po tym, jak na YouTube pojawiły się zmanipulowane nagrania z podsłuchu jego telefonu, których treść była kompromitująca dla dyplomaty; Martin Kragh – szwedzki naukowiec zajmujący się badaniami różnych aspektów polityczno-gospodarczego funkcjonowania Rosji, z których wyłaniał się negatywny obraz tego państwa; rozpowszechniane o nim plotki mocno utrudniły mu karierę naukową.

Wojna informacyjna przeciwko fundamentom demokracji

Przykładem tego typu wojny były operacje związane z wyborami prezydenta USA w 2016 r. oraz głosowaniem w sprawie tzw. brexitu. W marcu 2016 r. crackery z rosyjskiego wywiadu wojskowego włamali się do poczty elektronicznej John’a Podesta, szefa sztabu wyborczego Hilary Clinton. W kwietniu włamali się do sieci komputerowej Komitetu Kampanii Kongresowej Partii Demokratycznej, gdzie zainstalowali zbierający informacje program X-Agent. Dzięki temu pozyskali materiały na temat konfliktu pomiędzy Hilary Clinton a Berni Sandersem. Następnie, podszywając się pod rumuńskiego hakera Guccifer 2.0, przekonali serwis WikiLeaks do opublikowania tychże materiałów. Efektem były uliczne protesty zwolenników Sandersa oraz demobilizacja wyborców Partii Demokratycznej⁵.

⁴ <https://www.newsguardtech.com/special-reports/russian-disinformation-tracking-center/>.

⁵ Thomas Rid, *Wojna informacyjna*, Bellona, Warszawa 2020.

Równolegle prowadzona była druga operacja na rzecz Donalda Trumpa, kontrkandydata Hilary Clinton. Wykonawcą była firma Cambridge Analytica, prawdopodobnie na zlecenie sztabu wyborczego Trumpa oraz przy współudziale rosyjskiego wywiadu wojskowego. Pierwszym etapem operacji było zdobycie informacji pozwalających na profilowanie dużej grupy amerykańskich wyborców. Służyła do tego m.in. aplikacja do prowadzenia ankiet w serwisie Facebook. Ankietę wypełniło ponad 250 tys. Amerykanów, a aplikacja samodzielnie pobrała dane ich 87 mln znajomych, którymi dysponował Facebook. Kolejne porcje informacji zakupiono ze źródeł nielegalnych oraz pozyskano z baz danych Partii Republikańskiej. Dzięki temu firma Cambridge Analytica mogła podzielić dużą grupę potencjalnych wyborców na podgrupy charakteryzujące się określonym stosunkiem do wyborów i do kandydatów na prezydenta. Te podgrupy podzielono na kolejne podgrupy charakteryzujące się np. kolorem skóry, wykształceniem lub majątkiem. Komputerowe algorytmy „znalazły” takie tematy i przekazy, które były w stanie skłonić poszczególne grupy wyborców do określonych zachowań – np. rezygnacji z udziału w wyborach. Następnie, wykorzystując media społecznościowe, prezentowano przedstawicielom wybranych grup określone materiały. Czarnoskórzy wyborcy Partii Demokratycznej natrafiali na film zawierający wyrwane z kontekstu wypowiedzi Hilary Clinton, w których jakoby sugerowała, iż w większości są kryminalistami. W efekcie wielu spośród nich zrezygnowało z udziału w wyborach. Podobną metodą firma Cambridge Analytica zastosowała, wspierając organizację Vote Leave, namawiającą w 2016 r. Brytyjczyków do głosowania za opuszczeniem Unii Europejskiej⁶.

Wojna informacyjna w imię interesów korporacji

Zacznijmy od rozwiania wątpliwości na temat tego, czy sfera oddziaływań biznesu na społeczeństwo, czy zabiegi marketingowe to wojna informacyjna? Zwróćmy uwagę na fakt, że w tym przypadku mamy do czynienia z: interesem (finansowym) realizującą operację;

celami, o których przynajmniej nie mówi się wprost; oddziaływaniem na naszą psychikę za pomocą dezinformacji i manipulacji; wykorzystaniem do tego celu technologii informacyjnych; ze skłanianiem nas do określonych wyborów i zachowań. Zabiegi marketingowe korporacji można więc uznać za rodzaj wojny informacyjnej, bowiem ich istotą są działania typowe dla takiej wojny.

W roku 2001 ukazała się powieść Jacka Dukaja *Czarne oceany*. Akcja toczy się w roku 2060 w USA, a jej głównym motywem jest wojna ekonomiczna prowadzona z udziałem państw i korporacji o rząd dusz konsumentów i o zyski. Życie społeczeństwa jest podporządkowane konsumpcji i kulturze zysku. Przeciętny konsument nawet nie wie, że jest uczestnikiem wojny o własne pieniądze, wojny, w której amunicją są informacje, a bronią techniki manipulacji. Jego zachowaniami konsumenckimi kieruje manipulacja postawami utajonymi (nieuświadomione, względnie stałe skłonności do negatywnej lub pozytywnej oceny jakiegoś przedmiotu wyrobione technikami manipulacji i bodźcami podprogowymi), a nie swoboda podejmowania decyzji. Czy opisane realia to *science fiction*? Odpowiadając, przypomnijmy sobie liczne artykuły sponsorowane, reklamy, granty badawcze i raporty thin tanków finansowanych przez koncerny paliwowe, w których podważano wpływ spalania paliw kopalnych na globalne ocieplenie. Dostrzeżmy liczne reklamy nakłaniające nas do spożywania suplementów diety, w których wykorzystano fałszywych lekarzy, nieistniejące instytuty naukowe i nic nieznaczące certyfikaty. Nasza codzienność pełna jest promocji korzystnych dla handlu i producentów, opinii pseudoekspertów, internetowych recenzji na zamówienie, reklam oddziałujących na emocje oraz zabiegów lokowania produktów. Jesteśmy na wojnie – wojnie informacyjnej.

Musimy mieć świadomość tego, że żyjemy w realiach licznych wojen informacyjnych, których istotą jest narzucanie nam cudzej woli za pomocą dezinformacji, która zniewala psychikę. Współczesna, cyfrowo-sieciowa przestrzeń informacyjna stwarza nowe możliwości prowadzenia wojny informacyjnej. Metody i techniki prowadzenia takiej wojny ogranicza tylko pomysłowość atakującego w kreowaniu dezinformacji.

Zbigniew Osiński

⁶ Britanny Kaiser, *Dyktatura danych*, Harper Collins Polska, Warszawa 2022; Christopher Wylie, *Mindf*ck Cambridge Analytica, czyli jak popsuc demokrację*, Insignis, Kraków 2020.

Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny w Donbasie partnerem UMCS

17 października do grona partnerów Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej dołączyła kolejna uczelnia zza naszej wschodniej granicy, a mianowicie Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny w Donbasie.

Umowę w imieniu UMCS podpisał rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, zaś stronę ukraińską reprezentowała rektor Uniwersytetu Pedagogicznego w Donbasie Svitlana Omelchenko. W spotkaniu wzięli udział także prorektor ds. nauki i współpracy międzynarodowej prof. dr hab. Wiesław I. Gruszecki oraz p.o. dyrektora Centrum Współpracy Międzynarodowej Diana Szczepańska.

Podpisanie umowy było częścią międzynarodowego seminarium naukowo-metodologicznego pt. „Komunikacja międzykulturowa: ukraińsko-polski dialog edukacyjny”.

Fot. Bartosz Prohl

Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny w Donbasie został tymczasowo przeniesiony do Dniepru, jednak nawet w warunkach wojny jest to uczelnia postępową, nowoczesną i innowacyjną. Uniwersytet kształci studentów na siedmiu Wydziałach: Pedagogiki Specjalnej; Kształcenia Podstawowego, Technologicznego i Zawodowego; Filologicznym; Fizyki i Matematyki; Humanistyczno-Ekonomicznym; Pedagogicznym oraz Wychowania Fizycznego.

Diana Szczepańska

Współpraca UMCS i CBA

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i Centralne Biuro Antykorupcyjne to sygnatariusze podpisanego 10 października listu intencyjnego.

W spotkaniu ze strony naszej Uczelni udział wzięli rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski i prorektor ds. ogólnych dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS. Z kolei CBA reprezentowali: szef CBA Andrzej Stróżny, Dyrektor Delegatury CBA w Lublinie oraz Dyrektor Biura Kadr i Szkolenia CBA.

Zainicjowana współpraca dotyczyć będzie podejmowania wspólnych inicjatyw informacyjno-edukacyjnych, w tym szkoleń, które mają służyć podniesieniu świadomości na temat zjawiska korupcji. Wiedza i umiejętności

Fot. Bartosz Prohl

zdołane podczas spotkań szkoleniowych przyczynią się do rozwoju zawodowego i wzmocnienia postaw obywatelskich wśród przyszłych absolwentów naszej Uczelni.

Klaudia Olender

UMCS, UWM i UG powołują Forum Zielonych Uniwersytetów

18 października w Olsztynie władze Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego i Uniwersytetu Gdańskiego podpisały porozumienie w sprawie powstania Forum Zielonych Uniwersytetów. Trzy uczelnie będą podejmować wspólne inicjatywy na rzecz zrównoważonego rozwoju.

List intencyjny w sprawie powołania Forum Zielonych Uniwersytetów to efekt poczucia odpowiedzialności społecznej i świadomości szczególnej roli szkół wyższych w kształceniu, które powinny odpowiadać na wyzwania teraźniejszości i przyszłości, w tym na potrzebę troski o stan środowiska naturalnego. Podpisy na dokumencie zapowiadającym bliską współpracę uczelni w tym zakresie złożyli ich rektorzy: prof. dr hab. Radosław Dobrowolski (Uniwersytet

Archiwum Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego

Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), dr hab. Jerzy Przyborowski, prof. UWM (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) oraz prof. dr hab. Piotr Stepnowski (Uniwersytet Gdański). Uniwersytety łączą swoje potencjały intelektualne i infrastrukturalne, by podejmować kolejne działania w obszarze celów zrównoważonego rozwoju.

Jak przyznał prof. Jerzy Przyborowski, inicjatywa, która stała się dziś faktem, to dowód na wspólnotę wartości: *Treść listu intencyjnego, a także działania, które będziemy w ślad za nim podejmować, będą się świetnie wpisywały w 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju ogłoszonych przez ONZ. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie w najnowszej agendzie przyjął do realizacji sześć z nich. Nie oznacza to oczywiście, że pozostałe przestają istnieć. Tutaj powstaje doskonała szansa, by się uzupełniać, tworzyć wspólne inicjatywy i projekty w zakresie badań naukowych i edukacji naszych studentów.*

Prof. Jerzy Przyborowski poinformował również, że w planach jest wymiana kadry akademickiej oraz studentów, a także wykłady otwarte organizowane na wszystkich uniwersytetach. Nad koordynacją działań czuwać ma międzyuczelniany zespół.

Zrównoważony rozwój i dbałość o środowisko to priorytety w Uniwersytecie Gdańskim. Tym bardziej cieszymy się, że możemy, wspólnie z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej, dołączyć do inicjatywy Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego utworzenia Forum Zielonych Uniwersytetów – mówił prof. dr hab. Piotr Stepnowski, rektor UG. Liczymy, że w niedługim czasie forum rozrośnie się o kolejne ośrodki badawcze, które będą czerpały od siebie wzajemnie w zakresie dobrych praktyk, implementacji odnawialnych źródeł energii i wszelkich innych działań na rzecz inspirowania i wspierania społeczności akademickiej do przekształcenia uczelni w zieloną, zasobooszczędną i niskoemisyjną sieć kampusów. Celem forum jest bowiem maksymalizacja wkładu w zrównoważony rozwój w wymiarze tak naukowo-badawczym, środowiskowym, społecznym, jak i gospodarczym.

Prof. dr hab. Radosław Dobrowolski podkreślił z kolei, że podpisany list intencyjny nie tylko otwiera drzwi do współpracy, ale także wpisuje się w filozofię nowoczesnego uniwersytetu, dla którego ważna jest wymiana doświadczeń i sieciowanie. *Od początku naszych wspólnych rozmów, w jakiejś mierze finalizujących się w dzisiejszej umowie, ważne było to, żeby kontakty między*

nami rozwijały się szeroko, a naszym nadrzędnym hasłem było budowanie uniwersytetu bazującego na zrównoważonym rozwoju – zaznaczył rektor UMCS. Dzięki wspólnocie myśli i działania rozpoczynamy nowy rozdział w historii naszych uczelni.

Przypieczętowaniem rozpoczęcia współpracy było posadzenie w Kortowie, kampusie akademickim UWM, pamiątkowego dębu. *To symbol jedności tego, co dla nas najdroższe – przyszłości kreowanej w sposób zrównoważony – mówił prof. Jerzy Przyborowski*

W podpisanym dokumencie rektorzy UMCS, UWM i UG zobowiązali się, że zarządzane przez nich uniwersytety realizować będą swoje przedsięwzięcia w taki sposób, aby minimalizować negatywny wpływ prowadzonych aktywności na środowisko. Forum Zielonych Uniwersytetów będzie także rozsądnie zarządzać zasobami oraz motywować wspólnotę akademicką do realizacji innowacyjnych projektów.

Uniwersytety z Olsztyna, Gdańska i Lublina chcą podjętą współpracą inspirować społeczność oraz otoczenie społeczno-gospodarcze, włączając tym samym w swoje działania coraz więcej podmiotów i instytucji. Wśród zadań, jakie przed sobą stawiają, jest m.in. zwiększanie świadomości społeczeństwa oraz jego wpływu na dbałość o wspólne dziedzictwo przyrodnicze.

Redakcja

Fot. Bartosz Proń

Wernisaż wystawy „Ceremoniał Akademicki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej”

Fotografie herbu, sztandar, medale, uroczyste dyplomy, togi i insygnia rektorskie – to wszystko zaprezentowano w sali wystawienniczej Muzeum UMCS, gdzie 24 października odbył się wernisaż wystawy pn. „Ceremoniał Akademicki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej”.

Ekspozycja opiera się przede wszystkim na treści powstałego rok temu *Ceremoniału Akademickiego Uniwersytetu Marii-Curie Skłodowskiej*, ale także odnosi się do dawnego regulaminu z 1983 r., ukazując tym samym rozwój ceremoniału UMCS w szerszym ujęciu historycznym.

Togi na UMCS pojawiły się w 1949 r., kiedy rektorem był prof. Tadeusz Kielanowski. Sporządzono je według wzorca Uniwersytetu Jagiellońskiego. Natomiast insygnia, czyli m.in. łańcuchy i berło rektora, zostały użyte w czasie immatrykulacji roku akademickiego 1957/1958, kiedy rektorem był prof. Adam Paszewski. Po raz pierwszy pewne elementy ceremoniału zostały spisane w regulaminie w 1983 r., przypadającym na lata władzy rektorskiej prof. Józefa Szymańskiego. Jednak ten regulamin był pismem ulotnym, rok później został już zdez-

aktualizowany i nikt go nie zmieniał. Dlatego dojrzeliliśmy w końcu do tego, aby tę sprawę uregulować, bo jest niezwykle ważna z punktu widzenia tradycji akademickiej i zwyczajów, które utwierdzają pewne rytuały i związaną z nimi symbolikę – powiedział podczas wernisażu prorektor ds. ogólnych dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS, pod którego kierownictwem powstał obecny Ceremoniał Akademicki Uniwersytetu Marii-Curie Skłodowskiej, uchwalony przez Senat UMCS 25 listopada 2021 r. W skład zespołu przygotowującego dokument weszli również: prof. dr hab. Krzysztof Skupieński, dr hab. Tomisław Giergiel z Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii UMCS oraz dyrektor Centrum Prawno-Organizacyjnego UMCS mgr Grzegorz Narolski.

Przyjęty ceremoniał akademicki określa i reguluje stosowanie symboli i insygniów uniwersyteckich, strojów akademickich oraz przebieg poszczególnych uroczystości odbywających się na Uczelni, począwszy od inauguracji roku akademickiego, poprzez nadanie godności uniwersyteckich, promocje doktorów i doktorów habilitowanych, immatrykulacje studentów,

Fot. Bartosz Proń

a kończąc na upamiętnieniu zmarłych pracowników. Ponadto określa także zasady prowadzenia ksiąg pamiątkowych UMCS oraz tryb przekazania władzy rektorskiej.

Wystawa kolekcji „Mini Print Cantabria”

20 października na mapie kulturalnej Lublina pojawiło się nowe miejsce – Uniwersytecka Galeria Sztuki UMCS, która swoją działalność rozpoczęła wystawą małej formy graficznej z kolekcji „Mini Print Cantabria”, składającej się z grafik fundacji Port Authority Art Fund, prowadzonej przez Faro Cabo Mayor Art Center w Santander w Hiszpanii. Na wystawie zaprezentowano 465 prac kilkuset artystów z 65 krajów. Kuratorami ekspozycji są Andrea Juan oraz Gabriel Penedo Diego. Wydarzenie było jednocześnie inauguracją Uniwersyteckiej Galerii Sztuki UMCS, mieszczącej się w nowym gmachu Instytutu Pedagogiki.

Na tej wystawie i w kolekcji znajdują się prace artystów z Polski, m.in. 12 studentów z naszego Wydziału Artystycznego. To wynik projektu „Najlepsi z Najlepszych!”, który realizujemy od 4 lat – zapowiedziała podczas wernisażu dziekan Wydziału Artystycznego dr hab. Alicja Snoch-Pawłowska, prof. UMCS i dodała, że motywem przewodnim wystawy są latarnia morska i morze: Galeria w mieście Santander, którą prowadzą państwo Andrea Juan oraz Gabriel Penedo Diego, mieści się w latarni

Wagę ceremoniału znał już pierwszy rektor UMCS prof. Henryk Raabe, który korespondował w tej sprawie z ówczesnym rektorem Uniwersytetu Jagiellońskiego. Poprosił go nawet o przesłanie do Lublina fragmentu togi rektorskiej, aby na jej wzór zastosować odpowiedni krój, materiał i kolor. Nawiązanie do największych uniwersytetów widać również w dwóch bertlach, znajdujących się w naszym herbie oraz w gwiazdach, wzorowanych na herbie UW, oznaczających liczbę najstarszych wydziałów – powiedział dr hab. Tomisław Giergiel.

Twórcami ekspozycji są mgr Anna Dubis i mgr Dariusz Boruch z Archiwum i Muzeum UMCS oraz dr hab. Tomisław Giergiel. Autorem opracowania graficznego jest Paweł D. Znamierowski.

Klaudia Olender

morskiej. Stąd taki temat przewodni i inspiracja prezentowanych prac. Latarnia morska i morze to hasła, które są rozwijane w różnych realizacjach artystycznych, począwszy od symbolicznych po metaforyczne, kolorowe i czarno-białe obrazy.

Wydarzenie uświetnił koncert Alicji Bator przy akompaniamencie Tomasza Momota. Wystawa wpisuje się w jubileusz 50 lat kształcenia artystycznego na UMCS.

Klaudia Olender

Fot. Klaudia Olender

5 lat wyróżnienia HR Excellence in Research na UMCS

6 czerwca 2017 r. Komisja Europejska przyznała Uniwersytetowi Marii Curie-Skłodowskiej prestiżowe wyróżnienie HR Excellence in Research. Wydarzenie to zostało poprzedzone serią działań zaplanowanych i zrealizowanych przez władze Uczelni. Od tego momentu konsekwentnie podejmowane są starania, aby UMCS stanowił jak najbardziej przyjazne miejsce pracy naukowców.

Wyróżnienie HR Excellence in Research potwierdza, że dany uniwersytet zapewnia wysokie standardy związane z prowadzeniem transparentnej rekrutacji na wolne stanowiska pracownicze, tworzeniem dobrych warunków pracy naukowej i badawczo-rozwojowej, a także przeciwdziałaniem dyskryminacji. Niewątpliwie uzyskanie tego wyróżnienia przyczyniło się do istotnego zintensyfikowania działań na rzecz poprawy warunków pracy naukowców na naszej Uczelni.

Komisja Europejska wspiera instytucje wdrażające zasady zawarte w *Europejskiej Karcie Naukowca i Kodeksie Postępowania przy rekrutacji pracowników (Karta i Kodeks)*. Karta opisuje prawa oraz obowiązki, jakim podlegają naukowcy, instytucje ich zatrudniające oraz organizacje zapewniające finansowanie badań naukowych, działające w Europejskim Obszarze Badawczym. Z kolei Kodeks stanowi ogólny zbiór zasad oraz wymagań, których powinni przestrzegać pracodawcy i grantodawcy, prowadząc rekrutację naukowców.

Po dwóch latach od uzyskania wyróżnienia w 2019 r. został przesłany Komisji Europejskiej raport okresowy z wdrażania opracowanej *Strategii HR Excellence in Research*. W związku z koniecznością podjęcia bardziej zdecydowanych działań na rzecz jej wdrażania

w październiku 2020 r. został powołany Zespół monitorujący ds. wdrażania *Strategii HR Excellence in Research na UMCS*. Zespół ten składa się z osób pracujących w jednostkach ogólnouniwersyteckich, przedstawicieli grupy nauczycieli akademickich oraz doktorantów. Spotyka się cyklicznie, analizuje aktualną sytuację UMCS, uzgadnia działania naprawcze i samodoskonalące, które należy podjąć, oraz nadzoruje ich realizację.

Uczestnictwo osób z różnych środowisk UMCS umożliwia wnikliwe badania oraz szerszą dyskusję. Dzięki wysiłkom zespołu wzrósł poziom świadomości i zaangażowania społeczności akademickiej w budowanie jak najbardziej przyjaznego miejsca pracy i studiowania.

O roli wyróżnienia HR Excellence in Research w rozwoju Uniwersytetu opowiedział prof. dr hab. Wiesław I. Gruszecki, prorektor ds. nauki i współpracy międzynarodowej, przewodniczący Zespołu monitorującego ds. wdrażania *Strategii HR Excellence in Research na UMCS*.

Jakie działania związane z zasadami wynikającymi z Europejskiej Karty Naukowca oraz Kodeksu Postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych zostały dotychczas zrealizowane na UMCS? Jak ocenia Pan ich wpływ na funkcjonowanie społeczności akademickiej? Gama podjętych działań jest bardzo szeroka. Można je pogrupować w cztery kluczowe obszary: etyka i profesjonalne podejście; rekrutacja pracowników; warunki pracy, a także szkolenia i rozwój kariery zawodowej. Wśród najważniejszych ze zrealizowanych już działań wymienić należy: powołanie Rzecznika Praw

Fot. Paweł Waga

Akademickich UMCS; przyjęcie *Strategii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w latach 2019–2025*; wprowadzenie cyklicznych szkoleń z tematyki równości, przeciwdziałania zjawiskom mobbingu i dyskryminacji; opracowanie *Poradnika antydyskryminacyjnego*; opracowanie i przyjęcie *Planu Równości Płci*; przyjęcie *Regulaminu antymobbingowego*; opracowanie *Kodeksu Etyki Nauczyciela Akademickiego UMCS* oraz analogicznego *Kodeksu Etyki Doktoranta UMCS*; otwarcie Welcome Center for Foreign Students and Academics; opracowanie *Guide for Foreign Academics*; organizację wykładów poświęconych planowaniu kariery zawodowej naukowców; organizację cyklicznych spotkań z serii Business Mentoring Sessions czy wreszcie uruchomienie strony internetowej dedykowanej naukowcom: <https://projektybadawcze.umcs.pl/> .

Wszystkie te działania są odpowiedzią na potrzeby naukowców należących do naszej społeczności akademickiej. Mamy świadomość, że przed nami jest jeszcze wiele pracy. Dążymy do tego, aby UMCS stał się jak najbardziej sprzyjającym naukowcom miejscem pracy, a także spełniał wysokie standardy związane z prowadzeniem otwartych, transparentnych i opartych na

merytorycznych przesłankach procesów rekrutacji oraz przeciwdziałaniem wszelkim formom dyskryminacji.

Wspomniany wcześniej Zespół monitorujący opracował *Strategię HR Excellence in Research na lata 2022–2025*. Została ona złożona Komisji Europejskiej jako raport *Internal Review* we wrześniu 2022 r. Jakie działania zostały w niej zaplanowane?

Pełną listę zarówno działań dotychczas zrealizowanych, jak i zaplanowanych można znaleźć na naszej stronie internetowej w dedykowanej zakładce HR Excellence in Research: <https://www.umcs.pl/pl/logo-hr.htm>. Odpowiadają one czterem obszarom regulowanym przez zapisy *Karty* i *Kodeksu*. Wśród najważniejszych z zaplanowanych aktywności wymienić należy: przeprowadzenie ankiety satysfakcji zawodowej wśród pracowników UMCS; opracowanie procedury rekrutacyjnej zgodnej z polityką OTM-R (ang. *Open, Transparent and Merit-based Recruitment of Researchers*); wsparcie pracowników w prowadzeniu zajęć w sposób uwrażliwiający na zagadnienia równości płci; opracowanie procedury antydyskryminacyjnej; dalsze tłumaczenie najważniejszych dokumentów wewnętrznych UMCS na język

angielski; organizowanie wydarzeń integracyjnych dla zatrudnionych i studiujących na UMCS rodziców, opiekunów osób zależnych, ich dzieci i podopiecznych; przeprowadzanie wśród pracowników regularnych warsztatów dotyczących umiejętności *work life balance*. Działania te zostały wytypowane przez dwa działające na UMCS zespoły: wspomniany wcześniej Zespół monitorujący ds. wdrażania *Strategii HR Excellence in Research na UMCS* oraz powołany w marcu 2022 r. Zespół ds. *Planu Równości Płci na UMCS*.

Na jakim etapie jest obecnie proces ubiegania się przez UMCS o odnowienie wyróżnienia?

Należy podkreślić, że wyróżnienie HR Excellence in Research nie jest przyznawane instytucjom raz na zawsze. Jego posiadanie obliguje do stałej pracy, wyznaczania nowych celów, reagowania na pojawiające się

wyzwania. Nasze starania podlegają ocenie. W celu odnowienia prawa do posługiwania się wyróżnieniem we wrześniu br. został złożony kolejny raport okresowy w systemie Euraxess. Obecnie przeszliśmy pomyślnie konieczną walidację oraz oczekujemy na wyznaczenie terminu wizyty trzech zewnętrznych ekspertów oceniających. Spotkanie będzie niewątpliwie okazją do zaprezentowania rezultatów dotychczas podjętych działań. Zależy nam, aby zespół oceniający mógł poznać nasz Uniwersytet, osoby zaangażowane w proces wdrażania *Strategii HRS4R* oraz przedstawiciele naukowców, pozostających na różnym etapie kariery zawodowej. Jesteśmy otwarci na wszelkie sugestie ekspertów. Wierzmy, że pomogą nam one podejmować działania jak najlepiej realizujące zalecenia *Karty i Kodeksu*. Wiele już zostało zrobione, ale nie będziemy ustawać w wysiłkach.

Rozmawiała Anita Sobczyk-Adamska

Helen Doron na Wydziale Filologicznym UMCS

26 października na Wydziale Filologicznym UMCS odbyła się prelekcja Helen Doron, brytyjskiej twórczyni naturalnej metody nauczania języka angielskiego dla dzieci i młodzieży (tzw. Helen Doron Early English – HDEE). Podczas wydarzenia władze rektorskie reprezentował prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką dr hab. Zbigniew Pastuszak, prof. UMCS, zaś wydział – prodziekan dr hab. Jarosław Krajka, prof. UMCS. Spotkanie zgromadziło nauczycieli oraz studentów zainteresowanych tematyką kształcenia w języku angielskim.

Helen Doron to brytyjska specjalistka z dziedziny językoznawstwa, która stworzyła unikalną metodę nauczania języka angielskiego dla dzieci w wieku od 3 miesięcy do 19 lat. Metoda Helen Doron Early English (HDEE) powstała ponad 35 lat temu i szybko zyskała popularność na całym świecie. Obecnie korzy-

Fot. Bartosz Profil

stają z niej uczniowie z ponad 40 krajów. W Polsce wykorzystywana jest od 1999 r.

Zajęcia z języka angielskiego prowadzone metodą Helen Doron opierają się na angażującej zabawie i symulacji wielu zmysłów, które w połączeniu ze stworzeniem odpowiednich warunków nauki sprawiają, że dziecko z łatwością przyswaja nowe słowa i zwroty. Metoda ta wykorzystuje bowiem naturalne zdolności dzieci do uczenia się przez zabawę, które są możliwe m.in. dzięki zjawisku neuroplastyczności mózgu.

Po wykładzie odbyło się spotkanie z przedstawicielem Biura Regionalnego Helen Doron English, w którym uczestniczyli studenci zainteresowani pracą na terenie województw lubelskiego i podkarpackiego.

Katarzyna Skatecka

UMCS na konferencji „Innowacje w praktyce” i targach INNO WINGS

W dn. 20–21 października w Lublinie odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Innowacje w praktyce”. To już dziewiąte spotkanie z tego cyklu zorganizowane przez: Polską Akademię Nauk Oddział w Lublinie, Centrum Innowacji Naukowo-Edukacyjnych oraz lubelskie uczelnie wyższe. Konferencja połączona była z Międzynarodową Wystawą Wynalazków i Technologii INNO WINGS.

Głównym celem wydarzenia było upowszechnienie znaczenia osiągnięć naukowych poprzez wymianę doświadczeń oraz integrację środowiska naukowego – badaczy i młodych pracowników z różnych dziedzin nauki, kreujących innowacyjne rozwiązania z obszarów: techniki, nauk przyrodniczych i medycznych.

Podczas Międzynarodowej Wystawy Wynalazków i Technologii INNO WINGS zostały zaprezentowane najnowsze rozwiązania w kategoriach: żywność wysokiej jakości, technologie materiałowe, procesy produkcyjne i logistyczne, zielona gospodarka, zdrowe społeczeństwo i kosmetologia oraz cyfrowe społeczeństwo. W wydarzeniu wzięli udział reprezentanci przedsiębiorstw przemysłowych, pracownicy naukowcy, studenci oraz doktoranci z kraju i zagranicy.

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej zaprezentował dwa wynalazki, które zostały dostrzeżone i wysoko ocenione przez jury oceniające innowacyjność. Wynalazek autorstwa dr hab. Beaty Podkościelnej, prof. UMCS (Katedra Chemii Organicznej, Instytut Nauk Chemicznych) pn. „Inteligentny lakier polimerowy na bazie akrylanów odporny na działanie promieniowania UV” otrzymał złoty medal, natomiast wynalazek autorstwa dr Katarzyny Szwaczko (Katedra Chemii Organicznej, Instytut Nauk Chemicznych) pn. „Zastosowanie syntonów diestrów h-fosfonianów i ich pochodnych” otrzymał brązowy medal.

Podczas wydarzenia zaprezentowało się także Centrum Transferu Wiedzy i Technologii UMCS oraz Koło Naukowe Sherlock z Instytutu Nauk Chemicznych UMCS. Podjęte działania koordynowała prof. dr hab. Agnieszka Nosal-Wiercińska.

Centrum Transferu Wiedzy i Technologii UMCS

Fot. Centrum Transferu Wiedzy i Technologii UMCS

Fot. Centrum Transferu Wiedzy i Technologii UMCS

Fot. Klaudia Olender

Fot. Klaudia Olender

Fot. Klaudia Olender

Dyplomy Homo Didacticus wręczone

26 października odbyło się uroczyste wręczenie dyplomów Homo Didacticus dla nauczycieli akademickich wyróżniających się pracą, jakością i zaangażowaniem w proces dydaktyczny w semestrze zimowym roku akademickiego 2021/2022. Wykładowcy wytypowani zostali na podstawie analizy ankiet, w których studenci przyznali najwyższe oceny ich pracy dydaktycznej.

Dyplom Homo Didacticus otrzymało 82 nauczycieli akademickich z 13 wydziałów Uniwersytetu, z Centrum Nauczania i Certyfikacji Języków Obcych oraz Centrum Kultury Fizycznej. Wyróżnienia wręczała prof. dr hab. Dorota

Kołodzyńska, prorektor ds. studentów i jakości kształcenia w asyście dr Jolanty Rodzoś, prof. UMCS, pełnomocnika rektora ds. jakości kształcenia, mgr Alicji Borzęckiej-Szajner, dyrektor Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów UMCS oraz władz dziekańskich poszczególnych wydziałów.

Wręczyliśmy naszym pracownikom zasłużonym na polu dydaktycznym bardzo miłe wyróżnienia – dyplomy Homo Didacticus. Wracamy do tej tradycji po wielu latach, ponieważ w naszym Uniwersytecie takie dyplomy były już obecne. Mamy nadzieję, że w związku z Dniem Jakości Kształcenia nasi pracownicy będą krzewili ideę związaną z prowadzeniem zajęć dydaktycznych na bardzo wysokim poziomie – podkreśliła prof. Dorota Kołodzyńska i zapowiedziała, że dyplomy będą rozdawane dwa razy w roku, po każdej edycji ankiety wypełnianej przez studentów.

Powrót do tradycyjnego przyznawania dyplomów Homo Didacticus związany jest z Dniem Jakości Kształcenia UMCS.

Klaudia Olender

Pielęgnowujemy pamięć o zmarłych

28 października władze rektorskie UMCS reprezentowane przez rektora prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego oraz prorektora ds. rozwoju i współpracy z gospodarką dr. hab. Zbigniewa Pastuszaka, prof. UMCS wraz z przedstawicielami Zarządu Uczelnianego Samorządu Studentów UMCS oraz Centrum Prawno-Organizacyjnego UMCS odwiedzili cmentarz przy ul. Lipowej i złożyli hołd zmarłym rektorom Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Święto Zmarłych to czas zadumy i wyciszenia, w którym wspominamy naszych bliskich i znajomych, których już nie ma z nami, ale wciąż żyją w naszej pamięci. Co roku społeczność akademicka naszej Alma Mater pamięta również o zmarłych pracownikach Uczelni.

Umartych wieczność dotąd trwa, dokąd pamięcią im się płaci – kierując się słowami Wisławy Szymborskiej, reprezentanci władz Uczelni złożyli kwiaty i zapalili znicze na grobach zmarłych rektorów UMCS: prof. Henryka Raabego, prof. Józefa Szymańskiego, prof. Stanisława Uziaka, prof. Zbigniewa Lorkiewicza, prof. Eugeniusza Gašiora, prof. Zdzisława Cackowskie-

go, prof. Grzegorza L. Seidlera, prof. Adama Paszewskiego, prof. Tadeusza Baszyńskiego, prof. Wiesława Skrzydły oraz prof. Kazimierza Goebła.

Jednocześnie pragniemy z żalem poinformować, że w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy zmarło wiele zasłużonych dla naszego Uniwersytetu osób: prof. Kazimierz Goebel – rektor UMCS w latach 1993–1999, prof. Kurt Binder – doktor *honoris causa* UMCS, prof. Jerzy Bartmiński, prof. Maria Dakowska, prof. Bohdan Dziemi-dok, prof. Tadeusz Kwiatkowski, prof. Jerzy Łobarzewski, prof. Ryszard Mojak, prof. Waldemar Paruch, prof. Leszek Piątkowski, prof. Juliusz Sielanko, prof. Roman Tokarczyk, prof. Barbara Trelińska, prof. Marek Źmigrodzki, dr hab. Halina Bielak, dr hab. Donat Kowalski, dr hab. Irena Kutyłowska, doc. dr Michalina Dąbkowska, doc. dr Jan Gurba, dr Florian Bartmiński, dr Jacek Łojek, dr Luba Matraszek, dr Henryk Pogorzelski, dr Irena Tarraro-Żebrowska, dr Elżbieta Teske, mgr Marian Derkacz, mgr Agnieszka Duer, mgr Grażyna Grodzicka, mgr Irena Koprucki, Jolanta Piotrowska. Cześć ich pamięci!

Klaudia Olender

Naukowcy UMCS w zestawieniu Elsevier i Uniwersytetu Stanforda

Elsevier wraz z Uniwersytetem Stanforda stworzyło ogólnodostępną bazę danych najlepiej cytowanych naukowców, która dostarcza informacji o cytowaniach, h-indeksie, hm-indeksie skorygowanym o współautorstwo, cytowaniach do prac w różnych pozycjach autorskich oraz wskaźniku złożonym (c-score). Wśród naukowców z całego świata znaleźli się także przedstawiciele naszego Uniwersytetu.

Autorzy opracowania, uwzględniając wiele wskaźników typowych dla badań cytowości, stworzyli algorytm, na podstawie którego powstały dwa zestawienia: jedno z nich dotyczy znaczenia publikacji naukowca w czasie całej jego kariery zawodowej, drugie zaś obejmuje te publikacje, które ukazały się jedynie w 2021 r.

W bazach podano metryki z i bez autocytowań oraz stosunek cytowań do prac cytujących. Naukowcy zostali podzieleni na 22 dziedziny naukowe i 176 pod-

dziedzin. Podano również percentyle dla poszczególnych dziedzin i poddziedzin dla wszystkich naukowców z co najmniej 5 pracami. Wybór opierał się na 100 000 najlepszych naukowców według c-score (z i bez autocytowań) lub rangi percentylowej 2% albo wyższej w danej poddziedzinie.

W tym roku 195 605 naukowców zostało uwzględnionych w bazie danych dla całej kariery, a 200 409 naukowców w zestawieniu danych dla pojedynczego, ostatniego roku (2021).

Na liście najlepiej cytowanych naukowców z UMCS znaleźli się (publikacje za ostatni rok 2021):

- prof. dr hab. Patryk Oleszczuk,
- prof. dr hab. Dorota Kołodyńska,
- prof. dr hab. Emil Chibowski,
- prof. dr hab. Andrzej Dąbrowski,
- dr hab. Roman Paduch, prof. UMCS,
- dr hab. Mariusz Barczak, prof. UMCS,
- prof. dr hab. Małgorzata Wiśniewska,
- dr Małgorzata Olszowy-Tomczyk,
- dr hab. Iwona Wojda, prof. UMCS,
- prof. dr hab. Andrzej L. Dawidowicz,
- prof. dr hab. Wojciech Rzeski,
- prof. dr hab. Martyna Kandefer-Szerszeń.

W kolejnym zestawieniu uplasowali się (ranking dotyczy publikacji w ciągu całej kariery zawodowej):

- prof. dr hab. Patryk Oleszczuk,
- prof. dr hab. Emil Chibowski,
- prof. dr hab. Andrzej Dąbrowski,
- prof. dr hab. Krzysztof Woliński,
- prof. dr hab. Dorota Kołodyńska,
- prof. dr hab. Wiesław Gruszecki,
- prof. dr hab. Zbigniew Krupa,
- prof. dr hab. Zbigniew Hubicki,
- dr hab. Waldemar Maksymiec,
- prof. dr hab. Mieczysław Korolczuk,
- prof. dr hab. Andrzej Dawidowicz,
- prof. dr hab. Janusz Szczodrak,
- prof. dr hab. Agnieszka Nosal-Wiercińska.

Serdecznie gratulujemy sukcesów naukowych na tym polu! Szczegółowe zestawienie znajduje się na stronie: <https://elsevier.digitalcommonsdata.com/datasets/btchxktzyw/4>.

Centrum Współpracy Międzynarodowej

ELSEVIER

Fot. Maciej Niedziółka

↑ Organizatorzy tegorocznego Lubelskiego Festiwalu Nauki

Lubelski Festiwal Nauki w finale konkursu Popularyzator Nauki 2022

Kapituła Konkursowa kolejny rok z rzędu doceniła działania lubelskich uczelni publicznych, Miasta Lublin oraz współorganizatorów na rzecz upowszechniania, promowania i popularyzowania nauki i badań naukowych w społeczeństwie. Oprócz LFN wśród nominowanych do nagrody w kategorii „Zespół” znalazły się Letnie Spotkania z Nauką – Ewa, Marek i Waław Kulczykowsky oraz Trio z Krakowa – Karol Dudek-Różycki, Michał Płotek, Tomasz Wichur.

Lubelski Festiwal Nauki jest największą cykliczną imprezą upowszechniającą naukę na Lubelszczyźnie i w regionach ościennych, a ze względu na ilość uczestników znajduje się w pierwszej trójce największych festiwali naukowych w Polsce. Dotychczas w Lublinie odbyło się 18 edycji LFN, w których łącznie zostało zgłoszonych i zaprezentowanych 16 566 projektów (razem z preedycją 16 629 projektów) ze wszystkich dziedzin nauki, a także sztuki.

Wydarzenie organizowane jest przez pięć lubelskich uczelni publicznych: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Przyrodniczy, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Uniwersytet Medyczny, Politechnikę Lubelską oraz Urząd Miasta Lublin. W realizację przedsięwzięcia rokrocznie angażują się również instytucje naukowo-badawcze i publiczne z Lublina oraz pobliskich województw, m.in. Akademia Zamojska, Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego Polskiej Akademii Nauk, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, Lotnicza Akademia Wojskowa w Dęblinie czy Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Chełmie.

Prestiżowy konkurs Popularyzator Nauki organizowany jest od 2005 r. przez serwis Nauka w Polsce przy współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki. Laureaci XVIII edycji zostaną ogłoszeni 9 grudnia br.

Monika Baczewska-Ciupak

Wydział Artystyczny

Wystawy

7 października w Akademickim Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka odbył się wernisaż wystawy pt. „ID. Sztuka – dowód osobisty”, który rozpoczął obchody jubileuszu 50-lecia kształcenia artystycznego w naszym Uniwersytecie. „Dokładnie 50 lat temu rok akademicki 1972/1973 był pierwszym rokiem prowadzenia kierunków studiów wychowanie muzyczne oraz wychowanie plastyczne. Jednocześnie obchodzimy 25-lecie istnienia Wydziału Artystycznego, który rozpoczął funkcjonowanie jako odrębna jednostka uczelniana w roku akademickim 1997/1998. Dzisiaj Wydział Artystyczny UMCS tworzy społeczność studentów i pedagogów, którzy mają wspólne pasje, podobną wrażliwość i spojrzenie na świat” – wyjaśnia dr hab. Alicja Snoch-Pawłowska, prof. UMCS, dziekan Wydziału Artystycznego.

Wystawa, której kuratorem była Jolanta Męderowicz, składała się z trzech rozdziałów: *ID. Sztuka – dowód osobisty 2022* (malarstwo, rysunek, grafika, fotografia); *ID. „Sztuka, moim zdaniem ...” rozmowy studentów z profesorami* (dr szt. Anna Barańska, dr hab. Mariusz Drzewiński, prof. UMCS, dr hab. szt. Wojciech Mendzelewski, dr hab. szt. Kamil Stańczak, mgr Grzegorz Więcek, dr hab. szt. Walenty Wróblewski, prof. UMCS, prof. szt. plast. Tomasz Zawadzki); *ID. Akcja rysowania na żywo. Koncert ANKH* – fotografia Robert Pranagal.

14 października w Centrum Spotkania Kultur w Lublinie (Aleja Kultur -1) odbył się wernisaż wystawy pt. „Artyści Sztuk Wizualnych UMCS” przygotowanej przez Instytut Sztuk Pięknych w ramach obchodów jubileuszu 50-lecia istnienia kierunków artystycznych na UMCS. To pokaz dokonań twórczych artystów stanowiących kadrę naukowo-dydaktyczną Instytutu. Kadrę niezwykle różnorodną w zakresie reprezentowanych dyscyplin artystycznych i postaw twórczych, o której randze najlepiej świadczy przyznana już po raz trzeci z rzędu kategoria naukowa A w zakończonej ewaluacji nauki i twórczości artystycznej polskich uczelni wyższych.

Wystawa składała się z dwóch części. Pierwsza część, w Galerii Wystaw Czasowych -1, zaprezentowała prace artystów pedagogów z Katedry Malarstwa i Rysunku oraz Katedry Intermediów (kuratorzy: dr hab. szt. Sławomir Toman, prof. UMCS i dr hab. szt. Robert Kuśmirowski, prof. UMCS). Natomiast druga, w Galerii City Project -1, zaprezentowała prace artystów pedagogów z Katedry Grafiki Warsztatowej, Katedry Projektowania i Druku Płaskiego, Katedry Mediów Cyfrowych oraz Katedry Rzeźby i Ceramiki (kurator: prof. dr hab. Krzysztof Szymanowicz).

20 października w Galerii Sztuki A10 PLSP im. C. K. Norwida w Lublinie przy ul. Muzycznej 10a odbył się wernisaż wystawy dr. hab. szt. Walentego Wróblewskiego, prof. UMCS.

Również 20 października w Centrum Spotkania Kultur w Lublinie w Galerii Wystaw Czasowych +1 odbył się wernisaż wystawy fotografii autorstwa dr. hab. Marcina Marona pt. „Ulica jednokierunkowa”. „Tematem wystawy są fotograficzne wizerunki pewnego domu i miejsca w centrum starego Lublina oraz ludzie i pamięć z nimi związane. Tym miejscem jest mój dom rodzinny, czyli pałac Wrońskich (Hussarów) i jego okolica, ulice Wyszyńskiego i Żmigród, gdzie mieszkałem blisko trzydzieści lat wraz z moją rodziną. Wystawa ma być próbą wywołania przy pomocy fotografii fragmentów osobistej przeszłości oraz ujęcia historycznej aury tego miejsca. Aura ta, która w dużej mierze współtworzyła klimat mojego dzieciństwa i młodości, oddziałuje na widzów również współcześnie. Impulsem do realizacji wystawy są osobiste wspomnienia oraz odnalezione zdjęcia, wykonane w latach 50. i 60. XX w. przez mojego dziadka Romualda Marona, lubelskiego fotografa. Fotografie tworzą kilkupokoleniową narrację, w której przenikają się motywy osobiste i historyczne, dokumentalne i kreacyjne” – mówi twórca fotografii.

29 października w kawiarni Cafe Heca przy ul. Hipotecznej 5 w Lublinie odbył się finał wystawy studentek Aleksandy Sadło i Zofii Zacharewicz pt. „O KWIAT – kompozycje równoległe”. Wystawa pokazuje moment zestawienia dwóch sfer natury, równorzędnych i współczesnych. Motywem jest dualistyczna relacja

człowiek – natura. Przyroda została ukazana jako żywoł, którego istoty nie jesteśmy w stanie oswoić, potęga jego siły przeraża jednostkę w swojej bezwzględności. Jest ona obca, niezrozumiała, powoli przekształca się w groźnego przeciwnika i egzekutora. Nie ma ludzkości, jest przyroda. Natomiast kiedy podmiot angażuje się w jej poznanie i wsłuchuje w jej dźwięki, zdumiewa go swoją cudownością. Natura ma wymiar arkadyjski i jest miejscem, do którego człowiek dąży.

Koncerty

16 października w Filharmonii im. H. Wieniawskiego w Lublinie w ramach „Niedzielnego Poranku Muzycznego” odbył się wyjątkowy koncert, podczas którego prym wiódł akordeon. W roli solistów wystąpili: Szymon Chołomiej, student kierunku jazz i muzyka estradowa oraz prof. dr hab. Elwira Śliwkiewicz-Cisak.

„Niedzielne poranki muzyczne” to koncerty integracyjne, adresowane do słuchaczy w różnym wieku. Koncerty stanowią okazję do poznawania świata wybitnych kompozytorów różnych epok i odkrywania piękna muzyki.

21 października w Sali Widowiskowej ACKiM UMCS Chatka Żaka odbył się Koncert Inauguracyjny w wykonaniu artystów z Instytutu Muzyki. W programie znalazła się muzyka klasyczna, estradowa i jazzowa. Wykonawcami byli: dr hab. Mariusz Bogdanowicz, prof. UMCS, Paweł Bartoszek (gościnnie), dr hab. Beata Dąbrowska, mgr Aga Derlak, Sebastian Frankiewicz (gościnnie), dr szt. Karol Garwoliński, mgr Marcelina Gawron, dr hab. szt. Małgorzata Grzegorzewicz-Rodek, prof. UMCS, dr hab. szt. Stanisław Halat, prof. UMCS, mgr Michał Iwanek, mgr Adam Jarzmik, mgr Jakub Kotyńia, mgr Tomasz Krawczyk, dr hab. szt. Małgorzata Krzemińska-Sribniak, prof. UMCS, mgr Dawid Lubowicz, mgr Jakub Łępa, dr szt. Anna Michałowska-Kotyńia, mgr Mateusz Obroślak

Warsztaty Artystyczne SPLIT 2022

Od 30 września do 10 października w Splicie odbywały się Warsztaty Artystyczne SPLIT 2022 zorganizowane w ramach projektu międzynarodowej cyklicznej imprezy PRINTON – International Graphic Meetings. Organizatorami była Katedra Sztuki Mediów Cyfrowych i Katedra Grafiki Projektowej i Druku Płaskiego

UMCS. Kuratorami warsztatów byli dr Lech Mazurek oraz dr Sebastian Smit. Patronat honorowy objął Konsulat Honorowy RP w Splicie.

Motto tegorocznej edycji warsztatów to rzymska sentencja: *Ars longa, vita brevis*. Celem wydarzenia było stworzenie dzieł plastycznych w różnych technikach (grafika, rysunek, techniki multimedialne, fotografia) oraz nawiązanie współpracy z miejscowymi artystami i galeriami sztuki współczesnej w Splicie. Uczestnicy: prof. szt. plast. Grzegorz Mazurek, prof. dr hab. Jan Ferenc, prof. dr hab. Krzysztof Szymanowicz, dr Lech Mazurek, dr Sebastian Smit.

III Lubelski Kongres Designu i Architektury

W dn. 7–9 października odbył się III Lubelski Kongres Naukowy Designu i Architektury. Przedstawicielem Wydziału Artystycznego w Komitecie Naukowym kongresu była dr hab. Alicja Snoch-Pawłowska, prof. UMCS.

Kongres Designu i Architektury to unikatowa inicjatywa współtworzona przez wiele podmiotów: instytucji branżowych, firm komercyjnych, projektantów, architektów czy trenerów. Łączy je jeden cel: stworzenie wydarzenia, które w jednym miejscu skupi wszystkich, którzy są związani z designem, wzornictwem, projektowaniem czy architekturą. Tematem tej edycji kongresu była ekologia w otoczeniu człowieka i w przemyśle.

Wydział Biologii
i Biotechnologii

Sukcesy

Mgr Agnieszka Tańczuk, doktorantka pisząca swoją pracę doktorską pod kierunkiem dr. hab. Pawła Buczyńskiego, prof. UMCS z Katedry Zoologii i Ochrony Przyrody zajęła I miejsce w konkursie dla młodych adeptów nauki na najlepsze wystąpienie podczas konferencji naukowej „Zmiany zasięgu owadów, ich przyczyny i skutki” zorganizowanej przez Polskie Towarzystwo Entomologiczne. Konferencja odbyła się w Chęcinach w dn. 8–11 września.

26 października odbyło się uroczyste wręczenie dyplomów Homo Didacticus dla nauczycieli akademickich wyróżniających się pracą, jakością i zaangażowaniem

w proces dydaktyczny w semestrze zimowym roku akademickiego 2021/2022. To zaszczytne wyróżnienie odebrało sześcioro nauczycieli Wydziału Biologii i Biotechnologii: dr hab. Aneta Ptaszyńska, prof. UMCS, dr hab. Paweł Buczyński, prof. UMCS, dr hab. Roman Paduch, prof. UMCS, dr Adrianna Sławińska-Brych, dr hab. Katarzyna Socała, prof. UMCS i prof. dr hab. Grzegorz Janusz.

Warsztaty

W dn. 27–29 września w Instytucie Nauk Biologicznych odbyła się druga część praktycznych warsztatów ze statystyki i bioinformatyki „Statystyka w R i RStudio” zorganizowanych przez Pracownię Bioinformatyki i Biostatystyki. W zajęciach mogli wziąć udział wszyscy chętni pracownicy oraz doktoranci Wydziału Biologii i Biotechnologii. Podczas trzech dni warsztatowych poruszone zostały zarówno teoretyczne, jak i praktyczne aspekty związane z wykorzystaniem języka R na potrzeby statystyki. Wśród omówionych zagadnień znalazły się następujące tematy: Wprowadzenie do języka R i środowiska RStudio; Zmienne, struktury danych; Import danych; Instrukcje sterujące, funkcje; Czyszczenie i przetwarzanie danych; Statystyka opisowa w R; Miary statystyczne w R i ich interpretacja; Badanie korelacji; Graficzna prezentacja wyników, interpretacja wykresów; Wnioskowanie statystyczne w R; Zmienne losowe, rozkłady; Modele statystyczne; Estymacja parametrów rozkładu; Weryfikacja hipotez statystycznych – podstawowe testy. Wszyscy uczestnicy otrzymali certyfikaty uczestnictwa w szkoleniu.

Wydarzenia

26 października odbyło się pierwsze w nowym roku akademickim spotkanie z cyklu „Naukowe 60 minut”. Jest to inicjatywa wykładów online z naukowcami o uznanym dorobku w kraju i zagranicą oraz młodymi, obiecującymi badaczami. Gościem był prof. dr hab. Mariusz Gagoś, kierownik Katedry Biologii Komórki. Wygłosił wykład pt. „Jakość wosku pszczelego a kondycja rodziny pszczelej. Czy analizator wosku może być pomocny w utrzymaniu jego jakości?”. Wydarzenie było okazją do zapoznania się ze sposobem działania analizatora wosku WAXO, dyskusji nad jego potencjałem i przyszłością, a także poznania kulisów pracy w interdyscyplinarnych zespołach badawczych.

Wydział Ekonomiczny

Sukcesy

Studentki III roku analityki gospodarczej Barbara Czausz oraz Natalia Prządka w roku akademickim 2021/2022 zdały zewnętrzny egzamin sprawdzający znajomość programu SPSS i otrzymały certyfikaty SPSS Technology Expert. Dzięki ich wysiłkowi włożonemu w opanowanie umiejętności użytkownika tego programu przedmiot modelowanie makroekonomiczne uzyskał akredytację na rok akademicki 2022/2023. Aktywni uczestnicy akredytowanych zajęć otrzymają certyfikat potwierdzający nabyte umiejętności w analizie danych.

Warto dodać, że w roku akademickim 2021/2022 certyfikat SPSS Technology Junior Expert uzyskało 36 najlepszych studentów III roku analityki gospodarczej.

Dziekan dr hab. Mariusz Kicia przedstawił najlepiej ocenianych wykładowców wydziału w oparciu o ankiety oceny jakości zajęć z roku akademickiego 2021/2022 uzupełniane przez studentów. Pierwsze miejsce zajęła mgr Gabriela Dycha, kolejne lokaty zajęli: dr Jakub Czerniak, dr Grzegorz Kwiatkowski, dr Sergiusz Kuczyński, dr inż. Łukasz Kański, mgr Ewelina Berlińska, dr Ilona Skibińska-Fabrowska, dr Zenon Pokojski, dr Bożena Oleszko-Kurzyna oraz dr Piotr Zieliński. Wykładowcy poza pamiątkowymi dyplomami otrzymali karty do wykorzystania w sieci Empik.

Goście

17 października Instytut Ekonomii i Finansów odwiedziła dr Lilian Korir z University of Lincoln (Wielka Brytania). Celem wizyty był rozwój współpracy naukowej i dydaktycznej między badaczami i nauczycielami akademickimi z UMCS i University of Lincoln.

W dn. 26–27 października Wydział Ekonomiczny gościł delegację Gannon University (Erie, PA). Dziekan dr Karinna Vernaza (College of Engineering and Business) oraz dyrektor Meagan M. Gania (Learning Abroad and International Academic Programs) spotkały się z przedstawicielami UMCS. W czasie rozmów poruszono kwestie rozwoju wzajemnej współpracy pomiędzy Gannon University a naszą Uczelnią.

Dzięki zaangażowaniu dr. Bruca A. Kiblera (GU) oraz dr. hab. Pawła Pasierbiaka w 2013 r. podpisana została umowa międzyinstytucjonalna. Od tamtej pory jest rozwijana współpraca naukowo-dydaktyczna. Od 2016 r. oba uniwersytety uczestniczą w programie Erasmus+ KA107, który umożliwia wymianę studentów oraz kadry pomiędzy instytucjami. W związku z tym Wydział Ekonomiczny UMCS regularnie gości wykładowców i studentów z Gannon University, a w Gannon University wykładają pracownicy wydziału. Prowadzone są także wspólne badania, na podstawie których powstają publikacje współautorskie.

Naukowcy w mediach

4 października w Radiu Lublin została wyemitowana audycja „Gość Radia Lublin” prowadzona przez Renatę Chrzanowską z udziałem dr. Moniki Jakubiak z Katedry Zarządzania. Rozmowa dotyczyła aktualnej sytuacji na rynku pracy, rekordowo niskiego bezrobocia i kompetencji, które są pożądane przez pracodawców. Nagranie audycji jest dostępne na profilu Radia Lublin w serwisie YouTube.

Wydział Filologiczny

Doktoraty

28 września odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Sary Akram pt. „Narracja o wojnie w reportażach Wojciecha Jagielskiego. Perspektywa lingwistyczno-kulturowa”. Promotor: prof. dr hab. Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska. Recenzenci: prof. dr hab. Artur Rejter (Uniwersytet Śląski), prof. dr hab. Urszula Sokółska (Uniwersytet w Białymstoku) oraz dr hab. Marzena Marczevska, prof. UJK. Rada Naukowa Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa 12 października nadała mgr Sarze Akram stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo oraz postanowiła wyróżnić rozprawę doktorską.

28 września odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Joanny Kobyłańskiej-Butrym pt. „Tożsamość słowiańska w najnowszej polskiej prozie

historyczno-fantastycznej”. Promotor: prof. dr hab. Anna Brzozowska-Krajka. Recenzentki: prof. dr hab. Teresa Wilkoń (Uniwersytet Śląski) oraz prof. dr hab. Jolanta Ługowska (Uniwersytet Wrocławski). Rada Naukowa Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa 12 października nadała mgr Joannie Kobyłańskiej-Butrym stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo.

5 października odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Anastazji Trofymczuk pt. „Viewpoint(s) and Voice(s) in Journalistic English: A Study of News Reports in Quality Press (Kategorie punktu widzenia i głosu w relacjach z wydarzeń na materiale anglojęzycznej prasy opiniotwórczej «*quality press*»)”. Promotor: dr hab. Adam Głaz, prof. UMCS. Recenzenci: dr hab. Danuta Stanulewicz-Skrzypiec, prof. UG oraz dr hab. Marcin Grygiel, prof. UR. Rada Naukowa Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa 12 października nadała mgr Anastazji Trofymczuk stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

10 października odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Magdaleny Wołoszyn pt. „Analiza lingwistyczna dyskursu prezydenckiego (na przykładzie wystąpień publicznych Aleksandra Kwaśniewskiego, Lecha Kaczyńskiego i Bronisława Komorowskiego)”. Promotor: prof. dr hab. Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska. Recenzenci: prof. dr hab. Dorota Brzozowska (Uniwersytet Opolski) oraz dr hab. Dorota Zdunkiewicz-Jedynak, prof. UW. Rada Naukowa Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa 12 października nadała mgr Magdalenie Wołoszyn stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo oraz postanowiła wyróżnić rozprawę doktorską.

Konferencje

W dn. 10–16 października przewodnicząca Polskiej Sekcji IOV i jednocześnie przewodnicząca Międzynarodowej Komisji Nauki i Badań dla Europy IOV prof. dr hab. Anna Brzozowska-Krajka (emerytowany profesor w Instytucie Filologii Polskiej) uczestniczyła w 2nd IOV International Assembly of the Americas, który odbywał się podczas Expofest Ijuí/RS – Brasil w Ijuí, brazylijskim mieście określanym jako „International Capital of Ethnicities of the Americas”. Tematem przewodnim

wydarzenia było „Ethnic diversity. Protagonist of the future generation.” Prof. A. Brzozowska-Krajka została zaproszona przez organizatorów do wygłoszenia referatu pt. *A unity of ethnic diversities: The importance, priorities, partnerships and academic and scientific perspectives of IOV Science and Research Commission for Europe*. W swoim wystąpieniu zaakcentowała propozycje wspólnych badań IOV Europe i IOV America w aspekcie przestrzeni diasporycznych.

Podczas zgromadzenia odbyły się także spotkania z miejscową Polonią zrzeszoną w Sociedade Cultural Polonesa Karol Wojtyła z siedzibą w tzw. Domu Polskim (Casa polonesa) oraz w rodzinach imigrantów w ich naturalnym środowisku życia.

W dn. 19–21 października na Wydziale Filologicznym odbyła się międzynarodowa konferencja Polskiego Towarzystwa Studiów Amerykanistycznych „Our Brand is Crisis: American Downfalls, Hopes, and Renewals” zorganizowana przez Katedrę Anglistyki i Amerykanistyki Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa. Z wykładem plenarnym pt. *From Lublin to New York and Back: Polish/Yiddish/American Topographies and Peregrinations* wystąpiła prof. Monika Adamczyk-Garbowska z Katedry Lingwistyki Stosowanej.

Pracownicy Katedry Edukacji Polonistycznej wzięli udział w niezwykle ważnym wydarzeniu naukowym, jakim był V Kongres Dydaktyki Polonistycznej, który odbywał się w dniach 19–22 października w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego. Hasłem przewodnim kongresu była „Kultura solidarności w przestrzeni edukacyjnej”. Jak słusznie zauważyli organizatorzy, tak sformułowany problem to wyraz niepokoju, że w procesie nieustannie dokonującego się dzielenia zagubimy to, co nas łączy, bez względu na wszystkie specyfikacje tożsamościowe (indywidualne, społeczne, regionalne, narodowe): „By jednak idea ludzkiej wspólnotowości nie miała charakteru mechanicznego, administracyjnego czy wymuszonego mocą autorytarnej – takiej czy innej – władzy, powinna (...) korespondować z przemyślaną ideą solidarności wykraczającej poza odmiany tzw. interesu plemiennego. Powinna być realizowana nie tyle przez deklaracje (zwłaszcza polityczne), ile właśnie w przestrzeni dydaktyki polonistycznej, poczynając od szkoły, a kończąc na uniwersytecie”.

W kongresie wzięli udział przedstawiciele wszystkich wiodących polskich uczelni, ale także artyści, literaci oraz studenci i nauczyciele. Prof. dr hab. Małgorzata Karwatowska była członkiem Komitetu Naukowego kongresu. W obradach plenarnych odbywających się pod hasłem „Przeciwko wykluczeniom. Okna i drzwi między osobnymi światami” wygłosiła referat pt. *Między solidarnością a wykluczeniem. Nauczyciele jako grupa zawodowa w sytuacji kryzysowej*. Przewodniczyła również obradom sekcji „Solidarność / wspólnotowość a język”. Z kolei dr hab. Małgorzata Rzeszutko, prof. UMCS wzięła udział w obradach sekcji „Różnorodność, «wspólnota» a wspólnotowość”. Wygłosiła referat pt. *Światy równoległe a poczucie wspólnoty w przestrzeni edukacyjnej*. Dr hab. Iwona Morawska, prof. UMCS wraz z mgr Sylwią Gierczak i mgr. Łukaszem Maciągiem uczestniczyli w obradach sekcji „Wspólnotowość jako idea edukacyjna”, podczas których zaprezentowali referat pt. *Rola edukacji polonistycznej w doświadczeniu solidarności*. Natomiast dr hab. Małgorzata Latoch-Zielińska, prof. UMCS wzięła udział w posiedzeniu sekcji „Media, internet oraz potencjał innego spojrzenia” i wygłosiła referat pt. *Solidarność w potrzebie. Nauczycielskie inicjatywy edukacyjne w czasie pandemii na przykładzie wybranych aktywności w sieci*. Przewodniczyła również obradom sekcji „Kultura/sztuka: tworzenie i przełamywanie granic”, a ponadto wzięła udział w panelu dyskusyjnym „Solidarne być albo nie być w edukacyjnej przestrzeni”, którego uczestnikami byli przedstawiciele gospodarzy czterech poprzednich kongresów (UAM, UŚ Katowice, UJ, KUL, UMCS).

Dr hab. Ewa Białek z Katedry Językoznawstwa Słowiańskiego w dn. 20–21 października wzięła udział w siódmej edycji konferencji „Przestrzenie przekładu”. Międzynarodowe spotkanie traduktologów zostało zorganizowane przez Instytut Językoznawstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach we współpracy z Komisją Przekładoznawczą przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów. Dr hab. Ewa Białek w wygłoszonym online referacie przybliżyła pojęcia kreatywności w tłumaczeniu oraz transkrecji (ang. *transcreation*). Konferencja była okazją do wymiany wiedzy na temat tłumaczeń specjalistycznych, przekładu literackiego oraz audiowizualnego.

W ramach realizacji projektu badawczego pt. „Głuchoniemcy (Waldddeutsche) przeszłość i teraźniejszość zapomnianych społeczności lokalnych na Pogórzu Karpackim”, kierowanego przez prof. dr. hab. Marcina Solarza z Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego, biorąca udział w projekcie dr Katarzyna Wójcik z Katedry Germanistyki uczestniczyła w dn. 22–26 października w terenowym seminarium projektowym w Klimkówce koło Rymanowa. Podczas wydarzenia omawiane były zagadnienia dotyczące m.in. geograficzno-historycznej charakterystyki regionu, głównych fal kolonizacyjnych oraz relikwów materialnych i językowych średniowiecznej kolonizacji niemieckiej na terenie Podkarpacia. Tematem prezentacji dr Wójcik był wątek Głuchoniemców w niemieckiej literaturze narodowosocjalistycznej związany z twórczością nazistowskiego pisarza Hansa Venatiera (*Vogt Bartold 1939, Zew przodków 1944*). Szczegółowe informacje o projekcie można znaleźć na stronie <https://www.facebook.com/GluchoniemcyUW/>.

Spotkania

28 października w Muzeum Józefa Czechowicza odbyło się spotkanie autorskie z dr Edytą Frelik z Katedry Anglistyki i Amerykanistyki. Dotyczyło wydanej przez Wydawnictwo UMCS w 2021 r. książki dr E. Frelik *Kiedy malarz pisze (jak się patrzy). Wstęp do badań nad pisarstwem artystów*, analizującej zagadnienia estetyczne i literaturoznawcze związane z twórczością literacko-artystyczną malarzy i rzeźbiarzy. Na badania i ich publikację dr E. Frelik otrzymała w latach 2020–2021 dwa granty badawcze Narodowego Centrum Nauki.

Goście

19 października gościem Katedry Germanistyki był kierownik Departamentu Kultury Ambasady Republiki Federalnej Niemiec w Polsce dr Lorenz Barth. W spotkaniu wzięli udział pracownicy katedry i studenci germanistyki wszystkich lat. Dr Barth opowiedział o specyfice pracy ambasady, obecnych relacjach polsko-niemieckich i możliwościach współpracy instytucjonalnej. Spotkanie dotyczyło również motywacji studentów do studiowania germanistyki, zmian w edukacji i nowych wyzwań dla nauki niemieckiego jako języka obcego.

Wydział Historii i Archeologii

Sukcesy

Jedno z najbardziej znanych na świecie archeologicznych czasopism popularnonaukowych „Archaeology Magazine” zamieściło na swojej stronie internetowej i w mediach społecznościowych informacje na temat badań wykopaliskowych prowadzonych przez dr. Marcina Maciejewskiego z Instytutu Archeologii. Wspomniane czasopismo jest wydawane przez The Archaeological Institute of America, największą na świecie – zrzeszającą ponad 200 000 członków i 100 instytucji z siedmiu krajów – organizację archeologiczną. Opisywane badania są częścią projektu „Biografie skarbów. Wieloaspektowa analiza zespołów przedmiotów metalowych związanych z monumentalnymi konstrukcjami. Studium przypadków z późnej epoki brązu i wczesnej epoki żelaza” finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki.

Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki

Doktoraty

20 września odbyła się w trybie hybrydowym publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Maryii Shpak pt. „Structure learning and parameter estimation for graphical models via penalized maximum likelihood methods”. Promotor: dr hab. Mariusz Bieniek, prof. UMCS. Recenzenci: prof. dr hab. Wojciech Niemiński (Uniwersytet Warszawski), prof. dr Piotr Zwiernik (Uniwersytet w Toronto). Rada Naukowa Instytutu Matematyki na posiedzeniu 30 września podjęła uchwałę o nadaniu mgr Maryii Shpak stopnia doktora w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie matematyka.

5 października odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Łukasza Gluby pt. „Impurity band vs. valence band as the origin of itinerant holes in ferromagnetic (Ga,Mn)As”. Promotor: dr hab. Jerzy Żuk, prof. UMCS. Promotor pomocniczy: dr Oksana

Yastrubchak (NAS of Ukraine, Kijów). Recenzenci: prof. dr hab. Robert Kudrawiec (Politechnika Wroclawska), prof. dr hab. Tomasz Story (Polska Akademia Nauk w Warszawie). Rada Naukowa Instytutu Fizyki UMCS na posiedzeniu 24 października podjęła uchwałę o nadaniu mgr. Łukaszowi Glubie stopnia doktora w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauki fizyczne.

Sukcesy

Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki UMCS otrzymał wsparcie na realizację zadań upowszechniających nauki matematyczne i fizyczne. Ministerstwo Edukacji i Nauki przyznało grant w wysokości 294 866 zł na realizację projektu „Ucz się z MaFiI-ą 3” w ramach programu Społeczna Odpowiedzialność Nauki moduł: Popularyzacja nauki i promocja sportu. Całkowita wartość projektu wynosi 327 678, 50 zł. Realizacja grantu wpisuje się w jedno z podstawowych zadań Uniwersytetu, jakim jest krzewienie wiedzy naukowej w społeczeństwie.

Projekt jest skierowany do młodzieży szkolnej i wszystkich zainteresowanych najnowszymi osiągnięciami naukowymi. Zawiera szereg modułów promujących wiedzę naukową. Należy do nich cykl wykładów popularnonaukowych „Spotkania z Matematyką i Fizyką”, w trakcie których prelegenci przedstawiają ciekawe osiągnięcia naukowe uzyskane w ostatnich latach. Kolejnym modułem są warsztaty skierowane do uczniów szkół podstawowych, podczas których uczestnicy, poprzez zabawę, uczą się przedmiotów ścisłych. Inny charakter mają konkursy z matematyki i fizyki dedykowane uczniom szkół średnich „Rok przed Maturą”. Mają one, dzięki przedstawieniu wiedzy naukowej w atrakcyjny i nowoczesny sposób, zachęcić młodzież do nauki i wyboru przedmiotów ścisłych na egzaminie dojrzałości oraz pogłębiania zainteresowań podczas studiów.

„Ucz się z MaFiI-ą 3” koordynują dr Anna Gąsior z Instytutu Matematyki oraz dr hab. Michał Warda, prof. UMCS z Instytutu Fizyki.

Wydarzenia

20 października Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki odwiedzili uczniowie z Zespołu Polskich Szkół Ogólnokształcących im. Ity Kozakiewicz w Rydze. Wyjazd został zorganizowany w ramach projektu pt. „Zapoznanie z ofertą wyższego szkolnictwa technicznego w Polsce. Nawiązanie współpracy z Politechniką

Lubelską”, współfinansowanego przez Ambasadę RP w Rydze. W trakcie wizyty uczniowie m.in. zapoznali się z bazą dydaktyczną lubelskich uczelni wyższych w celu zdobycia jak największej wiedzy na temat możliwości podjęcia studiów w naszym mieście oraz wzięli udział w warsztatach fizycznych, które przeprowadził dr Marek Gorgol z Instytutu Fizyki.

Goście

28 października na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki prof. dr hab. Marcin Drąg z Zakładu Chemii Biologicznej i Bioobrazowania Politechniki Wroclawskiej wystąpił z wykładem pt. „Metody obrazowania ważnych medycznie enzymów proteolitycznych”. W swoim wystąpieniu opowiedział o jednej z najważniejszych grup enzymów – proteazach, których podwyższony lub obniżony poziom pozwala na szybką diagnostykę kliniczną przy użyciu specyficznych markerów, a także daje szansę na racjonalne szybkie badania nad odkryciem leków w oparciu o aktywność proteazy. Biorąc pod uwagę fakt, że coraz więcej proteaz jest aktywnie zaangażowanych w stan zapalny, istnieje pilna potrzeba opracowania nowych narzędzi chemicznych, które dzięki aktywności enzymów mogą być wykorzystane do dokładnego monitorowania sieci proteolitycznej stanu zapalnego. Na wykładzie zostały przedstawione nowoczesne techniki obrazowania aktywności proteaz przy użyciu narzędzi nazywanych markerami chemicznymi (ang. *activity-based probe*).

Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej

Sukcesy

Prof. dr hab. Zdzisław Michalczyk otrzymał Medal im. Jerzego Kondrackiego nadany przez Radę Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego za zasługi dla wydziału.

Dr Dagmara Kociuba z Katedry Gospodarki Przestrzennej została powołana do Komitetu Społecznego działającego przy Radzie Lubelskiego Obszaru Metropolitarne (LOM). Celem funkcjonowania komitetu

jest opiniowanie decyzji Rady LOM związanych z przygotowaniem i wdrażaniem dokumentów strategicznych opracowanych na potrzeby obszaru. W Komitecie UMCS reprezentuje również prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką dr hab. Zbigniew Pastuszek, prof. UMCS.

Dr hab. Stanisław Chmiel, prof. UMCS, kierownik Katedry Hydrologii i Klimatologii został wybrany na Zastępcę Przewodniczącego Rady Naukowej ds. Ochrony Środowiska przy Spółce Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A. Rada stanowi ważne gremium opiniująco-doradcze, które ma wesprzeć spółkę w procesie transformacji. Dzięki niej kopalnia będzie bardziej efektywna nie tylko pod względem wydobywania, lecz także w dziedzinie inwestycji środowiskowych. Rada została powołana na Samorządowym Kongresie Trójmorza w Lublinie.

Podczas II Lubelskiego Forum Turystyki dr hab. Teresa Brzezińska-Wójcik, prof. UMCS oraz dr hab. Ewa Skowronek, prof. UMCS z Katedry Geografii Regionalnej i Turyzmu otrzymały z rąk władz województwa Medale Pamiątkowe Województwa Lubelskiego za szczególne zasługi.

Mgr Maria Stadnicka, absolwentka kierunku geoinformatyka, obecnie doktorantka Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych UMCS została uhonorowana nagrodą im. Stanisława Alexandrowicza za najlepszą pracę dyplomową wykorzystującą dawne mapy. Wyróżnienie otrzymała podczas XXXIV Ogólnopolskiej Konferencji Historyków Kartografii „Fortyfikacje na dawnych mapach”, która odbyła się w dn. 13–15 października w Toruniu.

Konferencje

W ostatnim czasie odbyło się kilka konferencji naukowych, których organizatorami lub współorganizatorami były jednostki wchodzące w skład Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej. Były to: IV Ogólnopolskie Sympozjum Geointerdyscyplinarnych Metod Badawczych „GeoSym2022”, współorganizowane przez Instytut Nauk o Ziemi i Środowisku UMCS (26–29 września, Chęciny); Interdyscyplinarne Seminarium Naukowe „Glacja i peryglacja Europy Środkowej” pod hasłem „Metodyka rekonstrukcji zmian klimatu i środowiska zapisanych w pokrywach lessowych”, którego głównym organizatorem był Instytut Nauk o Ziemi

i Środowisku UMCS (6–8 października, Jarosław) oraz XXXIV Ogólnopolska Konferencja Historyków Kartografii „Fortyfikacje na dawnych mapach”, współorganizowana przez Katedrę Geomatyki i Kartografii Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UMCS (13–15 października). Ponadto w dn. 21–23 września w Krakowie odbyła się konferencja „Pogoda i klimat – przeszłość, teraźniejszość, przyszłość” zorganizowana przez Wydział Geografii i Geologii UJ, podczas której pracownicy Instytutu Nauk o Ziemi i Środowisku licznie reprezentowali UMCS.

Dr Dagmara Kociuba z Katedry Gospodarki Przestrzennej była uczestniczką panelu „Współczesne problemy zrównoważonego rozwoju miast”, który odbył się w ramach konferencji „Zrównoważone jutro – projekt dla przyszłości edukacji w Polsce” zorganizowanej w dn. 20–21 października w Warszawie przez Fundację Human Doc. Konferencja stanowiła podsumowanie projektu „Wprowadzenie edukacji z zakresu zrównoważonego rozwoju na wybranych uniwersytetach w Polsce” (finansowanego w ramach programu EOG na lata 2014–2021), który został uznany za jeden z najlepszych projektów edukacyjnych Europy i nagrodzony GENE Global Education Award 2020/2021. Jego efektem jest podręcznik akademicki *Wprowadzenie do Global Studies*.

Wydarzenia

Pracownicy Katedry Hydrologii i Klimatologii byli uczestnikami Czwartych Warsztatów Geofizycznych „Programowanie w środowisku R”, które odbyły się w dn. 12–16 września. Warsztaty były zorganizowane przez Polskie Towarzystwo Geofizyczne oraz Zakład Klimatologii i Ochrony Atmosfery Uniwersytetu Wrocławskiego.

7 października uczniowie Zespołu Szkół im. Gen. Franciszka Kamińskiego w Adamowie odwiedzili Wydział NoZiGP, gdzie uczestniczyli w warsztatach edukacyjno-integracyjnych „GEO-Integracja” oraz „Dzień z życia osoby niepełnosprawnej”, przygotowanych przez mgr inż. Jolantę Józwik oraz mgr inż. Dorotę Dymek z Katedry Geografii Społeczno-Ekonomicznej. Goście w niecodzienny sposób, poprzez zabawę, mieli możliwość sprawdzenia swojej wiedzy geograficznej, a także zapoznania się z trudnościami, z którymi borykają się na co dzień osoby niepełnosprawne. Uczniowie wykonywali

zadania o różnym stopniu trudności, wykorzystując przy tym przygotowane rekwizyty, umiejętność logicznego myślenia, pracy w zespole i orientacji w przestrzeni.

17 października na wydziale gościli uczniowie z Zespołu Szkół Ekonomicznych im. A. i J. Vetterów w Lublinie. Uczestniczyli w wykładzie pt. „Rapa Nui – tajemnicza wyspa” wygłoszonym przez dr Małgorzatę Telecką z Katedry Geologii, Gleboznawstwa i Geoinformacji w ramach programu szkół partnerskich, prowadzonego przez UMCS.

Trwa projekt organizowany przez Instytut Nauk o Ziemi i Środowisku UMCS „(P)LUM! Kierunek Polesie” – Lubelski Uniwersytet Mokradłowy. Projekt współfinansowany jest ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie. Partnerami projektu są: Poleski Park Narodowy, Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych, Ogród Botaniczny UMCS w Lublinie, CeReClimEn – Centrum Badań Zmian Klimatu i Środowiska i Polskie Towarzystwo Geograficzne Oddział Lubelski. W ramach projektu odbyło się kilka warsztatów i spacerów mokradłowych dla młodzieży i dorosłych.

20 października odbyło się pierwsze w tym semestrze czwartkowe spotkanie Oddziału Lubelskiego Polskiego Towarzystwa Geograficznego (OL PTG) z udziałem zaproszonego gościa. Było ono uświetnione odczytem prof. dr. hab. Tadeusza Palmowskiego pt. „Azerbejdżan”. 27 października gościem towarzystwa była dr Grażyna Michalska, prof. WSPA, która wygłosiła wykład pt. „Mury miejskie Lublina”. Informacje o kolejnych posiedzeniach OL PTG (odbywających się w formie online lub stacjonarnej na wydziale) dostępne są na stronie internetowej towarzystwa ptgeogr.umcs.lublin.pl.

Wyjazdy

Dr hab. Anna Dłużewska, prof. UMCS z Katedry Geografii Społeczno-Ekonomicznej w dniach 18–29 września gościła na Narodowym Uniwersytecie Hanoi (Vietnam National University in Hanoi, University of Social Sciences and Humanities, the Faculty of Tourism Studies) w charakterze profesora wizytującego i badacza (Visiting Professor and Researcher). W czasie wizyty spotkała się m.in. z dziekanem Wydziału Nauk Turystycznych prof. Phamem Hong Longiem i jego zespołem, dr. Dang

Thi Phuong-Anh oraz z Bobbym Nguyenem prezesem Mekong Rustic, wiodącego w Wietnamie stowarzyszenia turystyki zrównoważonej. W wizycie uczestniczyli również dr Erasmus Mzobanzi Mnguni i dr Andrea Giampiccoli z Durban University of Technology (RPA) oraz prof. Oliver Mtapuri z University KwaZulu Natal (RPA).

Współpraca z Narodowym Uniwersytem Hanoi rozpoczęła się w 2021 r. w ramach projektu „Street Food Tourism, International Research Group (IRG) on Tourism, Hospitality and Food” (andreagiampiccoli.wixsite.com). Prof. Anna Dłużewska, dr Andrea Giampiccoli, dr Erasmus Mzobanzi Mnguni, prof. Oliver Mtapuri (RPA), prof. Pham Hong Long oraz dr Dang Thi Phuong-Anh z University of Social Sciences and Humanities są założycielami IRG.

Goście

Od 1 października 2022 r. do 31 stycznia 2023 r. na wydziale będzie prowadzić badania dr hab. Alina Yakymchuk z Katedry Ekonomii, Przedsiębiorczości i Marketingu Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego im. Łesi Ukrainki w Łucku (Ukraina). Jej pobyt finansowany jest z Programu Stypendialnego im. Lane’a Kirklanda. Jego zasadniczym celem jest dzielenie się z obywatelami innych krajów w ramach indywidualnej pracy naukowej polskimi doświadczeniami w zakresie transformacji systemowej. Zainteresowania stypendystki koncentrują się wokół zarządzania, administracji publicznej, ekonomii, ekonomiki ochrony przyrody i wykorzystania zasobów naturalnych, zrównoważonego rozwoju, bezpieczeństwa i energii. Na naszym Uniwersytecie we współpracy z dr hab. Bogusławą Baran-Zgłobicką, prof. UMCS, kierownik Katedry Gospodarki Przestrzennej realizuje projekt, którego przedmiotem są zagadnienia ochrony i reprodukcji kapitału przyrodniczego dla efektywnego rozwoju samorządowych jednostek terytorialnych w oparciu o racjonalne wykorzystanie zasobów i wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju.

Naukowcy w mediach

15 października w Radiu Lublin wyemitowano audycję „Czas Zuchwałych”, poświęconą XXX Jubileuszowej Wyprawie Polarnej UMCS na Spitsbergen. O wrażeniach z ekspedycji w rozmowie z red. Agatą Zalewską opowiedzieli: dr hab. Paweł Mergo, prof. UMCS i mgr inż. Adam Paździor z Pracowni Technologii Światłowodów oraz dr Łukasz Franczak z Katedry Geomorfologii i Paleogeografii.

26 października dr Katarzyna Mięsiak-Wójcik z Katedry Hydrologii i Klimatologii opowiedziała dziennikarzom Radia Lublin o idei Lubelskiego Uniwersytetu Mokrałowego i prowadzonych w ramach tego projektu działaniach. Odnośniki do wszystkich audycji i artykułów można znaleźć na stronie wydziału w zakładce Promocja/Media o nas.

Inne

Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej rozpoczął rekrutację na pierwszą edycję studiów podyplomowych „Lider zarządzania kryzysowego”. Studia mają na celu przygotowanie kadry zarządzającej jednostek samorządu terytorialnego do skutecznego i efektywnego zarządzania sytuacjami o charakterze kryzysowym, wywołanych zarówno przez zdarzenia naturalne, jak i będących skutkiem niezamierzonej lub celowej działalności człowieka. Absolwenci studiów podyplomowych uzyskają kompetencje w zakresie skutecznego reagowania na wystąpienie sytuacji nadzwyczajnych, a także specjalistyczną wiedzę i umiejętności zarządcze i operacyjne. Studia realizowane w wymiarze dwóch semestrów obejmują 230 godzin zajęć prowadzonych przez praktyków z wykorzystaniem najnowszych osiągnięć techniki operacyjnej i specjalistycznego oprogramowania. Kierownikiem studiów jest prof. dr hab. Waldemar Kociuba.

Wydział Pedagogiki i Psychologii

Sukcesy

22 października dr Urszula Lewartowicz uczestniczyła w finałowej gali VII Ogólnopolskiego Konkursu Wiersza Klasycznego „O Buławę Marszałka”, zdobywając II nagrodę w kategorii Wiersz klasyczny oraz wyróżnienie w kategorii Wiersz miłosny.

Konferencje

W dn. 20–22 września pracownicy Instytutu Pedagogiki wzięli udział w IX Ogólnopolskim Zjeździe Pedagogicznym, zorganizowanym przez Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu pod hasłem: „Przesilenie. Budujmy lepszy świat w sobie i pomiędzy nami”. Wygłosili następujące referaty: prof. dr hab. Anna

Kanios – *Poczucie obciążenia pracą pracowników pomocy społecznej w czasie pandemii a ich zasoby osobiste*; prof. dr hab. Ryszard Bera – *Pedagogika bezpieczeństwa wobec współczesnych zagrożeń w życiu społecznym*; dr hab. Małgorzata Kuśpit, prof. UMCS – *Osobowościowe i emocjonalne aspekty funkcjonowania młodzieży uzdolnionej artystycznie*; dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS – *Nastój i emocje doświadczane przez funkcjonariuszy Służby Więziennej w czasie pandemii*; dr Agnieszka Gabryś – *Nadzieja podstawowa a radzenie sobie u kobiet z niepełnosprawnością ruchową – modyfikacyjna rola rodzaju posiadanej niepełnosprawności*; dr Magdalena Boczkowska – *Wstępne badanie porównawcze resiliencji nauczycieli w Grecji i Polsce*; dr Katarzyna Korona – *W poszukiwaniu skutecznych form resocjalizacji penitencjarnej*; dr Alicja Lisiecka – *Pedagog wobec pluralizmu sztuki. Rozważania na przykładzie street artu*; dr Anna Lada – *Potencjał środowiska akademickiego: działania realizowane w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie*; dr Ewa Trojanowska – *Skuteczność programu resocjalizacyjnego w zwiększaniu gotowości do zadośćuczynienia u mężczyzn odbywających karę pozbawienia wolności*.

W dn. 26–27 września w Ustroniu odbyła się VII Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Edukacja małego dziecka” zorganizowana przez Uniwersytet Śląski w Katowicach. Dr hab. Barbara Bilewicz z Katedry Wczesnej Edukacji wygłosiła referat pt. *Wykorzystanie skali komfortu psychicznego i zaangażowania w zróżnicowanych środowiskach i kontekstach edukacyjnych* oraz prowadziła sesję „Społeczne konteksty dziecka i dzieciństwa”. Dr hab. Anna Boguszewska, prof. UMCS wystąpiła w sesji plenarnej z referatem pt. *Wypowiedzi plastyczne uczniów we współczesnych realiach edukacyjnych. Zajęcia plastyczne jako forma wsparcia dzieci*. Z kolei dr Agata Świdzińska z Katedry Pedagogiki Społecznej poprowadziła dla uczestników konferencji warsztaty „Motanki gałgankowe – lalki do poszukiwania rozwiązań i rozwiązywania problemów”. W konferencji wzięła także udział słuchaczka studiów doktoranckich mgr Judyta Popiołek, która przedstawiła wystąpienie pt. *Skuteczność kynoterapii w rozwijaniu kompetencji społecznych uczniów rozpoczynających naukę szkolną*.

W dn. 19–21 października we Wrocławiu odbył się XXXI Zjazd Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy

Socjalnej oraz towarzysząca mu konferencja naukowa pt. „Praca socjalna wobec reformy systemu pomocy społecznej”. W wydarzeniu wzięli udział pracownicy Katedry Pedagogiki Społecznej, których zainteresowania naukowe koncentrują się wokół kwestii społecznych: prof. dr hab. Anna Kanios, dr Anna Lada oraz mgr Łukasz Kwiatkowski. Wydarzenie co roku gromadzi przedstawicieli niemal wszystkich ośrodków naukowych naszego kraju, które prowadzą kształcenie na kierunku praca socjalna oraz którym bliska jest problematyka pomocy społecznej i pracy socjalnej.

26 października w formule online odbyła się II Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Quo vadis wychowanie?”. Wydarzenie zorganizowane zostało przez Koło Naukowe Pedagogów Opiekuńczych UMCS. W spotkaniu udział wzięli studenci, doktoranci oraz pracownicy naukowci. Tematem konferencji było szeroko rozumiane wychowanie oraz jego związki z kulturą, filozofią, psychologią i socjologią, a także innymi dziedzinami nauki.

Wydarzenia

W dn. 24–26 października studenci wydziału uczestniczyli w obozie badawczo-integracyjnym w Kazimierzu Dolnym zorganizowanym w ramach projektu „Akademia Miasto”, wpisującego się w obchody Europejskiej Stolicy Młodzieży Lublin 2023. Organizatorami przedsięwzięcia byli: Fundacja Zamek Bełżyce, Fundacja Teatrikon oraz Wydział Pedagogiki i Psychologii UMCS. Studenci wzięli udział w warsztatach integracyjnych oraz badawczych, w ramach których poznali partycypacyjne techniki badań (będą je wykorzystywać w kolejnym etapie projektu podczas przeprowadzania wywiadów z różnymi grupami młodzieży). Rezultaty badań posłużą do stworzenia przewodnika po Lublinie adresowanego do młodzieży.

W dn. 27–28 października w Instytucie Pedagogiki zorganizowane zostało szkolenie „Pedagogika Rudolfa Steinera w norweskim modelu kształcenia” prowadzone przez trenerów pracowników Rudolf Steiner University College in Oslo. Inicjatywa zrealizowana została w ramach projektu „Komponent i program edukacja. Intensywne szkolenia” z Funduszy EOG. Uczestnikami szkolenia byli nauczyciele akademicy zajmujący się problematyką rozwoju i edukacji dziecka.

Wydział Politologii i Dziennikarstwa

Sukcesy

Mgr Damian Duda został odznaczony medalem Nagroda Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy III stopnia. W uzasadnieniu podkreślono szczególny wkład mgr. Damiana Dudy we wspieranie suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy i przywrócenie pokoju w regionie, a także w zacieśnianie współpracy międzypaństwowej. Dodano, że wielokrotnie z narażeniem życia niósł pomoc poszkodowanym i potrzebującym w trakcie ostrzałów ludności cywilnej przez żołnierzy Federacji Rosyjskiej. Uroczystość odbyła się 31 października w Ambasadzie Ukrainy w Warszawie, a odznaczenie wręczyli szef Centrum Przeciwdziałania Dezinformacji Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy Andrij Szapowałow oraz ambasador Ukrainy w RP Wasyl Zwarycz. Mgr Damian Duda zatrudniony jest w Katedrze Stosunków Międzynarodowych UMCS. Jednocześnie pełni funkcję szefa Departamentu Polityki Informacyjnej Rządowego Centrum Bezpieczeństwa RP.

Artykuł stworzony przez dr. hab. Jakuba Nowaka, prof. UMCS z Katedry Mediatyzacji, dr. hab. Piotra Siudę oraz prof. Roberta W. Gehlema pt. *Darknet Imaginaries in Internet Memes: The Discursive Malleability of the Cultural Status of Digital Technologies* ukazał się w czasopiśmie naukowym „Journal of Computer Mediated Communication”, które jest wydawane w trybie Open Access przez Oxford University Press.

Dr hab. Anna Granat z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej brała udział w przygotowaniu „Wielkiego Testu o mediach XXI wieku” – programu z cyklu edukacyjno-rozrywkowych teleturniejów, zrealizowanego przez TVP we współpracy z KRRiT. Wynikający z podpisanej pomiędzy INoKSIM UMCS i KRRiT umowy udział dr hab. Anny Granat polegał na ułożeniu do testu 30 pytań i konsultowaniu poprawności sformułowania ostatecznych ich wersji, które następnie zostały wykorzystane podczas przeprowadzenia teleturnieju na antenie TVP.

Konferencje

W dniach 28–29 października na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Unia brzeska, zwodnicza iluzja zjednoczenia chrześcijan Wschodu i Zachodu”. Podczas otwarcia wydarzenia słowo powitalne – jako członek honorowy konferencji – wygłosiła prof. dr hab. Iwona Hofman, dyrektor Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach. Dwudniowa konferencja została podzielona na cztery sesje tematyczne, w trakcie których wystąpili wykładowcy z ośrodków uniwersyteckich z Polski (wśród nich hierarchowie PAKP), Stanów Zjednoczonych, Rumunii, Serbii, Słowacji i Ukrainy. Z ramienia Uczelni w konferencji z referatem o uwarunkowaniach politycznych unii brzeskiej udział wzięli prof. dr hab. Grzegorz Janusz, kierownik Katedry Systemów Politycznych i Praw Człowieka i zarazem członek Komitetu Naukowego konferencji. W trakcie poszczególnych sesji zaprezentowano całe spektrum zagadnień natury teologicznej, kanonicznej, historycznej i społecznej, odnoszących się do problemu idei unii kościelnych oraz tej najistotniejszej z punktu widzenia prawosławia w Polsce – unii brzeskiej.

10 października na międzynarodowej konferencji pt. „New Media Pedagogy”, zorganizowanej przez Uniwersytet w Maceracie i Uniwersytet Jagielloński, swoje wystąpienia z ramienia Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach zaprezentowali dr hab. Anna Granat, dr Kamil Mazurek i mgr Agnieszka Józwik. W ramach Międzyinstytutowego Zespołu Badawczego Wiarygodności Komunikatów Medialnych UMCS nasi naukowcy wraz z kolegami z Instytutu Informatyki pracują nad Detektorem Poziomu Niewiarygodności Komunikatów Medialnych (DPNKM).

Wydarzenia

W związku z realizacją projektu polsko-mołdawskiego „Nasza Leova». Wdrożenie modelu partycypacyjnego zarządzania rewitalizacją miasta Leova w Mołdawii” 29 września w Kiszyniowie odbyła się uroczysta inauguracja projektu. Uczestnikami spotkania byli delegacja polska, w skład której weszli przedstawiciele IN-oPiA UMCS – dr Marta Drabczuk z Katedry Ruchów Politycznych i Badań Etnicznych, dr hab. Mariusz Sienkiewicz z Katedry Administracji Publicznej,

dr Nadia Gergało-Dąbek z Centrum Europy Wschodniej UMCS oraz przedstawiciele samorządu lokalnego gminy Łęczna (Lubelszczyzna), a także partnerzy po stronie mołdawskiej, reprezentanci samorządu lokalnego Leovy, przedstawiciele środowiska biznesowego i społeczeństwa Leovy oraz media. Projekt jest finansowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP w ramach „Pomocy rozwojowej 2022”. Zadanie to zostało powierzone Fundacji Centrum Rozwoju Lokalnego przy współpracy z Instytutem Nauk Politycznych i Administracji UMCS jako głównemu wykonawcy projektu oraz Samorządowi miasta Leova.

20 października odbyło się zorganizowane przez Katedrę Komunikacji Społecznych i Działalności Informacyjnej w Instytucie Nauk Humanistycznych i Społecznych Uniwersytetu Narodowego Politechnika Lwowska *1st International Workshop on Social Communication and Information Activity in Digital Humanities*, którego celem było upowszechnienie i wymiana idei oraz praktycznych doświadczeń w zakresie wykorzystania metod cyfrowych i informacyjnych w sferze humanistyki. Pracownicy INoKSIM UMCS: dr hab. Anita Has-Tokarz, prof. UMCS i dr Renata Malesa włączyły się w wydanie, pełniąc funkcję recenzentek wybranych tekstów.

26 października dr Grażyna Piechota z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej wygłosiła prelekcję dla rodziców uczniów III Liceum Ogólnokształcącego im. Unii Lubelskiej w Lublinie pt. *Jakie korzyści może mieć z czytania pokolenie usieciowionych*. Spotkanie odbyło się w ramach realizowanego przez bibliotekę szkolną projektu Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa.

27 października w Warsztatach Kultury w Lublinie w formule hybrydowej odbyło się 5. wydarzenie *Dźwiękowani* – przygotowanego przez dr. hab. Piotra Celińskiego, prof. UMCS z Katedry Teorii Mediów i doktorantów: mgr Justynę Kusto i mgr. Krystiana Nowaka wspólnie z WK cyklu spotkań poświęconych dźwiękowi w jego różnych odsłuchach i emisjach. Zaproszeni prelegenci: Maciej Ożóg z Uniwersytetu Łódzkiego (teoretyk kultury, kurator i artysta dźwięku) i Anna Zaradny (artystka dźwiękowa i wizualna) w trakcie spotkania rozmawiali o roli dźwięku w sztuce oraz o tym,

w jaki sposób są tworzone artystyczne środowiska akustyczne i jak oddziałują one na odbiorcę.

Spotkania

8 października w Centrum Spotkania Kultur w Lublinie prof. dr hab. Iwona Hofman, dyrektor Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach poprowadziła poświęcony promocji książki *Porwanie Europy* Sándora Máraiego wieczór literacki z udziałem Ireny Makarewicz – tłumaczki najnowszej publikacji pisarza. Wydarzenie odbyło się w ramach „III Spotkania z kulturą węgierską” – projektu artystycznego, który ma na celu propagowanie węgierskiej kultury w Lublinie.

W dn. 13–14 października prof. dr hab. Ewa Maj oraz dr Łukasz Jędrzejski z Katedry Komunikacji Politycznej uczestniczyli w X spotkaniu Członków Zespołu i Współpracowników Ośrodka Badań Historii Kobiet Instytutu Studiów Kobietych w Białymstoku. Podczas obrad nasi naukowcy wygłosili referaty: *(Nie)widoczna obecność starych kobiet w międzywojennej prasie dla kobiet* (prof. Ewa Maj) i *(Nie)obecność naukowczyń na łamach prasy dla kobiet w latach 1944–1988* (dr Łukasz Jędrzejski).

Goście

14 października w sali rad naukowych Wydziału Politologii i Dziennikarstwa prof. Stefano Guzzini z Uniwersytetu w Uppsali (Szwecja) wygłosił wykład pt. *The explanatory utility of realism in the analysis of the international system after Russia's aggression against Ukraine*. Wzięli w nim udział pracownicy, doktoranci i studenci naszej Uczelni. W roli moderatora wykładu wystąpił prof. dr hab. Marek Pietraś, dyrektor Instytutu Nauk o Polityce i Administracji. Swoją obecnością zaszczyliła także prof. Agata Ziętek, dyrektor Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych UMCS. Przewidziany po wykładzie czas na dyskusję został owocnie wykorzystany przez uczestników – zadawane pytania koncentrowały się wokół problematyki związanej z analizą polityki zagranicznej i polityki bezpieczeństwa państw w dobie trwającej agresji Rosji na Ukrainę.

27 października w murach wydziału odbył się zorganizowany przez Koło Latinoamerykanistów UMCS wykład pt. *Masoneria i władza w Ameryce Południowej*,

który dla uczestników wygłosił w języku polskim zaproszony gość Luis Alberto Villablanca Álvarez – socjolog, działacz społeczny i oświatowy.

Publikacje

Ukazał się trzynasty tom czasopisma „Anuario Latinoamericano – Ciencias Políticas y Relaciones Internacionales”, które jest wydawane pod redakcją dr hab. Katarzyny Krzywickiej, prof. UMCS z Katedry Stosunków Międzynarodowych. Najnowszy tom ma szczególnie charakter, bowiem w całości został poświęcony Republice Peru, która 28 lipca 2021 r. celebrowała dwieście lat niepodległości. Pomysłodawczynią uczczenia tej rocznicy w formie publikacji naukowej była dr Marta Kania, badaczka regionu Ameryki Łacińskiej i Peru z Uniwersytetu Jagiellońskiego, która podjęła się koordynacji naukowej przedsięwzięcia, zapraszając do współpracy prof. Oscara Espinose z Pontificia Universidad Católica del Perú. Autorzy opublikowanych artykułów wnoszą wartościowy wkład w aktualną dyskusję na temat bilansu dwustu lat niepodległości Republiki Peru, kondycji państwa, jego instytucji publicznych, bezpieczeństwa i praw człowieka.

Nakładem Wydawnictwa UMCS ukazała się monografia pt. *Przestrzeń komunikacyjna współczesnej biblioteki. Studia i szkice z teorii i praktyki* pod redakcją naukową dr hab. Anity Has-Tokarz, prof. UMCS z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej. Publikacja stanowi wymierne świadectwo współdziałania badaczy komunikacji społecznej i mediów oraz pracowników bibliotek i placówek informacyjnych w regionie i kraju. W książce znalazły się teksty będące pokłosiem ubiegłorocznego 7. Lubelskiego Forum Bibliologów, Informatologów i Bibliotekarzy oraz wcześniejszych edycji tego wydarzenia. Tematyka zebranych artykułów jest różnorodna, a wszystkie łączy tytułowy problem badawczy – przestrzeni komunikacyjnej współczesnych bibliotek.

W październiku ukazał się kolejny anglojęzyczny e-book *Innovative Teaching Methods. Project Management in Practice*, który jest efektem zrealizowanego projektu EEA Grants Program Edukacja (Fundusze Norweskie). Publikacja pod redakcją dr hab. Lidii Pokrzyckiej, prof. UMCS z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej dotyczy m.in. innowacji stosowanych w Oslo

Metropolitan University, poznanych w trakcie wizyty studyjnej w Norwegii, a także motywowania studentów i wykorzystywania innowacji dydaktycznych nie tylko online (również np. podczas warsztatów telewizyjnych). Cennym uzupełnieniem e-booka jest artykuł poświęcony wdrażaniu e-learningu w korporacjach, autorstwa mentee prof. L. Pokrzyckiej z Programu Mentoring UW.

Naukowcy w mediach

W październiku na antenie Akademickiego Radia Centrum zostały wyemitowane pierwsze cztery odcinki czwartego już sezonu audycji stereofonicznej *Profesura i popkultura*. Audycja z 6 października traktowała o odkryciach geograficznych, globalizacji i kolonizacji. 13 października tematem rozmowy były remiksy, internetowe sabotaże i pop-dywersanci. 20 października próbowano znaleźć odpowiedź na pytanie: po co nam TV w dobie Internetu? Z kolei 27 października dyskutowano o tzw. sędziach pokoju XXI w. i tym, jak w popkulturze obecnie przedstawiane są dobro i zło.

W październiku w eterze Akademickiego Radia Centrum zostały wyemitowane ostatnie cztery autorskie odcinki 3. edycji audycji „Studenci mają głos”, twórcami których są studenci dziennikarstwa i komunikacji społecznej na naszym wydziale: 9 października – K-pop (Dominika Radzikowska), 16 października – Freeganizm (Dominika Podlaska), 23 października – HIV/AIDS (Aleksandra Kwiecień), 30 października – O niezdrowych relacjach w filmach i serialach (Kateryna Shevchenko). „Studenci mają głos” to najlepsze audycje, powstałe jako prace zaliczeniowe podczas Warsztatów radiowych pod kierunkiem red. Agnieszki Józwick z Katedry Mediatyzacji.

Wydział Prawa
i Administracji

Sukcesy

Prof. dr hab. Antoni Hanusz, kierownik Katedry Prawa Finansowego UMCS został powołany na stanowisko członka Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Mi-

nistrów XIV kadencji. Kadencja trwa 4 lata. W skład Rady Legislacyjnej zostało powołanych 15 członków wyróżniających się wiedzą prawniczą oraz dorobkiem praktyki prawniczej.

Prof. dr hab. Antoni Hanusz był członkiem Rady Legislacyjnej kadencji X, XII i XIII. W tym czasie opracował doniosłe dla procesu tworzenia prawa opinie w przedmiocie takich projektów ustaw, jak np.: projekt ustawy Ordynacja podatkowa z 4 lipca 2018 r.; projekt ustawy o Systemie Informacji Finansowej z 27 listopada 2020 r. czy projekt ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju oraz ustawy o Narodowym Centrum Nauki z 22 lipca 2016 r.

Rada Legislacyjna jest organem opiniodawczo-doradczym Rady Ministrów i Prezesa Rady Ministrów w sprawach dotyczących systemu prawa, istniejącym od 1972 r. Wydaje opinie dotyczące projektów dokumentów rządowych, w szczególności projektów aktów normatywnych o istotnych skutkach prawnych, społecznych lub gospodarczych.

Wydarzenia

W dn. 12–14 października dziekan prof. dr hab. Anna Przyborowska-Klimczak i prodziekan dr hab. Sławomir Patyra, prof. UMCS uczestniczyli w Zjeździe Dziekanów Wydziałów Prawa, zorganizowanym przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. Podczas wydarzenia odbyły się dyskusje o sprawach związanych z kształceniem prawników, ewaluacji dyscypliny nauki prawne, a także strukturze i funkcjonowaniu wydziałów prawa po reformie.

W dn. 25–27 października odbyła się symulacja rozprawy przed sądem amerykańskim, stanowiąca zwieńczenie wykładów z zakresu prawa amerykańskiego, przeprowadzonych online w semestrze letnim ubiegłego roku akademickiego przez sędziego Johna McClellana Marshalla, profesora honorowego UMCS. Uczestniczyli w niej amerykańscy prawnicy i studenci prawa WPiA.

Goście

27 października odbył się wykład profesora Johna Vervaela z Uniwersytetu w Utrechcie nt. Prokuratury Europejskiej – *The European Public Prosecutor's Office – state of play and challenges*, którego słuchaczami byli pracownicy i studenci WPiA.

Tylko razem możemy budować silną markę Uniwersytetu

Rozmowa z Anetą Adamską – rzeczniczką prasową i dyrektorką Centrum Prasowego UMCS

Pod koniec 2020 r. w strukturze Uniwersytetu pojawiła się odrębna jednostka – Centrum Prasowe UMCS. Możesz przybliżyć, czym zajmuje się zespół, którego pracami kierujesz?

W 2020 r. wyodrębniono stanowisko rzecznika prasowego (z dotychczasowej struktury Centrum Promocji) i powołano zespół do wsparcia jego prac w postaci: Biura Rzecznika Prasowego, Redakcji „Wiadomości Uniwersyteckich” i uczelnianego fotografa. Cieszy mnie, że władze dostrzegły taką potrzebę i jestem im wdzięczna za podjęcie decyzji o powołaniu Centrum Prasowego. Stworzono dzięki temu zespół, który – w różnych obszarach – zajmuje się dbaniem o pozytywny obraz Uniwersytetu oraz dokumentuje ważne dla UMCS wydarzenia. Centrum odpowiada za kształtowanie polityki informacyjnej Uczelni, dba o utrzymywanie i poszerzanie efektywnych relacji z mediami oraz buduje korzystny wizerunek Uniwersytetu, z zachowaniem spójności komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej.

Zakres działań, które podejmuje Biuro Rzecznika Prasowego, jest bardzo szeroki i różnorodny. Reprezentujemy Uczelnię w mediach, przygotowujemy materiały prasowe i komunikaty, prowadzimy i organizujemy konferencje oraz briefingi z udziałem władz Uniwer-

sytetu, przekazujemy mediom i społeczności akademickiej informacje o wydarzeniach odbywających się na UMCS, promujemy osiągnięcia naszych pracowników i studentów oraz nagłaśniamy ich sukcesy. Zajmujemy się również bieżącą analizą i monitoringiem informacji medialnych związanych ze szkolnictwem wyższym, a w sytuacjach trudnych natychmiast reagujemy po to, aby w jak najszybszym czasie stanowisko Uniwersytetu było jasne i znane środowisku uczelnianemu oraz opinii publicznej. Biuro uruchomiło też bazę ekspertów medialnych UMCS, którą tworzą specjaliści z wydziałów oraz jednostek ogólnouczelnianych. Dzięki niej dziennikarze mają ułatwiony kontakt z ekspertami zajmującymi się poszczególnymi dziedzinami wiedzy. Owocuje to nieustannym wzrostem liczby publikacji powiązanych z Uczelnią oraz tematów, które poruszają nasi naukowcy w mediach lokalnych, ogólnopolskich czy zagranicznych.

Stosunkowo nowymi inicjatywami realizowanymi w ramach centrum, które promują naukę, badania i specjalistyczną wiedzę naszych nauczycieli akademickich, są podcasty popularnonaukowe pn. „Głos nauki” oraz projekt komentarzy eksperckich pn. „Okiem eksperta”. Wszystkie nasze działania i inicjatywy są regularnie publikowane i udostępniane na stronie media.umcs.pl.

Fot. Bartosz Proll

Redakcja „Wiadomości Uniwersyteckich” dokumentuje z kolei najważniejsze wydarzenia odbywające się na UMCS, a także pokazuje potencjał badawczy i dydaktyczny Uczelni. Za nami piękny jubileusz 30-lecia czasopisma, który hucznie obchodziliśmy. Warto wspomnieć, że w ostatnim czasie sama gazeta również się zmieniła i przeszła znaczący rebranding. Wydruk w kolorze, a także metamorfoza layoutu i odświeżenie układu sprawiły, że obecnie jest jedną z lepszych pozycji na uczelnianym rynku wydawniczym. Zmodyfikowaliśmy

ponadto zamieszczane treści i za pomocą różnych form przekazu, takich jak reportaże, wywiady czy felietony, popularyzujemy dorobek społeczności naszej Uczelni.

Natomiast Bartosz Proll, nasz fotograf, który jest już zapewne rozpoznawalny na całym Uniwersytecie, zajmuje się profesjonalnymi fotorelacjami z różnych uczelnianych wydarzeń, organizowanych przez społeczność akademicką, w których biorą udział m.in. władze rektorskie. W miarę potrzeb i swojej dostępności realizuje on także filmy wideo i sesje fotograficzne.

Jak pandemia wpłynęła na funkcjonowanie centrum?

Doświadczenie pandemii pokazało nam, że jesteśmy zespołem elastycznym i otwartym, a także zmieniamy się w zależności od okoliczności i potrzeb. Gdy na kampusie akademickim zabrakło namacalnej obecności studentów oraz nie odbywały się stacjonarne wydarzenia, przenieśliśmy nasze działania do sieci. Zaczęliśmy wykorzystywać nowe formy przekazu i rozpoczęliśmy m.in. realizację filmów wideo oraz podcastów popularnonaukowych. Promowaliśmy także wydarzenia odbywające się w przestrzeni wirtualnej, takie jak webinaria czy konferencje online. W tym czasie uruchomiliśmy również cykl „Oknem eksperta”, którego idea powstania zakładała, by w trudnym czasie pandemii, kiedy bezpośredni kontakt jest utrudniony, komentarze naszych naukowców i naukowiec wciąż pojawiały się w mediach. Zmianie uległy też formy przekazu treści wysyłanych dziennikarzom, zaczęliśmy bowiem dodawać do nich zmontowane nagrania dźwiękowe czy wspomniane nagrania wideo. Mimo polepszenia sytuacji epidemicznej cieszy nas, że zaproponowane przez centrum nowe formy komunikacji pozostały z nami i dalej spotykają się z dużym zainteresowaniem środków masowego przekazu. Młodzi ludzie, przyszli i obecni studenci, absolwenci, a także środowisko uczelniane oraz lokalne aktywnie uczestniczą w wirtualnej i globalnej przestrzeni społecznej, dlatego tak duże znaczenie ma dziś obraz, wizualny przekaz, marka i jej komunikacja. Inwestowanie w reklamę i promocję z wykorzystaniem nowoczesnych form przekazu oraz szybkie dostosowywanie się do zastanych okoliczności to też działania wspomagające budowanie marki UMCS.

Zastanawia mnie, jak zmienia się postrzeganie Uczelni w mediach. Jak ważny jest jej wizerunek?

Już jakiś czas temu rozpoczęła się zmiana polityki medialnej prowadzonej przez UMCS, co z kolei przełożyło się na zmianę jej wizerunku. Uniwersytet zaczął być zauważany przez media i to nie tylko te regionalne. Z pewnością wpływ na to miały organizowane regularnie konferencje prasowe i briefingi, m.in. w związku z licznymi wydarzeniami odbywającymi się na Uczelni, sukcesami kadry naukowej i prowadzonymi badaniami, współpracą Uniwersytetu z otoczeniem społeczno-gospodarczym, ale również w obliczu nagłych wyzwań,

które przyniosły ze sobą ostatnimi czasy pandemia koronawirusa czy wybuch wojny w Ukrainie. Regularna komunikacja z przedstawicielami środków masowego przekazu sprawia, że środowisko dziennikarskie, a następnie opinia publiczna są na bieżąco informowani o kluczowych działaniach podejmowanych przez władze i pracowników Uczelni. Nawiązanie kontaktu i dobrych relacji z dziennikarzami, stała gotowość do spotkań i rozmowy z nimi, otwartość na pytania oraz umiejętność negocjacji przełożyły się i stale znajdują swój oddźwięk w promocji marki naszego Uniwersytetu. Dbając o politykę informacyjną Uczelni, nagłaśniając wydarzenia uczelniane, „podsuwając” niejako mediom ciekawe tematy związane z UMCS i na bieżąco rozsyłając redakcjom materiały prasowe i komunikaty, razem stale budujemy dobry wizerunek naszej Uczelni.

Niemal codziennie na łamach prasy czy w Internecie możemy przeczytać o licznych sukcesach naszych sportowców, o wydarzeniach kulturalnych organizowanych w ACKiM Chatka Żaka, o akcjach, które wspomaga Uczelnia czy w końcu o ogromnej gamie inicjatyw podejmowanych przez samych pracowników naukowych, doktorantów, organizacje studenckie itp. Opracowanie i wprowadzenie tego rodzaju strategii medialnej, jej koordynowanie i stałe monitorowanie sprawiło, że UMCS postrzegany jest jako uczelnia otwarta na ludzi i otoczenie, gdzie oprócz badań, edukacji i dydaktyki dużą rolę ogrywa także sport i kultura, gdzie istnieje tzw. życie studenckie, gdzie wreszcie jest przestrzeń do realizacji swoich pasji i zainteresowań.

Mnie osobiście niezwykle cieszy i motywuje fakt, że oprócz tradycyjnych komunikatów prasowych dotyczących bieżących wydarzeń z życia uniwersyteckiego jako zespół możemy także włączać się i nagłaśniać liczne inicjatywy społeczne czy charytatywne, w które angażuje się nasza Uczelnia, a tym samym pokazywać uniwersytecką wspólnotę z innej strony, niejako „odczarowywać” jej wizerunek, wyprowadzać z dotychczasowego schematu i poza utarte ramy. Aby lepiej to zobrazować, wspomnę o pewnej sytuacji sprzed kilku miesięcy, kiedy to Pani Profesor, z którą byliśmy w stałym kontakcie w związku z przygotowaniem komentarza eksperckiego ważnego z punktu widzenia bieżących wydarzeń w kraju, zadzwoniła do naszego centrum i powiedziała, że jako naukowiec generalnie zawsze odczuwała niepokój

przed wystąpieniami w radiu czy telewizji, ale nasza inicjatywa na tyle ją zmotywowała, że chciałyby, aby o jej badaniach usłyszało większe grono, dlatego, że pragnie realnie dzielić się wiedzą na tematy istotne dla każdego z nas. Właśnie dlatego proszę o więcej i zachęcam pracowników, doktorantów oraz studentów, by poprzez współpracę z centrum promowali swoje badania i dorobek Uczelni.

Stanowisko rzecznika prasowego to nie tylko stała dostępność dla mediów, ale także często zarządzanie kryzysowe. Opowiedz, jak wygląda ta praca i jakimi cechami powinien charakteryzować się rzecznik prasowy.

Rzecznik prasowy to naprawdę ciekawa i pozbawiona monotoności profesja. Obiegowo mówi się, że to zajęcie z pogranicza public relations oraz dziennikarstwa. Z jednej strony osoba, która wykonuje ten zawód, musi stosować metody inne niż dziennikarskie, a z drugiej dobrze, jeśli wie, jak działają dziennikarze i jakich informacji potrzebują. Od blisko 12 lat jestem odpowiedzialna na naszej Uczelni za kontakty z mediami oraz kreowanie informacji, stąd moje przekonanie, że rzecznik prasowy powinien być przede wszystkim otwarty na dziennikarzy, ich pytania i problemy. Z tym zawodem łączy się także umiejętność rozmowy, perswazji i negocjacji, opanowanie, odporność na stres i przede wszystkim odpowiedzialność za to, co się mówi. Nie będę ukrywać, że praca ta wymaga dużej odporności psychofizycznej. Szczególnie w sytuacjach kryzysowych i delikatnych, kiedy trzeba opanować emocje i przekazywać tylko rzeczowe informacje, jednocześnie wykazując się odpowiednim wyczuciem i umiejętnością pracy pod presją czasu. Dobrze te słowa obrazują tzw. wejścia live, kiedy trudno tak naprawdę przewidzieć, co się wydarzy i w którym kierunku potoczy się rozmowa. Do dziś pamiętam pewną sytuację, która miała miejsce podczas mojej wizyty właśnie w programie na żywo w Telewizji Polskiej. To był wrzesień 2020 r., a ja wspólnie z dwiema koordynatorkami Lubelskiego Festiwalu Nauki z Uniwersytetu Medycznego i Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego udałam się do TVP w celu promocji i nagłośnienia festiwalu. Traf chciał, że na miejscu zagadałam się ze znajomą charakterizatorką, a kierowniczka produkcji zapomniała o mnie jako o trzeciej uczestniczce spotkania i rozpoczęto

program na żywo bez mojego udziału. Wyobraź sobie moje zaskoczenie, kiedy gotowa „do wejścia”, stałam za filarem i słuchałam pierwszych pytań redaktorów, kierowanych do moich koleżanek z innych uczelni. Nie było czasu na analizowanie, czy wypada przerywać prowadzącym program, jak to będzie wyglądało na wizji itp. Świadomość roli, jaką wykonuję oraz chęć promocji z ramienia UMCS tak ważnego święta nauki po prostu zwyciężyły, dlatego podczas trwania programu weszłam z impetem do studia, obracając całą sytuację w żart, i zaczęłam od razu opowiadać o inicjatywach naszej Uczelni przygotowanych specjalnie z okazji zbliżającego się festiwalu. Ta sytuacja przypomina mi, jak bardzo ten zawód może być nieprzewidywalny, ale równocześnie jak dużą daje motywację i siłę do działania.

Wiemy już, do czego Centrum Prasowe jest potrzebne mediom, ale na koniec chciałam zapytać, dlaczego naukowiec, doktorant czy student UMCS powinien utrzymywać kontakt z Waszym zespołem?

Dlatego, że tylko razem możemy budować silną markę Uniwersytetu. Wizerunek UMCS tworzą ludzie, bez komunikacji i kontaktu z innym człowiekiem sama nie byłabym w stanie zrobić i wykreować czegokolwiek. Zawsze jestem otwarta na współpracę i dziękuję, że tak wiele osób z naszej społeczności akademickiej już o tym wie, zgłasza się do nas ze swoimi inicjatywami i pamięta, że zgodnie z cyklem życia newsa, który trwa tylko 24 h, warto szybko pokazać, co ciekawego dzieje się na Uczelni. Niezmiennie od lat rzecznik współpracuje z administracją centralną czy licznymi jednostkami ogólnouniwersyteckimi, wymienię tu m.in. Akademickie Radio Centrum i TV UMCS działające w ACKiM Chatka Żaka, Centrum Promocji, Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów, Centrum Prawno-Organizacyjne, Biuro Rekrutacji czy administracje wydziałowe. W tym miejscu nie mogłabym nie wspomnieć o ogromnej i nieocenionej roli moich współpracowniczek oraz współpracownika z Centrum Prasowego, jednocześnie dziękując im za to, że każdego dnia, wytrwale, z pełnym profesjonalizmem i oddaniem dbają o wizerunek i reputację naszej Alma Mater. Wiem, że dzięki ich pracy i zaangażowaniu wspólnie robimy coś naprawdę ważnego.

Rozmawiała Magdalena Cichocka

Pokazujemy filmy, które nie sposób zapomnieć

Rozmowa z Piotrem Kotowskim – kierownikiem Dyskusyjnego Klubu Filmowego „Bariera”

—

W tym roku mija 50 lat od momentu, kiedy w Chatce Żaka rozpoczął działalność Dyskusyjny Klub Filmowy „Bariera”. Proszę przybliżyć jego historię. Od czego, to wszystko się zaczęło, skąd wzięła się nazwa „Bariera”?

W kwietniu 1972 r. na ekranie w Chatce Żaka odbył się pierwszy pokaz inauguracyjny działalności DKF „Bariera”. Od połowy lat 50. ubiegłego wieku ruch klubowy, jaki powstał na fali politycznej odwilży, w kolejnych dekadach przeżywał w Polsce spontaniczny, oddolny rozkwit. Szczególną rolę odgrywał w środowiskach akademickich, gdzie wpisywał się w nurt tworzenia alternatywnej kultury studenckiej.

Ten proces nie mógł ominąć także Lublina, a jako pierwsi wystąpili z taką inicjatywą studenci Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (pod wodzą studenta Wydziału Prawa Jana Orzechowskiego). Od pierwszej projekcji, aż do dzisiaj, kolejne pokolenia studentów zyskały wyjątkową szansę obcowania z filmami o znaczących walorach artystycznych, niedostępnymi z reguły w codziennym repertuarze kin.

Wypadający w tym roku jubileusz 50-lecia istnienia DKF „Bariera” to dobry moment na półwieczny bilans i podsumowanie dotychczasowej działalności klubu zasłużonego dla upowszechniania kultury filmowej. W założeniu ma to być nieustające święto kina, podczas którego chcemy pokazać, na czym polegał fenomen tego

miejsca, gdzie oprócz ekskluzywnych pokazów filmowych odkrywaliśmy autorskie indywidualności, a także nowe kinematografie wraz z towarzyszącymi temu zjawiskami i trendami w kinie światowym.

A nazwa klubu pochodzi od tytułu filmu Jerzego Skolimowskiego, który miał tu swoją autorską retrospektywę na samym starcie DKF.

DKF „Bariera” prowadzi Pan od 1975 r., a od 1979 r. kino studyjne „Chatka Żaka”. Jak to się stało, że absolwent filologii polskiej zainteresował się filmem i wypełnił nim w zasadzie całe swoje zawodowe?

Z wyborem docelowego miejsca przeznaczenia nie miałem specjalnie problemu. Już w trakcie pobierania nauki w liceum starałem się spędzać więcej czasu w kinie niż w szkole. Miałem zwłaszcza dwa ulubione przybytki X muzy: Kino Staromiejskie i Chatkę Żaka, które tym wyróżniały się na mapie lubelskich kin, że pokazywały ambitniejszy, studyjny repertuar. A Chatka Żaka dodatkowo wabiła obecnością DKF, którego działalność była wprawdzie adresowana do studentów, ale przy pomocy drobnego fortelu udało mi się zdobyć karnet.

Po rozpoczęciu studiów wiedziałem, że to będzie mój docelowy adres. Po niezbyt długim stażu udało mi się, najpierw wspólnie z przyjacielem z liceum i studiów Staszkiem Krusińskim, przejąć w DKF stery. A kiedy

mój wspólnik zajął się dziennikarstwem, zostałem na tej działce sam. I przynajmniej trochę się zasiedziałem.

Co decyduje o fenomenie DKF „Bariera”, że działa nieprzerwanie od 50 lat? Jakiego rodzaju filmy możemy tu zobaczyć?

Na długą żywotność „Bariery” miały wpływ prywatne doświadczenia do różnych instytucji kultury i kontakty z odpowiednimi ludźmi, gotowymi wesprzeć studentów filmami niedostępnymi w polskich kinach. Bowiem film w czasach Polski socjalistycznej był tak jak inne towary dobrem reglamentowanym. Podlegał też restrykcjom cenzury. Ale tutaj dzięki pomysłowości i sztuce lawirowania udało się unikać wszelkich raf, jakie stały na przeszkodzie w dotarciu pożądanego przez nas tytułu na ekran Chatki Żaka, i niewielkim „kosztem ubocznym”, bo często tylko za cenę utajnienia na afiszu planowanych, kontrowersyjnych filmów. Zresztą szybko okazało się, że takie konspiracyjne pokazy były dla naszych widzów najlepszą formą reklamy. Na tajemniczy film bez tytułu należało stawić się obowiązkowo, żeby nie przegapić często jedynej okazji jego obejrzenia. Fakt, że sala pękała wtedy w szwach.

W dłuższej perspektywie liczyło się też to, że dbaliśmy, aby repertuar klubu, obojętne czy jawny, czy tajny, nigdy nie schodził poniżej pewnego poziomu i był w stanie zaspokoić potrzeby widzów oczekujących w tym miejscu wyjątkowych wrażeń. I tak zostało do dziś.

Jest Pan kuratorem linii programowej KADR w Chatce Żaka. Jakie inicjatywy podejmowane są w ramach tej linii? Kto i z jakimi pomysłami może się do was zgłosić?

Linia programowa KADR, jedna z kilku funkcjonujących w Akademickim Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka, ma sprawować pieczę nad obecnością filmu w programie tej instytucji. Za główne narzędzia do tego celu służą DKF „Bariera” i kino studyjne. Tutaj odbywają się regularne spotkania klubowe, przeglądy tematyczne, retrospektywy autorskie czy repliki festiwalu. Także spotkania z ludźmi kina. Dbamy ponadto o archiwalia związane z filmem, takie jak wydawnictwa filmowe czy plakaty.

Jesteśmy również otwarci na inicjatywy zaproponowane przez naszych widzów. Analizujemy je tylko pod kątem możliwości realizacji.

Fot. Bartosz Pol

Żyjemy w czasach, w których w zasadzie każdy może nakręcić film i go rozpowszechnić. Zalewa nas fala miernej jakości filmów komercyjnych. Jak się w tym wszystkim odnaleźć i gdzie szukać produkcji ambitnych i wartościowych?

Najlepszym sposobem na ochronę przed filmami, z którymi lepiej się nie spotkać, jest znalezienie własnych ścieżek do źródeł dobrego kina. Dyskusyjne kluby filmowe i kina studyjne są od lat takim sprawdzonym partnerem. W dobrej sytuacji jest też ten, kto może bawić w warszawskim kinie Iluzjon, prowadzonym przez Filmotekę Narodową, z bezcennymi zasobami klasyki filmowej. Nie odcinam się jednak również od platform streamingowych. Wprawdzie filmy wolę oglądać w kinie, ale nie bronię się przed wizytą na Netfliksie, jeśli tylko mogą znaleźć tam tytuł, na którym mi zależy.

W ramach pracy zawodowej organizuje Pan przeglądy i imprezy filmowe oraz zajmuje się publicystyką filmową. A prywatnie – jakie kino, filmy Pan lubi?

Interesuje mnie nowe oblicze kina, które najłatwiej wyprzeżyć na festiwalach filmowych. Ale jestem również przywiązany do takich evergreenów filmowych, z którymi czas obszedł się łagodnie i dzisiaj można je oglądać z podobnymi emocjami jak niegdyś w dniu premiery. Jubileuszowe pokazy 50-lecia „Bariery” pozwalają na takie powroty do filmów, których nie sposób zapomnieć. Szkoda, że tylko w skromnym wymiarze. Może na stulecie uda się zgromadzić ich więcej.

*Rozmawiały Ewa Kawałko-Marczuk
i Magdalena Cichońska*

Święto Zmarłych dawniej i dziś

Rozmowa z dr hab. Katarzyną Smyk,
prof. Uczelni, p.o. Kierownika Katedry
Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego
UMCS

Za nami Wszystkich Świętych i Dzień Zmarłych, czyli tzw. Zaduszki. Może na początku przypomnijmy historię tych świąt, aby zrozumieć, skąd wzięły się te nazwy.

To jedno z dawnych, jeszcze przedchrześcijańskich świąt zwanych dziadami, czyli świąt, które nasi przodkowie obchodzili hucznie co najmniej cztery razy w ciągu roku. To właśnie dziady były poświęcone duszom zmarłych – składano im dary, zapraszano je do wnętrza chat czy obejść, przygotowywano dla nich poczęstunek, specjalnie wyściełano izby słomą, aby dusze miały gdzie usiąść i nie gaszono ognia na noc, żeby miały się przy czym ogrzać. Zanim na polskie ziemie przysła wieść o Chrystusie, to za pomocą dusz naszych przodków proszono wszelkie bóstwa o urodzaj i pomyślność w kolejnym roku. Dziś w polskiej tradycji te obyczaje pozostały w postaci wieczery wigilijnej. Dziady wiosenne obchodzono dawniej w okolicy naszej Wielkanocy, a dziady letnie mniej więcej w dniu św. Jana, przy zwyczajach świętojańskich widać jeszcze pozostałości tych praktyk. A dziady jesienne to właśnie nasze polskie Zaduszki.

Na początku listopada obchodzimy jednak nie dziady, a Wszystkich Świętych i Dzień Zmarłych. Można powiedzieć, że kościół zawłaszczył sobie ten czas... Nastąpił proces chrystianizacji, czyli przyjrano się, które święta są najbardziej popularne wśród pogan

i wykorzystując to, że w tym czasie lud gromadzi się, praktykuje różne swoje zwyczaje i rytuały, dodano do nich treści chrześcijańskie. Skąd zatem wzięły się 1 listopada? W myśleniu tradycyjnym, co zresztą utrwała Biblia, a zatem i w myśleniu chrześcijańskim, dzień zaczyna się po zachodzie słońca. I to z tego powodu już dzień wcześniej, czyli 1 listopada, podlegał przeprowadzonej chrystianizacji. Myślę, że to też tłumaczy, stąd wzięło się tyle nazw.

Dziś dochodzi jeszcze Halloween.

Rzeczywiście, mamy falę nowych treści, np. w postaci Halloween. Być może niedługo zobaczymy ozdoby dyniowe ze świeczkami na cmentarzu i ten popkulturowy Halloween wejdzie również do praktyki chrześcijańskiej, kto wie...

Powróćmy jednak do Dnia Zmarłych i jego symboliki. Kupując i zapalając znicze na grobach, być może nie zdajemy sobie sprawy, że za tym zwyczajem kryje się głębsza treść. Dlaczego tak ważne w te święta jest światło?

Światło symbolizuje ciągłość życia, a więc jest elementem świata doczesnego, przedłużonego o to, co dzieje się po śmierci. Dzięki temu, że zapalamy znicze na grobach naszych bliskich, mentalnie łączymy się z nimi. Można powiedzieć, że jest to pewien rodzaj daru. Takim darem

Fot. Barbara Proff

jest też dobre życzenie, np. żeby dusza zaznała wiecznego życia, czyli właśnie wiecznego światła. W polskich chrześcijańskich modlitwach mówi się o światłości w kontekście wieczności: „a światłość wiekuista niechaj im świeci”. Światło znicza czy świeczki na grobie może być również kojarzone ze światłem świeczek na choince bożonarodzeniowej. Dawniej wierzono, że w czasie Bożego Narodzenia trzeba postawić choinkę w oknie po to, aby dusze naszych przodków mogły do nas trafić. Jeszcze wyraziściej widać to w kontekście wróżb wigilijnych, tych związanych ze świecą, np. każdy wybierał sobie na choince świeczkę, którą obserwował. Jeśli jej płomień kierował się w stronę domu, to oznaczało, że ktoś przeżyje najbliższy rok, jeśli w stronę okna, to znaczyło, że być może umrze, czyli odepdzie z domu. W podobny sposób ze świeczek wróżono podczas wróżb andrzejkowych. Miało wówczas znaczenie, czy świeczka paliła się dużym, ładnym płomieniem, drgała, czy może gasła. Warto przypomnieć sobie tę symbolikę, zapalając znicz na grobie. Światło oznacza ciągłość życia, przeciwieństwo śmierci. Dawniej, gdy ktoś umierał w domu, przygotowywano specjalne świeczniki – do słoika sypano zboże, wstawiano gromnicę i zapalano ją, miało to pomóc duszy przejść na drugą stronę. Takie przejście ze światłem zapewniało duszy życie wieczne. Z dziadami wiąże się wiele zwyczajów, którym towarzyszył żywy ogień, np. rozpalano

ogniska przy cmentarzach, wkładano gromnice w ręce osób zmarłych, aby odchodząc ze świata żywych, mogły odnaleźć drogę w zaświaty.

Czego nie można było wykonywać w czasie tych świąt, żeby nie przestraszyć dusz zmarłych?

Dawniej wyobrażano sobie, że wieczorem dusze zmarłych przychodzą w obejścia domów. W związku z tym nie można było np. po zmroku wylewać wody za okno, aby nie zalać duszy, która mogła przechadzać się obok lub przysiąc sobie na posesji w drodze do swojego rodzinnego domu. Wieczór to czas mediacyjny, w którym dwa światy – ludzki *profanum* i pośmiertny *sacrum* są blisko siebie, niemal się łączą. To właśnie z tego powodu otwierano dawniej na noc kościoły, bo w nocy między 1 a 2 listopada dusze zmarłych przychodziły na modlitwę.

Aby nie przestraszyć przybyszów z zaświatów, trzeba było zachować ciszę, np. nie można było uderzać pięścią w stół czy podnosić głosu podczas rozmów. Co jeszcze? Nie rozpalano ognia w piecu, żeby nie przypalić wygrzewających się tam dusz zmarłych. Tego dnia należało położyć się wcześniej spać, a z posiłków odkładano po łyżce każdej potrawy, aby wygłodniałe dusze mogły się pożywić. Zresztą tak samo robiono podczas wieczery wigilijnej w niektórych wsiach jeszcze długo, długo po wojnie.

Wódka na parapecie, miska kaszy i chleb. Czym jeszcze karmiono dusze zmarłych?

W niektórych kulturach te zwyczaje występują do dzisiaj, np. Romowie przychodzą z wódką na cmentarz i częstują nią swoich zmarłych. Podobnie jest u prawosławnych – zostawiają na grobach pożywienie. To dzielenie się jedzeniem było ważne. Znalazłam taki zapis, że niemal do końca XVIII w. można było organizować uczty zaduszkowe. W 1779 r. archidiakon lubelski Olechowski wydał dekret, na mocy którego zakazał urządzania takich uczt.

Jak wyglądały uczty zaduszkowe?

Zazwyczaj w dzień zaduszny przygotowywano dwa posiłki – śniadanie i obiad. Śniadanie składało się z 7 lub 9 potraw, co znowu przypomina symbolikę dawnej liczby potraw na wieczerzy wigilijnej. Na talerzach mogliśmy znaleźć m.in. słodką kutię, przyrządzoną z kaszy lub ziaren zbóż, które przez swoją niepoliczalność konotują kontakt z zaświatami. Oprócz tego było mięso, np. wieprzowe, jajecznica, kisiel i różnego rodzaju pierogi. Z kolei na obiad serwowano 9 potraw: kutię, kapustę, krupnik z kaszą, na baraninie i z pierogiem, jajecznicę z sadłem i suchy ser. Świąteczna jajecznica musiała być mocno tłusta, wierzono bowiem, że dzięki temu ma magiczną moc i lepiej będzie smakowała naszym przodkom. Zwyczaj ten nie przetrwał do naszych czasów, ale możemy wyobrazić sobie, jak mogło to wyglądać, gdy popatrzymy dzisiaj na naszą wieczerzę wigilijną.

A co wspólnego mają żebracy ze zmarłymi? Dlaczego tak ich czczono?

O żebrakach trzeba mówić w nawiązaniu do dawnych Zaduszek. Różni wędrowni dziadowie, czy to lirnicy, śpiewacy, czy żebracy, chodzący od domu do domu, często tylko z jedną torbą na chleb i modlący się, to była w myśleniu magicznym jedna grupa. Dawniej wierzono, że ci ludzie mają ułatwiony kontakt z drugim światem. To z tego powodu pod kościołem i cmentarzem w święta zaduszne zjawiało się wielu żebraków, którzy modlili się za dusze zmarłych za umowną opłatę w postaci pieniądza bądź jedzenia. Byli oni postrzegani jako pół święci. Być może było to związane z ich odmiennym wyglądem – mieli brody lub długie włosy, wyglądali jakby maski przysłaniały im twarze. Żebracy byli

też często ułomni – kulawi, garbaci, głusi czy niewidomi. Ta wszelka ułomność w myśleniu magicznym mogłaby wskazywać na to, że te postaci pochodziły z innego, drugiego świata. A skoro miały bliższy kontakt z naszymi zmarłymi, to mogły kontaktować się również z Panem Bogiem.

W trakcie zaduszkowych spacerów po cmentarzu warto zwrócić uwagę na tzw. Anielskie Górkę. Jak i gdzie ich szukać?

„Anielskie Górkę” to miejsca pochówku małych dzieci, kilkudniowych, kilkumiesięcznych, kilkuletnich. Na takich grobach zobaczymy figurę anioła w formie grawerunku lub rzeźby, a nawet ulubione zabawki zmarłych dzieci. Warto podczas spaceru wypatrywać wizerunku aniołka, który doprowadzi nas do takiej „Anielskiej Górkę”.

Groby naszych zmarłych co roku przyozdabiamy wieńcami. Z czym wiąże się ten zwyczaj?

Podobnie jak światło, zielone igliwie i inne wieczne zielone krzewy, takie jak mahonia czy cis, w postaci wieńców, wianków, wiązanek, podkładów czy gałęzi wtykanych np. w doniczki z kwiatami oznaczają życie wieczne. Złożone na grobie naszych bliskich stanowią pewnego rodzaju formę życzenia im życia wiecznego. Zieleń, zwłaszcza iglasta, pełni również funkcję ochronną przed przestrzenią chthoniczną, w której żyją nasi zmarli. Stanowi granicę, dzięki której nie mogą oni przedostać się tak łatwo do naszego świata i chroni naszą przestrzeń żywych przed wszelkimi niebezpieczeństwami, które mogą czyhać ze strony świata podziemia.

A jeśli chodzi o kwiaty, to czy były jakieś specjalne, zarezerwowane na te święta?

Na groby kładziono kwiaty zarówno żywe, jak i sztuczne. Jednak te sztuczne wyglądały inaczej niż dziś, bo wykonywano je ręcznie z bibuły, a dla utrwalenia maczano w wosku. Tak przygotowane wkładano w zielone wieńce. Dawniej nie było takich florystycznych układanek jak dzisiaj w formie bukietów czy ikebany, były za to wieńce w kształcie koła, czyli idealnej, zamkniętej figury geometrycznej, konotującej m.in. nieskończoność. Kwiaty są symbolem życia i przemijania. Zauważmy, że kwiaty szybko więdną i często ścina je mróz, ma to

nam przypominać o kruchości życia ludzkiego. Dobór kwiatów zależał przede wszystkim od pory roku. Kłania się tu też symbolika kwiatów w ogóle – czerwona róża może oznaczać miłość, a jasne, białe czy różowe kwiaty mogą świadczyć o tym, że ktoś umarł młodo. Z kolei modne na cmentarzach chryzantemy złociste są po prostu łatwo dostępne w naszej szerokości geograficznej, rosną nawet w ogródkach i są odporne na zimno.

Warto też bliżej przyjrzeć się nagrobkom, wśród których będziemy spacerować 1 i 2 listopada.

Podczas spaceru po cmentarzu warto zwrócić uwagę na rzeźby, ornamenty czy kształty nagrobków, np. w formie obelisków. Na nagrobkach możemy zauważyć różnego typu znicze, łuczywa, płomienie albo kamienne wazy na znicze, na których jest wygrawerowany wieczny płomień czy nawet łuczywa ułożone płomieniem w dół, przypominające o tym, że wszyscy prędzej czy później umrzemy i trafimy w zaświaty. Zobaczymy też bardzo wiele elementów kwiatowych, symbolizujących życie, a także palmy w postaci grawerunku czy płaskorzeźby, konotujące męczeństwo. Otwarta czy w połowie zamknięta księga oznacza nasze życie, miejsce, w którym Pan Bóg zapisuje nasze uczynki. To księga, która w pewnym momencie zamyka się, tak jak ta symbolicznie zamknięta przez wiatr podczas pogrzebu na trumnie Jana Pawła II. Podczas spaceru znajdziemy na grobach różne postaci Jezusa, Matki Bożej bądź świętych, którzy byli ważni dla zmarłych i ich rodzin.

Warto też zwrócić uwagę na różnego typu drzewa, szczególnie ścięte. Na przykład na skośnie ściętym pniu może pojawić się tabliczka z danymi osobowymi zmarłego. Ociosane gałęzie symbolizują przerwane życie, czyli takie, które śmierć przecięła kosą, ale jednocześnie mają przypominać nam o drzewie krzyża świętego. Będą również krzyże – znaki cierpienia Jezusa. Na mijanych nagrobkach z pewnością pojawi się też gołębicą, oznaka pokoju duszy i Ducha Świętego. Znajdziemy węże – symbol zmartwychwstania, np. w towarzystwie czaszek, ale i piękne nagrobki, przy których np. zasiadły psy. Te psy mogą przypominać o tym, że leżący w tym grobie był zapalonym myśliwym albo uwielbiał psy, które zostały z nim także po śmierci. Nagrobki skrywają też atrybuty naukowców, np. w postaci globusa albo togi czy jej fragmentów. Te symboliczne

elementy z jednej strony każą nam pamiętać, że kiedyś umrzemy – *memento mori*, ale z drugiej mówią *non omnis moriar*, czyli „nie wszystko umiera”, a więc póki jeszcze żyjemy, możemy pozostawić po sobie coś, dzięki czemu nie zostaniemy zapomniani.

Na stoiskach przy cmentarzach można dziś kupić niemal wszystko. Są tęczowe sprężyny, diabelskie różki, oscypki, wata cukrowa, chleb ze smalcem, a nawet kiełbaski. Czy to pewnego rodzaju powrót do uczt zaduszkowych, w takim współczesnym, nieco popowym wymiarze?

Rzeczywiście może nas denerwować to, że z roku na rok na cmentarnych straganach pojawia się coraz więcej odpustowych gadżetów, atrybutów halloweenowych, czasem wręcz króluje chiński asortyment. To, czym wypełnione są te stragany, to jedna sprawa, ale zwróćmy uwagę, że takie zjawisko wskazuje, iż Wszystkich Świętych wpisuje się coraz mocniej w ciąg świąt rodzinnych, dorocznych. Może paradoksalnie dzięki tym ciepłym lodom i wacie cukrowej dzieci będą chętniej chodziły na cmentarze i zapamiętają to święto, przejmując od rodziców czy dziadków listopadowe zwyczaje dbania o groby i pamiętania o zmarłych.

Z jednej strony idziemy z duchem czasu, z drugiej chcemy dbać i kultywować nasze tradycje. Czy da się to połączyć?

Myślę, że tak, bo z roku na rok powstaje coraz więcej udogodnień. Na przykład dziś po niektórych cmentarzach jeżdżą meleksy, które dowożą na groby. To bardzo pozytywne zjawisko, dzięki któremu osoby starsze czy niedołążne mają możliwość poruszania się po cmentarzu. Zresztą na cmentarzu nie trzeba być „na żywo”, można odwiedzić go wirtualnie. Można zamówić przez Internet opiekę nad grobem, przejść się na wirtualny spacer, czy wykupić i zapalić znicz online, a nawet opłacić firmę, która posprząta groby naszych bliskich i położy na nich kwiaty. Czy to źle, że ktoś, kto nie może fizycznie w tym czasie pojawić się na cmentarzu, skorzysta z takich możliwości? Nie krytykowałabym tego, bo mimo wirtualnej formy jest to pamięć o zmarłych i świadectwo oddania im czci i szacunku, a także ciągłość tej praktyki.

Rozmawiała Klaudia Olender

Strefa krawędziowa Roztocza Środkowego okiem ekologa

Śladami profesorów Henryka Maruszczaka (1922–2012) i Tadeusza Wilgata (1917–2005)

Wyjątkowość linii granicznej oraz morfologicznej formy – nie mającej w Polsce analogii – bogactwo problematyki naukowej (nie tylko geomorfologicznej, ale i geologicznej, hydrograficznej, botanicznej) czynią z krawędzi Roztocza obiekt niezwykle interesujący. Zwłaszcza strefa krawędziowa Roztocza Środkowego wysuwa się na plan pierwszy zarówno pod względem piękna krajobrazu, jak i mnogości problemów.

(Maruszczak, Wilgat 1956. Rzeźba strefy krawędziowej Roztocza Środkowego, s. 11)

Krótki rys historii badań i ochrony

Roztocze to wyżynny wał biegnący od Kraśnika po Lwów, o szerokości 15–28 km i długości 185 km, z czego 110 km leży w granicach Polski. Nazwę temu regionowi nadali geografowie galicyjscy dopiero w ostatniej ćwierci XIX w., jednak jeszcze w początkach XX w. niektórzy badacze traktowali obszar Roztocza jako południową część Wyżyny Lubelskiej. Nazwa pochodzi prawdopodobnie od gwarowego słowa „roz-

toka”, używanego przez Wincentego Pola dla określenia działu wodnego II rzędu. Sam W. Pol w pracy *Rzut oka na północne stoki Karpat i przyległe im krainy* (1851) nie użył tej nazwy, wskazując jedynie na „wodny dział, który od Lwowa przechodzi ku północy, dzieląc dolinę Bugu od doliny Sanowej”¹. Wcześniej Stanisław Staszic w *Dzienniku podróży* (1789–1805) także wzmiankował o tej krainie: „W roku 1799 w miesiącu październiku jadąc na Sandomierz do Przemyśla dla uważania natury ziemi i gatunku gór, uważałem, że idzie pasmo gór, poczynające się za Lwowem koło Zawadowa. To pasmo ciągnie się na Krasnostaw², Zwierzeniec, Frampol, Goraj, Kraśnik [...] etc.”.

Lesisty obszar Roztocza i sąsiadującej z nim Puszczy Solskiej od końca XVI w. wchodził w skład Ordynacji Zamojskiej. Lasy zajmowały wówczas ponad połowę jej dóbr, jednak wzmógł się rozwój osadnictwa, produkcji rolnej i lokalnego przemysłu (papiernia, browar, zakład produkujący maszyny i narzędzia rolnicze, gorzelnia, tartak i in.) spowodował duży spadek lesistości i pod koniec XIX w. udział lasów wynosił zaledwie 26,8%. Właściciele roztoczańskich lasów mieli jednak

---

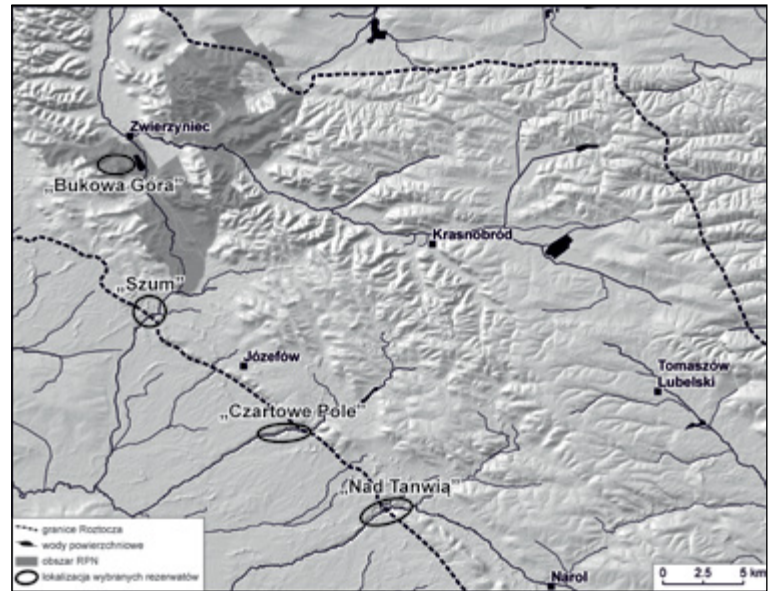
¹ Pisownia tytułów i opisów zgodna z oryginałem.

² Chodzi tu raczej o Krasnobród, jako że Krasnostaw nie leży w obrębie tego „pasma gór”.

Fot. Bożenna Czarniecka

↑ Rys. 1. Model ukształtowania terenu w strefie krawędzi Roztocza Środkowego; przewyższenie = 5 (za: Czarniecka 2015, zmienione)

← Fot. 1. Fragment strefy progów na rz. Sopot

świadomość ich nadmiernej eksploatacji. Już VIII ordynat Klemens Zamoyski wyłączył lasy spod administracji Ordynacji, ustanawiając do ich ochrony służbę leśną (1760). Kolejno ograniczano też gospodarkę zrębową na rzecz przerębowej (z nakazem odnawiania zrębów), dzięki czemu do początków XX w. zachowały się w wielu miejscach puszczańskie drzewostany.

W okresie międzywojennym na terenie Ordynacji powstało kilka rezerwatów przyrody. Oprócz cennych fragmentów lasów bukowych i jodłowych w Lasach Zwierzynieckich i Kosobudzkich („Bukowa Góra”, „Kamienna Góra”, „Jarugi”, „Krzywe”) ochroną objęto także dwa odcinki lesistych, malowniczych dolin rzek przecinających południowo-zachodnią strefę krawędzi Roztocza Środkowego: „Czartowe Pole” w dolinie rz. Sopot poniżej Hamerni oraz „Szum” w dolinie rz. Szum między Góreckim Starym i Kościelnym. Zdaniem Wacława Skuratowicza, przyszłego profesora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, który podczas okupacji pracował w sekcji urządzeń leśnych Lasów Ordynacji, zbierając równocześnie materiały florystyczne i faunistyczne, rezerwat Szum to jeden z najpiękniejszych zakątków Zamojszczyzny.

W latach 50. XX w. na wyjątkowe walory przyrodnicze krawędzi oddającej Roztocze od Kotliny Sando-

mierskiej (zapadliska przedkarpackiego) zwrócili uwagę geografowie lubelscy pod wodzą prof. Anieli Chałubińskiej. Sporo uwagi poświęcono tej strefie w *Przewodniku wycieczki na Roztocze*, wydanym z okazji V Zjazdu Polskiego Towarzystwa Geograficznego w Lublinie (1954). Po dwóch latach Henryk Maruszczak i Tadeusz Wilgat opublikowali opracowanie poświęcone wyłącznie strefie krawędziowej, które stało się kanwą niniejszych rozważań. Południowo-zachodnia krawędź Roztocza tworzy jedyny na terenie Polski odcinek granicy geologicznej między Europą Zachodnią i Wschodnią, zwanej linią tektoniczną Teisseyre’a–Tornquista, tak wyraźnie zaznaczający się w rzeźbie terenu. Szczególnie jej środkowa część, od Gorajca do Narola (o długości ok. 50 km i szerokości 2–4 km), wyróżnia się swoistymi cechami rzeźby, litologii, stratygrafii i hydrologii.

Charakteryzując strefę krawędziową, badacze ci zwracali również uwagę na roślinność leśną, którą uznali za jedną z istotnych cech stanowiących o odrębności Roztocza Środkowego. Pisali m.in.: „Rozmaitość warunków środowiska pociąga za sobą zróżnicowanie florystyczne [...]. Na Roztoczu Środkowym i w części Południowego zachowały się fragmenty lasu bukowo-jodłowego o typie regla dolnego”. Wskazywali też na walory lesistych dolin Tanwi i jej dopływów: „Malowniczość doliny

Fot. Beata Czarniecka

↑ Fot. 2. Najwyższy z serii progów na rz. Szum

(Szumu – przyp. BC) podnosi piękny las olchowo-sosnowo-świerkowy”; „Dolina Sopotu [...] zachowała bujny, pierwotny las. Podziw budzą zwłaszcza wspaniałe okazy jodeł”; „Na piękno krajobrazu (doliny Tanwi – przyp. BC) składają się szypoty, głęboko wcięta dolina [...] oraz bujna roślinność, wśród której wyróżniają się wspaniałe okazy starych jodeł”; „Odcinek Jelenia od szypotów w dół zasługuje na ochronę ze względu na wodospad, malowniczość stromościennej dolinki oraz gęsty olchowy las porastający dno w dolnym biegu”.

Wkrótce najcenniejsze fragmenty dolin rzecznych zostały objęte ochroną w granicach trzech rezerwatów krajobrazowych, powołanych Zarządzeniami Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z lipca i sierpnia 1958 r.: „Szum”, „Czartowe Pole” i „Nad Tanwią” (Rys. 1). W każdym, oprócz formy dolinowej z licznymi małymi wodospadami, ochronie podlegają zbiorowiska leśne: bagienne lasy olszowe, nadrzeczne łągi, bory jodłowe, jodłowo-świerkowe i sosnowe. W następnych dekadach opisano szatę roślinną tych obiektów (Aleksander Władysław Sokołowski, Dominik Fijałkowski i in.). Stwierdzono duże bogactwo roślin naczyniowych, wśród których były gatunki bardzo rzadkie w regionie, zaliczane do tzw. elementu górskiego, np. paprocie: paprotnica krucha, paprotnik

kolczysty, podejrzon księżycowy, zanokcica zielona i in. Równocześnie z badaniami florystycznymi i fitosocjologicznymi zespół prof. Józefa Motyki (m.in. Jan Bystrek, Helena Mamczarz, Maria Motyka, Maria Pękała) dokonał rozpoznania lichenologicznego i briologicznego terenu, odnotowując także gatunki porostów, później uznane za zagrożone, a nawet wymarłe oraz wiele rzadkich i/lub górskich wątrobowców i mchów.

Z początkiem XXI w. wszystkie rezerваты znalazły się w sieci Natura 2000, tzn. „Czartowe Pole” i „Nad Tanwią” w obszarze siedliskowym Uroczyska Puszczy Solskiej (PLHo60034) i obszarze ptasim Puszcza Solska (PLBo60008), a rezerwat „Szum” w obszarze ptasim (Roztocze PLBo60012). Niedawno wszystkie progi skalne w przełomach rzecznych zostały także włączone do sieci stanowisk Geoparku Kamienny Las na Roztoczu.

Badania własne środowiska dolin rzecznych strefy krawędziowej

Trudno nie zgodzić się z H. Maruszczakiem i T. Wilgatem, którzy niemal 70 lat temu wskazali na bogactwo problematyki naukowej strefy krawędzi Roztocza Środkowego – geomorfologicznej, geologicznej, hydrograficznej i botanicznej. Ile z tych problemów zostało dotychczas rozwiązanych? Ile wciąż oczekuje na podjęcie?

Czy strefa krawędziowa nadal jest atrakcyjnym naukowo obiektem przyrodniczym, także dla ekologa?

Od czasu tego opracowania powstało wiele prac z różnych dziedzin obejmujących problemy krawędzi. Autorka artykułu pragnie podzielić się z czytelnikami wiedzą, w zdobywaniu której sama uczestniczyła. Początek moich związków z tym obszarem datuje się na marzec 1997 r. (to już 25 lat!). Wspólnie z dr. hab. Bronisławem Jańcem z ówczesnego Zakładu Hydrografii UMCS udaliśmy się wtedy w dolinę Jelenia, w celu przygotowania trasy przed zbliżającym się terminem realizacji programu edukacyjnego TVP Oddział Gdańsk z cyklu „Alfabet polskich rzek: J jak Jeleń”. Uczestniczyliśmy zarówno w tworzeniu scenariusza, jak i nagraniach. Wtedy po raz pierwszy zetknęłam się „na serio” ze środowiskiem dolin, a w konsekwencji i z opracowaniem nt. strefy krawędziowej Roztocza Środkowego.

Już w tym samym sezonie podjęliśmy interdyscyplinarne badania, które były kontynuowane nie tylko przy wsparciu dwóch transzy grantu Prorektora UMCS (1998–1999), ale również w kolejnych latach aż do 2006 r. Potem do badań i/lub opracowania zgromadzonej dokumentacji terenowej włączeni zostali także młodszy ekolodzy i geografowie. Szczegółowe badania objęły przełomowe odcinki dolin prawobrzeżnych dopływów Tanwi (Rys. 1): Szumu z Niepryszką, Sopotu, Jelenia i Potoku Łosińskiego, zarówno w granicach rezerwatów, jak i poza nimi. Pominę badania w innych częściach krawędzi, prowadzone raczej okazjonalnie. Stosując procedury z zakresu ekologii roślin, kartografii geobotanicznej, fitosocjologii i gleboznawstwa, wykonano m.in. mapy roślinności rzeczywistej oraz roślin rzadkich, chronionych i zagrożonych; ponad 280 zdjęć fitosocjologicznych w płatach wszystkich wyróżniających się typów roślinności leśnej i nieleśnej; ocenę właściwości fizyczno-chemicznych siedlisk na podstawie 660 próbek utworów mineralnych i torfów z ponad 130 odkrywek bądź odwiertów glebowych. Zgromadzono w ten sposób kilkadziesiąt tysięcy tzw. rekordów, czyli dat florystycznych i edaficznych. Dzięki przekrojom poprzecznym dolin zobrazowano rozmieszczenie (toposekwencję) zbiorowisk roślinnych w odcinkach zalesionych oraz bezleśnych z natury, jak też wylesionych w wyniku działalności człowieka. Należy dodać jeszcze tysiące danych nt. wód źródłanych i glebowych, które uzupełniły szczegółowe rozpoznanie środowiska przełomów rzecznych strefy krawędzi.

Fot. Przemysław Solař

← Fot. 3. Próg na Potoku Łosińskim po zaprzestaniu działalności młyna – stan z 2008 r.

Fot. Beata Czarnecka

← Fot. 4. Marmit w strefie progów na Niepryszce

Tektonika i litologia dolin rzecznych

Charakterystycznym rysem rzek przecinających krawędź tektoniczną są progi skalne i towarzyszące im niewielkie wodospady. Jan Nowak, geolog, paleontolog i badacz tektoniki z Uniwersytetu Jagiellońskiego, który „wraz z kolegą W. Szaferem”³ odbył wycieczkę w okolicy Narola, tak w 1922 r. opisał progi skalne i wodospady na Tanwi w Rebizantach: „[...] dziw nad dziwy, chluba Narolszczyzny prześliczne Szumy. Tą nazwą ochrzczili dostojni narolanie wodospady”⁴, które

³ Chodzi o botanika i paleobotanika Władysława Szafera, późniejszego rektora UJ i dyrektora Ogrodu Botanicznego UJ.

⁴ Autor dodaje w przypisie: „Niema o nich żadnej wzmianki w dotychczasowej literaturze”. Napisałam „Niema” łącznie, zgodnie z oryginałem; por. przypis 1: Pisownia tytułów i opisów zgodna z oryginałem.

Fot. 5. Iły krakowieckie w dolinie Sopotu – złoża wtórne; głębokość poziomu 260–280 cm →

Fot. Bożenna Carnecka

w liczbie kilkudziesięciu tworzy Tanew przy przecinaniu zachodniej grzędy Roztocza. Już z odległości kilkuset metrów dolatuje nas huk wody, rozbijającej się na kaskadach”. Progi na Tanwi, Jeleniu, Sopocie i Szumie (Fot. 1, 2) znane były już przed II wojną. H. Maruszczak i T. Wilgat, powołując się na wcześniejsze dane, piszą: „Potok Łosiniecki nie ma progów, mimo iż przecina linię, na której występują progi Tanwi i Jelenia”. Brak było również jakiegokolwiek wzmianki o istnieniu tych specyficznych form morfologicznych na Niepryszce.

Progi na tych dwóch ciekach zostały przez nas udokumentowane dopiero w 1999 i 2001 r. Jedyny próg na Potoku Łosinieckim, w Rybnicy Leśnej, ok. 250 m poniżej mostu na trasie Susiec – Rebizanty, jest znacznie wyższy i bardziej okazały niż te obserwowane na pozostałych rzekach. Dwustopniowa kaskada wypreparowana w gezach z wkładkami miękkich margli, została przykryta cienkim umocnieniem cementowym, na którym posadowiono służę młyna (Fot. 3). Odmienny charakter mają cztery progi w górnym odcinku Niepryszki, ok. 100 m poniżej drogi Józefów – Biłgoraj. Porozrywane stopnie skalne, wysokości ledwie kilkudziesięciu centymetrów, wykształciły się w miękkich wapieniach detrytycznych lub piaskowcach miocen-skich. Towarzyszą im osobliwe, nigdzie na Roztoczu niespotykane mikroformy – marmity, tj. kotły eworsyjne (Fot. 4). Progi na Potoku Łosinieckim i Niepryszce oczywiście leżą na tej samej linii co progi na pozostałych rzekach.

Interesujące okazały się także badania obecności organizmów kopalnych w naturalnym odsłonięciu iłów krakowieckich⁵ na lewym zboczu doliny Sopotu nieco poniżej Hamerni, znanym wśród geologów lubelskich jako „ściana Arenia”. Geolog Borys Areń, który w II połowie lat 50. XX w. opisał sekwencje warstw skalnych tego odsłonięcia, oznaczył tu następnie 10 gatunków makrofauny.

Podczas penetracji doliny Sopotu pobraliśmy próbki skał z tego złoża pierwotnego. Badania wykonane w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie wykazały, oprócz obecności makrofauny (okruchy skorup ślimaków i małży, promienice), obecność kilkunastu gatunków mikrofauny, głównie otwornic z rodzaju *Elphidium*, reprezentujących tzw. poziom *Elphidium hauerinum* datowany na wczesny (dolny) messyn. Co więcej, w odwiertach wykonanych w dnie doliny z zamysłem oceny warunków glebowych, „ujawniły się” na głębokości 150–280 cm (Fot. 5) utwory przypominające makroskopowo iły krakowieckie (złoża wtórne); w nich również oznaczono szczątki otwornic *Elphidium* sp., gąbek wapiennych i krzemionkowych, radiolari i in. Wiedza ta może być wykorzystana jako wskaźnik biostratygraficzny w strefie kontaktu Roztocza Środkowego i Kotliny Sandomierskiej, dokumentuje bowiem, że utwory denne nie należą do najmłodszych, holocen-skich, jak wcześniej sądzono, lecz są znacznie starsze.

Bogactwo i specyfika źródeł

Strefy przełomowe badanych dolin obfitują w wypływy wód podziemnych: młaki, wysięki, wycieki oraz źródła; tych ostatnich jest najwięcej w dolinach Jelenia i Sopotu, średnio ok. 10 i 21 na kilometr biegu rzeki. Przeważają wypływy o wydajności poniżej 10 litrów na sekundę. Niektóre są zawieszane ponad dnami dolin rzecznych, zwykle 1–1,5 m, a w dolinie Sopotu nawet do 4–6 m. Dzięki temu tworzą się niewielkie enklawy torfowisk niskich w obrębie borów jodłowych lub świerkowo-jodłowych.

Ewenementem na skalę całego Roztocza jest obecność tzw. źródeł żelazistych, czyli wypływów wód plejstoceń-

⁵ Iły krakowieckie, zwane też sarmackimi, są utworami najmłodszego neogenu, głównymi sedimentami morza messyńskiego, typowego dla basenowej części zapadliska przedkarpacciego.

skich (czwartorzędowych) o podwyższonej zawartości jonu żelazawego. Towarzyszą im rdzawobrunatne depozycje ochry, o szczególnych walorach krajobrazowych i fitocenotycznych (Fot. 6). W badanych dolinach udokumentowano 21 takich wypływów (Jeleń – 9, Sopot – 7, Szum – 3, Niepryszka – 2). Ochra żelazista, która jest mieszaniną limonitu (żelaziak brunatny) z minerałami ilastymi, w umiarkowanej strefie klimatycznej tworzy rudę darniową (łąkową). Jej pokłady były w XVII–XVIII w. podstawą rozwoju przemysłu metalurgicznego na terenie Ordynacji Zamojskiej. O powszechnym występowaniu rud żelaza i ośrodków ich przeróbki świadczą nazwy wsi i przysiółków, np. Huta Szumy, Hutki, Podhucie, Ruda Huta, Ruda Żelazna, Rudka, Stara Huta i wiele innych. Ruda i żelazo były przerabiane w licznych hamerniach (kuźniach) – jedna z nich istniała w Rudzie Sopotkiej (dzisiejsza Hamernia).

Szata roślinna dolin

W *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego...* (1890–1892) można przeczytać, że „dawniej cała kraina położona nad T.[anwią] pokryta była olbrzymimi borami sosnowymi; dziś pozostały z nich ledwie resztki a i te przedstawiają się imponująco swemi rozmiarami”. Jednak w tej części Roztocza ważne jest występowanie innych gatunków drzew leśnych. Badania nad ich zasięgiem prowadził m.in. leśnik Władysław Jedliński, po I wojnie światowej naczelnik Wydziału Techniczno-Gospodarczego Dyrekcji Lasów w Lublinie, potem profesor w Katedrze Urządzania Lasu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Wydał pracę *O granicach naturalnego zasięgu buka, jodły, świerka i innych drzew na Wyżynie Małopolskiej i Lubelskiej...* (1922). Tak pisał o występowaniu jodły na interesującym nas obszarze: „[...] tworzy jodła jeszcze kilka większych lub mniejszych wysp gromadnego zasięgu. Największe z nich znajdują się w południowej części wyżyny Lubelskiej, a mianowicie: jedna między Tomaszowem, Zamościem, Szczepieszynem, Biłgorajem i rzeką Tanwią, i druga znacznie mniejsza na południe od Janowa nad Bukową”.

Obecnie w strefie krawędziowej, zwłaszcza na wierzchołkach, dominują dość ubogie bory sosnowe. W samych dolinach rzecznych zachowały się jeszcze zbiorowiska w znacznym stopniu naturalne. Przełomy rzeczne odznaczają się wciąż wysoką, chociaż dosyć

zróżnicowaną lesistością: w dolinach Sopotu i Jelenia sięga ona 99%, Szumu – 81%, Potoku Łosinieckiego – 68%; dla porównania, lesistość całego subregionu Roztocze Środkowe wynosi 50%. Powtarzalny układ przestrzenny zbiorowisk leśnych odzwierciedla strefowość i stratyfikację warunków hydrogeochemicznych dolin. Strome, a nawet urwiste zbocza okrywa cenny, endemiczny dla wyżyn środkowopolskich bór jodłowy. W dolinach Sopotu i Jelenia zajmuje 46,1 i 40,4% powierzchni leśnej, ale w dolinie Szumu już tylko 17,4%. Górne partie zboczy porastają bory sosnowe, rzadziej dębowo-sosnowe, podnóża zaś wilgotny bór mieszany ze świerkiem. Buk, tak charakterystyczny dla głównego grzbietu Roztocza Środkowego, w strefie krawędzi, poza doliną Potoku Łosinieckiego, występuje nielicznie lub sporadycznie. Siedliska den dolin zajmują płaty łągów jesionowo-olszowych i olsów porzeczkowych. Najbogatsze pod względem gatunkowym są lasy łąkowe, które najpełniej wykształciły się w rozległej dolinie Sopotu (21,2% powierzchni leśnej). Stosunki florystyczno-fitosocjologiczne w dolinach Potoku Łosinieckiego i Niepryszki odbiegają od modelowych, wskazując na różny stopień przemian spowodowanych presją człowieka.

Można przyznać, że pod względem geologicznym, litologicznym i tektonicznym „Sopot należy do najbardziej interesujących rzek Roztocza”, jak pisali H. Maruszczak

Fot. 6. Depozycje ochry żelazistej przy źródle w dolinie Jelenia ↓

Fot. Barbara Czarniecka

i T. Wilgat. Aczkolwiek z florystycznego i ekologicznego punktu widzenia najciekawszym obiektem okazała się dolina Szumu. Aż dziewięciokrotne zróżnicowanie mineralizacji wód źródłanych i gruntowych warunkuje bogactwo siedlisk roślinności leśnej, zaroślowej, łąkowej i torfowiskowej (co najmniej 50 zespołów i zbiorowisk roślinnych). Tylko w tej jednej dolinie, na obszarze zaledwie 35,4 ha, odnotowano ok. 380 taksonów roślin naczyniowych (spośród ponad 470 stwierdzonych we wszystkich badanych obiektach). Jest wśród nich 21 gatunków pod ochroną ścisłą, 9 pod ochroną częściową, 25 zagrożonych w skali regionalnej, a nawet 2 w skali kraju*, m.in. storczyki z rodzaju kukułka – krwista żółtawa*, Fuchsa, szerokolistna i kruszczyk błotny, turzyca bagienna*, bagnica torfowa, rosiczki – okrągłolistna, długolistna i pośrednia. Postulaty ochronne skierowane do wojewódzkiego konserwatora przyrody w Lublinie już w 2002 r. nie spotkały się, niestety, z pozytywnym odzewem. Część płątów zbiorowisk łąkowych oraz mszysto-turzycowych i mszarów poza granicą rezerwatu została bezpowrotnie utracona w I dekadzie XXI w. na skutek budowy kilku obiektów tzw. małej retencji wodnej.

Podsumowanie – wymierne efekty badań

W 2010 r. zamieściłam na łamach „Wiadomości Uniwersyteckich” 8/167 krótkie wspomnienie pt. *Tak mało, a tak wiele... Spotkania z Profesorem Tadeuszem Wilgatem (1917–2005)*, w których przypominałam nieliczne, ale jakże inspirujące rozmowy z Profesorem. Teraz z pełnym przekonaniem pragnę powtórzyć tę frazę, bogatsza o doświadczenia kolejnej dekady.

Można by jeszcze długo wymieniać merytoryczne efekty badań w przełomowych dolinach rzek Roztocza Środkowego, zainspirowanych opracowaniem *Rzeźba strefy krawędzowej Roztocza Środkowego*. Czytelnikom pozostawiam ocenę, czy podążanie śladami profesorów Henryka Maruszczaka i Tadeusza Wilgata okazało się owocne. Na koniec przywołam tylko zestawienie liczbowe z lat 1998–2022 (podobno liczby nie kłamią). Na bazie sukcesywnie gromadzonych materiałów została opublikowana monografia *Przełomy rzeczne Roztocza...* oraz ponad 30 artykułów i rozdziałów monografii w języku polskim i angielskim. Początkowo prace dotyczyły głównie chronostruktury krajobrazu, litostratygrafii, cech jakościowych wód, abiotycznych uwarunkowań

różnorodności florystycznej i fitocenotycznej dolin oraz rozmieszczenia i ekologii rzadkich roślin naczyniowych. Z czasem wachlarz problemów został poszerzony o przemiany roślinności łąkowej i torfowiskowej, relacje między roślinami naczyniowymi a mszakami, zróżnicowanie kompleksów źródeł, wreszcie wykorzystanie geograficznych systemów informacyjnych GIS i numerycznych modeli wysokościowych DEM w ocenie bogactwa gatunkowego, wymagań ekologicznych i wzorców przestrzennych roślinności. Wyniki badań były prezentowane podczas 25 zjazdów i konferencji krajowych i międzynarodowych w Polsce i za granicą (Włochy, Grecja, Słowacja) – łącznie 30 referatów i posterów. Dzięki interdyscyplinarnemu rozpoznaniu środowiska dolin mogła powstać praca doktorska z ekologii roślin. Tylko w byłym Zakładzie Ekologii 10 studentów kierunków biologia i ochrona środowiska wykonało prace magisterskie związane z problematyką dolin. Były jeszcze prezentacje na posiedzeniach Oddziałów Lubelskich Polskiego Towarzystwa Botanicznego i Polskiego Towarzystwa Geograficznego, w ramach Nocy Biologów i Lubelskiego Uniwersytetu III Wieku oraz warsztatów GIS dla Botaników, a w samych dolinach również kilka sesji terenowych uczestników konferencji i wycieczek studentów programu Erasmus+. Pozostała też bogata dokumentacja fotograficzna, a przede wszystkim niezapomniane wrażenia z wielu sezonów badań w trudnym, ale jakże interesującym i atrakcyjnym przyrodniczo obszarze strefy krawędzowej Roztocza Środkowego.

Bożenna Czarnecka

Wybrane publikacje

- Areń B. 1962. Miocen Roztocza Lubelskiego między Sanną i Tanwią. *Prace Inst. Geol.*, Z badań trzeciorzędu w Polsce 30(3): 5–86.
- Czarnecka B. 2015. Living on the Edge: Studies on Ecology of Plant Species and Populations at the Limits of the Geographic Range. *Tribute to Professor Janusz B. Faliński (1934–2004)*. *Biodiversity Research and Conservation* 37: 37–50.
- Czarnecka B., Janiec B. 2002. Przełomy rzeczne Roztocza jako modelowe obiekty w edukacji ekologicznej. *Wyd. UMCS, Lublin*.
- Janiec B., Czarnecka B. 2006. Iły krakowieckie jako wskaźnik litostratygrafii w dolinie rzeki Sopot na Roztoczu. *Przegląd Geologiczny* 54(10): 913–918.
- Jedliński W. 1922. O granicach naturalnego zasięgu buka, jodły, świerka i innych drzew na Wyżynie Małopolskiej i Lubelskiej oraz ich znaczenie dla gospodarstwa leśnego. *Zygmunt Pomarański i Spółka, Zamość*.
- Maruszczak H., Wilgat T. 1956. Rzeźba strefy krawędzowej Roztocza Środkowego. *Annales UMCS, sec. B*, 10: 1–107.
- Nowak J. 1922. Z wycieczki w Narolszczyznę. *Ziemia* 7(4): 127–128.

Podlaskie Forum Ekonomiczne

W dn. 11–12 października 2022 r. w budynku Opery Białostockiej odbyło się Podlaskie Forum Ekonomiczne. Międzynarodowa konferencja poświęcona była rozwojowi Polski Wschodniej, współpracy gospodarczej z obszarem azjatyckim, bezpieczeństwu ekonomicznemu oraz gospodarce cyfrowej. W panelu otwierającym forum udział wzięli przedstawiciele samorządów, ambasadorowie Japonii, Korei Południowej, Malezji, Tajlandii, Wietnamu, radca Wydziału Ekonomicznego Ambasady ChRL w Polsce oraz dyrektor Centrum Eksportu Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu (PAIH).

Podczas wydarzenia przeprowadzono panele dyskusyjne dotyczące współpracy z poszczególnymi państwami Azji Wschodniej, w których wzięli udział dyplomaci ekonomiczni z państw tego regionu, reprezentanci przedsiębiorstw japońskich, koreańskich, chińskich oraz polskich prowadzących swoją działalność na obszarze państw azjatyckich.

W jednym z takich paneli pt. „Bezpieczeństwo międzynarodowych łańcuchów dostaw” wzięł udział dr Sergiusz Kuczyński z Instytutu Nauk o Zarządzaniu i Jakości UMCS. W dyskusji uczestniczyli również prof. Katarzyna Czerewacz-Filipowicz z Instytutu Nauk o Za-

rządzaniu i Jakości Politechniki Białostockiej, Łukasz Dziewanowski – dyrektor Zarządzający firmy ESA Logistyka Polska (Hitachi Transport System) oraz Sebastian Rynkiewicz – prezes Zarządu Klastra Obróbki Metali. Omówiono tematykę zakłóceń w funkcjonowaniu międzynarodowych łańcuchów dostaw, wyzwań, przed którymi stoi współczesna logistyka oraz praktycznych aspektów zarządzania ryzykiem w działalności na rynkach zagranicznych.

Sergiusz Kuczyński

Archiwum Podlaskiego Forum Ekonomicznego

Wizyta studyjna na Uniwersytecie Erazma w Rotterdamie

W dn. 2–8 października 2022 r. dziekan Wydziału Ekonomicznego UMCS dr hab. Mariusz Kicia uczestniczył w wizycie studyjnej na Uniwersytecie Erazma w Rotterdamie wraz z kilkunastoma innymi przedstawicielami kadry zarządzającej polskich uczelni wyższych. Wizyta odbyła się w ramach projektu „Liderzy w zarządzaniu uczelniami” Ministerstwa Edukacji i Nauki. Podczas pięciu dni warsztatów, dyskusji i prezentacji menedżerowie z Uniwersytetu Erazma w Rotterdamie dzielili się swoimi doświadczeniami na temat kreowania pozytywnego wpływu społeczne-

go przez uniwersytet, mierzenia tego wpływu, zrównoważonego rozwoju uniwersytetu, internacjonalizacji oraz wsparcia studentów w osiągnięciu osobistych celów. Dyskutowano także o możliwościach wykorzystania holenderskich doświadczeń i rozwiązań w polskich uczelniach. Część z nich zostanie zaadaptowana i wdrożona na Wydziale Ekonomicznym.

Mariusz Kicia

Archiwum Mariusza Kicia

Archiwum Kongresu Współpracy Transgranicznej

Pracownia Badań nad Instytutem Literackim w Paryżu na Kongresie Współpracy Transgranicznej

7 października 2022 r. podczas trzeciego dnia Kongresu Współpracy Transgranicznej w Lublinie odbyły się wydarzenia zorganizowane przez Pracownię Badań nad Instytutem Literackim w Paryżu UMCS.

Ważnym punktem programu był panel pt. „Bogdan Osadczuk «Orędownik Dialogu Polsko-Ukraińskiego»”, który toczył się wokół dyskusji o książce *Wyznania ukraińskiego polonofila* wydanej w tym roku przez pracownię w opracowaniu Basila Kerskiego i z posłowiem prof. dr hab. Iwony Hofman. Osadczuk, ukraiński dziennikarz, publicysta, historyk, sowietolog i nauczyciel akademicki był bliskim współpracownikiem paryskiej „Kultury” Jerzego Giedroycia. Na temat jego myśli i stylu publicystyki rozmawiali: Basil Kerski (dyrektor Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku), prof. dr hab. Andrzej Stanisław Kowalczyk (Uniwersytet Warszawski), dr hab. Sławomir M. Nowinowski, prof. UŁ, a dyskusję prowadziła prof. dr hab. Iwona Hofman. Podczas panelu podnoszono zaangażowanie publicysty w zakresie analiz sytuacji międzynarodowej, warsztatu, stylu pisarskiego oraz bogatego, wielojęzycznego dorobku.

W dalszej części wydarzenia wręczono dyplomy Laureatom X edycji Stypendium im. Leopolda Unge-

ra. W tym roku decyzją Kapituły nagroda pieniężna została przyznana Ewelinie Dernodze, która została doceniona za serię materiałów o tematyce społeczno-politycznej, zrealizowanych dla telewizji WTK, oraz Janowi Jęczowi za tekst pt. *Bawi cię to?* opublikowany w miesięczniku „Znak”. W gronie wyróżnionych znalazły się również osoby, którym przyznano staże wraz z dofinansowaniem. Są to: Barbara Gregorczyk – dwutygodniowy staż w dzienniku „Le Soir”, Filip Kozłowski – miesięczny staż w tygodniku „Polityka”; Luiza Wiczorek – miesięczny staż w dzienniku „Gazeta Wyborcza”; Julia Bogucka i Mariusz Celmer – miesięczny staż w warszawskim biurze prasowym Forum Ekonomicznego w Karpaczu.

Uroczystość poprowadziła prof. Iwona Hofman, przewodnicząca Kapituły stypendium. Głos zabrali obecni członkowie Kapituły: dr Justyna Maguś, prof. dr hab. Adam Daniel Rotfeld, Monika i Marek Unger, Jarosław Kurski, dr hab. Zbigniew Pastuszek, prof. UMCS. Nagrodzeni laureaci, dziękując za przyznane nagrody, odnosili się do znaczenia dziennikarstwa jakościowego jako zawodowego zobowiązania. Stypendium im. Leopolda Ungera powstało z inicjatywy rodziny Patrona i zostało ustanowione przez Uniwersytet Marii

Archiwum Kongresu Współpracy Transgranicznej

Curie-Skłodowskiej w Lublinie w 2013 r. Do tej pory otrzymało je 54 osoby.

Zwieńczeniem trzydniowych spotkań był wykład prof. Adama Daniela Rotfelda pt. *Napaść Rosji na Ukrainę a porządek międzynarodowy*. Prof. Rotfeld reprezentujący Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, były minister spraw zagranicznych Polski, dok-

Archiwum Kongresu Współpracy Transgranicznej

tor *honoris causa* UMCS opowiedział o złożoności problemów państw uwikłanych w konflikty o charakterze wojen wewnętrznych. Przybliżył także specyfikę przemian i sprawowania władzy w Rosji oraz określił wojnę w Ukrainie jako konflikt o wartości i pryncypia.

Justyna Maguś

Inauguracja Instytutu Polskiego Dziedzictwa Narodowego na Litwie

W kościele Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny ojców franciszkanów w Wilnie 21 września 2022 r. odbyło się uroczyste otwarcie Instytutu Polskiego Dziedzictwa Narodowego na Litwie. Wykład inauguracyjny pt. *Polska, Litwa, Łotwa, Białoruś, Ukraina – wspólne dziedzictwo Rzeczypospolitej Obojga Narodów* wygłosiła prof. dr hab. Krystyna Trembicka, kierownik Katedry Teorii i Metodologii Nauk o Polityce i Administracji UMCS.

Prelekcja stanowiła wprowadzenie do wielowątkowej dyskusji środowisk naukowych, przedstawicieli instytucji państwowych, a także reprezentujących mniejszość polską na Litwie na temat aktualnego stanu dziedzictwa Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Dyskutanci (wśród których znajdowali się przedstawiciele UMCS i innych ośrodków akademickich z Polski) zgodzili się, że troska o zróżnicowane dziedzictwo materialne i niematerialne pozostaje dziejową powinnością i wymaga nieustannej wielosegmentowej opieki i mecenatu państwa.

Celem działalności Instytutu Polskiego Dziedzictwa Narodowego na Litwie będzie zachowanie i utrwalenie

dobroku społeczności polskiej w wiekach minionych i współcześnie. W powołanie placówki zaangażowała się Polska Fundacja Narodowa. Do potrzeb instytutu zostało przystosowane poddasze kościoła i klasztoru franciszkanów. Mają tam powstać biblioteka, archiwum i sala konferencyjno-wystawowa. Ta ostatnia otrzymała imię śp. prof. Waldemara Parucha, który był mocno związany z wileńskimi franciszkanami. Prof. dr hab. Waldemar Paruch popierał ideę powstania i zaangażował się w utworzenie Instytutu Polskiego Dziedzictwa Narodowego na Litwie.

Ważną częścią uroczystości był wykład na temat dziedzictwa historycznego i kulturowego naszego regionu oraz konferencja naukowa.

Instytut Polskiego Dziedzictwa Narodowego w Wilnie ma stać się miejscem realizacji twórczych projektów. Będzie zajmować się gromadzeniem, opracowywaniem i wydawaniem materiałów dotyczących Polaków na Litwie, inwentaryzacją polskich cmentarzy, a także organizowaniem konferencji międzynarodowych.

Krystyna Trembicka

Debata o zasługach Kazimierza Konarskiego dla archiwistyki

12 września 2022 r. w budynku starej Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego odbyła się debata poświęcona Kazimierzowi Konarskiemu (1886–1972), historykowi i wybitnemu archiwście warszawskiemu, który jest uważany za jednego z ojców polskiej archiwistyki. W tym roku minęło 50 lat od jego śmierci, dlatego dr Paweł Pietrzyk, naczelny dyrektor Archiwów Państwowych zdecydował o upamiętnieniu tego faktu wznowieniem opracowanego przez Kazimierza Konarskiego pierwszego podręcznika do archiwistyki pt. *Nowożytna archiwistyka polska i jej zadania*, wydanego w Warszawie w roku 1929. Książka została wzbogacona angielskim przekładem, a jej egzemplarze rozdano uczestnikom wydarzenia. Debata uświetniła obecność znanej archiwistki prof. Luciany Duranti z Uniwersytetu Kolumbii Brytyjskiej w Vancouver, uznanej specjalistki w kwestiach archiwizacji dokumentacji elektronicznej.

W półtoragodzinnym wykładzie tłumaczonym na język polski badaczka przedstawiła główne problemy archiwistyki w dobie lawinowego wzrostu dokumentacji cyfrowej, która jest przekazywana do archiwów i będzie w nich przechowywana wiecześnie. Nie można wykluczyć, że w przyszłości zastąpi ona dokumentację w formie papierowej, co stworzy dla archiwistów oraz

historyków sytuację nową i jakościowo odmienną od dotychczasowej praktyki. Dokumentacja elektroniczna jest jedynie informacją i nie ma stałego nośnika materialnego, dzięki czemu może być udostępniana zdalnie. Musi być jednak systematycznie przenoszona na nowe nośniki z powodu starzenia się dotychczasowych. Wymaga to ciągłej dbałości, by używane programy umożliwiały również wykorzystywanie dawnego oprogramowania, z użyciem którego dokonywano zapisu informacji przed przekazaniem do archiwów. Ponadto dokumentacja elektroniczna w przeciwieństwie do papierowej może być na szerszą skalę narażona na ingerencję z różnych stron zarówno w trakcie przenoszenia danych, jak i potem, w sposób istotny zmieniającą jej treść.

W debacie poświęconej dokonaniom Kazimierza Konarskiego, tłumaczonej na język angielski, wzięli udział zaproszeni przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych profesorowie: Waldemar Chorażycki (UMK), Wojciech Krawczuk (UJ), Janusz Łosowski (UMCS) oraz Iryna Matiasz z Instytutu Historii Ukrainy w Kijowie. Wskazali najważniejsze osiągnięcia archiwisty m.in. zorganizowanie kursów archiwalnych w okresie międzywojennym dla pracowników instytucji państwowych i samorządowych, bardzo potrzebnych, ponieważ w Polsce nie istniało jeszcze wtedy szkolnictwo archiwalne; opracowanie artykułu poświęconego podstawowym problemom archiwistyki, który miał być częścią podręcznika, dostosowanego już do nowych warunków, w których działały archiwa (do dzisiaj wykorzystywany jest jego inny artykuł opisujący konstrukcję wstępu do inwentarza, który nadał tej pomocy ewidencyjno-informacyjnej charakter opracowania naukowego) czy też udział w przygotowaniu pierwszego polskiego słownika archiwalnego.

Dyskutancki przypomnieli ponadto istotne dokonania Kazimierza Konarskiego na innych polach, głównie półroczną służbę w 5. Pułku Piechoty Legionów w roku 1917, a także ofiarną pracę w Służbie Archiwalnej. Z narażeniem życia ochraniał przed pożarem kierowane przez siebie Archiwum Akt Dawnych w czasie oblężenia Warszawy we wrześniu 1939 r. Prowadził też pracę konspiracyjną w okresie okupacji niemieckiej dla potrzeb Biura Informacji i Propagandy Komendy Głównej Armii Krajowej. W czasie powstania warszawskiego

Fot. Tomasz Czarnota

stracił dom wybudowany przed wojną, a w nim gromadzone latami materiały naukowe, w tym pierwszą wersję czterotomowego dzieła naukowego poświęconego dziejom Warszawy. Przeżył gehennę obozu w Pruszkowie po upadku powstania.

W wydarzeniu oprócz prof. Janusza Łosowskiego wzięli udział także trzej inni pracownicy Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii UMCS, z których jeden (dr Tomasz Czarnota) włączył się do dyskusji, jaka wywiązała się po wystąpieniach profesorów.

Debate przysłuchiwało się również siedmiu studentów UMCS z archiwistyki i nowoczesnego zarządzania zapisami informacyjnymi, wśród których byli członkowie Studenckiego Koła Naukowego Archiwistów. Dzięki temu sylwetka Kazimierza Konarskiego, także jako autora napisanych z wielkim talentem wspomnień *Dalekie a bliskie. Wspomnienia szczęśliwego człowieka*, wydanych przez Wydawnictwo Ossolineum w roku 1965, stała się dla nich bardziej rozpoznawalna.

Janusz Łosowski

Seminarium „Żydowskie cmentarze w polskim krajobrazie kulturowym”

W dn. 23–24 października 2022 r. odbyło się seminarium „Żydowskie cmentarze w polskim krajobrazie kulturowym” zorganizowane przez Instytut Nauk o Kulturze UMCS, European Jewish Cemeteries Initiative oraz Ośrodek „Brama Grodzka Teatr NN”.

Przez 2 dni 30-osobowa grupa osób zaangażowanych w ochronę i opiekę nad cmentarzami żydowskimi intensywnie dyskutowała i poszerzała wiedzę z zakresu szeroko rozumianej tematyki cmentarzy żydowskich. W seminarium wzięli udział prof. dr hab. Monika Adamczyk-Garbowska, dr hab. Andrzej Trzcіński, prof. UMCS i dr Teresa Klimowicz, związani z Katedrą Kultury i Historii Żydów UMCS.

Do grupy aktywistów z regionu lubelskiego dołączyli przedstawiciele organizacji żydowskich: Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie, Komisji Rabinicznej ds. Cmentarzy Żydowskich oraz Fundacji Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego. Wśród zaproszonych gości znaleźli się m.in. ambasador Ambasador Republiki Federalnej Niemiec Thomas Bagger, lubelski wojewódzki konserwator zabytków dr Dariusz Kopciowski oraz przedstawiciele lokalnych władz samorządowych: Gminy Markuszów i Gminy Lubartów.

Projekt został sfinansowany ze środków Komisji Europejskiej.

Teresa Klimowicz

Fot. Monika Tarajko, OBGTNN

Fot. Monika Tarajko, OBGTNN

Fot. Klaudia Olender

Fot. Klaudia Olender

W Instytucie Historii UMCS o agresji Rosji na Ukrainę

W dn. 13–14 października 2022 r. w Instytucie Historii UMCS odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Historians Facing New Challenges in the Context of the Russian War Against Ukraine (Rethinking East European Studies)”. Celem sympozjum była refleksja nad współczesnym sposobem pojmowania historii Ukrainy nie tylko przez osoby zawodowo zajmujące się badaniem przeszłości. Punktem wyjścia, a jednocześnie kontekstem prowadzonych rozważań historyków z Ukrainy, Polski, Białorusi (reprezentanci opozycji), Litwy i Niemiec była agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, trwająca od 24 lutego 2022 r. Uczestnicy, oprócz dzielenia się swoimi przemyśleniami na temat wpływu toczącej się wojny na ukraińskie i białoruskie badania historyczne, omówili także kwestie związane z dokumentowaniem zbrodni wojennych popełnianych przez Rosję w Ukrainie, jak również poruszyli temat zniszczeń, strat oraz ochrony ukraińskich archiwów, muzeów i dziedzictwa kulturalnego w trakcie prowadzonych tam działań wojennych. Równie istotne było przybliżenie projektu „On the way to the West: Forced emigration of Ukrainian scholars (2014–2022)” o wymuszonych migracjach uczonych ukraińskich w czasie wojny. W oparciu o wygłoszone referaty i towarzyszące im dyskusje możliwe było wskazanie miejsca i roli Ukrainy we współczesnej Europie. Znaczenie konferencji wiązało się także z próbami obalenia części stereotypów odnoszących się do regionów i społeczeństw pozostających w przeszłości w strefie wpływów Związku Radzieckiego oraz namysłem nad możliwą reinterpretacją polityki historycznej i kultury pamięci zarówno w państwach postsocjalistycznych, jak i zachodnioeuropejskich.

Wybór Lublina na gospodarza wydarzenia nie był przypadkowy. Miasto nad Bystrzycą jest postrzegane jako pomost między Wschodem i Zachodem, stąd też trudno wyobrazić sobie lepsze miejsce dla goszczenia uczestników konferencji. Nie bez znaczenia pozostają długoletnie, ożywione kontakty Lublina z ośrodkami ukraińskimi, czego doskonałym przykładem jest współpraca UMCS z tamtejszymi uczelniami oraz fakt, że w ostatnich miesiącach Lublin przyjął wielu uchodźców

Fot. Klaudia Olender

z Ukrainy. Uczestnicy sympozjum mieli okazję poznać historię i kulturę naszego miasta m.in. wzięli udział w wycieczce po lubelskiej starówce.

Konferencja została zorganizowana przez Instytut Historii UMCS, Instytut Historii Litwy w Wilnie, Nie-

miecki Instytut Historyczny w Warszawie, Przedstawicielstwo Polskiej Akademii Nauk w Kijowie, Centrum Badań Historycznych PAN w Berlinie, European Network Remembrance and Solidarity, Verband der Osteuropahistorikerinnen und -historiker e.V oraz Centrum Badań nad Historią Regionalną i Lokalną UMCS. Znaczącego wsparcia udzielił Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, a honorowy patronat nad konferencją objął Marszałek Województwa Lubelskiego. Instytut Historii UMCS reprezentowali: prof. Dariusz Słapek, prof. Grzegorz Jawor, dr hab. Anna Ziębińska-Witek, prof. Piotr Witek, dr Anna Miączewska, dr Kamil Jakimowicz, dr Kamil Michaluk oraz dr Ariel Orzełek.

Anna Obara-Pawłowska

Konferencja EAA Annual Meeting

Prof. dr hab. Andrzej Kokowski, dr Marcin Szeliga i dr Marcin Maciejewski reprezentowali Instytut Archeologii UMCS na największej w Europie, dorocznej konferencji EAA Annual Meeting, która odbyła się w tym roku w Budapeszcie.

Prof. dr hab. Andrzej Kokowski był współautorem referatu *Y-Chromosome Analysis of Goths from the Maslomecz Group Cemeteries in Southeastern Poland* (projekt realizowany z zespołem pod kierunkiem prof. Piotra Węgleńskiego z Uniwersytetu Warszawskiego), wygłoszonego w ramach sesji nr 371 „Population history and community formation in Early Medieval East-Central Europe: Integrating genetic, isotopic, archaeological and historical perspectives”. Wystąpienie wpisało się znakomicie w coraz dynamiczniej rozwijający się nurt badań paleogenetycznych, które zostały w tym roku docenione przez Komitet Noblowski w dziedzinie fizjologii i medycyny.

Dr Marcin Szeliga wygłosił referat *Value, Significance and Use of ‘Exotic’ Materials – in View of the*

Presence of Obsidian on Neolithic Sites in Ppland w ramach sesji nr 376 „Economic systems in the Neolithic and Bronze Age: Pathways of production, consumption, storage, control and exchange”. Skupił się na badaniach niezwykle spektakularnego surowca, jakim jest obsydian (tzw. szkło wulkaniczne), który na stanowiskach archeologicznych z Polski zawsze jest importem.

Drugi referat, którego głównym autorem był dr Marcin Szeliga, to *Neolithic Settlement on the Peripheral Areas of Loess Uplands North of the Carpathians (a case Study from the Sandomierz Upland)* będący częścią sesji nr 161 „Peripheral Regions in the Prehistory of Temperate Europe”. W tym wystąpieniu zaprezentował wyniki badań interdyscyplinarnych nad społecznościami wczesnorolniczymi z Wyżyny Sandomierskiej i jej północnego przedpola.

Z kolei dr Marcin Maciejewski prezentował dość zaskakujące wyniki interdyscyplinarnych badań bardzo tajemniczego artefaktu przekazanego niedawno do Muzeum w Ostródzie – referat *Metallurgy without a Metallurgist. The Biography of an Arrowhead from NE Poland* w sesji 343 „Metals and metalworking in the borderlands”. Kolejny z referatów *Crossing Boundaries for New Perspectives for Hoards Research* w ramach sesji nr 436 „General session” prezentował natomiast założenia projektu skupionego na badaniach skarbów, który obecnie realizuje.

Andrzej Kokowski

Międzynarodowe seminarium „Memory Studies and Politics of History: do they Meet Each Other?”

21 października 2022 r. odbyło się międzynarodowe seminarium „Memory Studies and Politics of History: do they Meet Each Other?” zorganizowane przez Pracownię Laboratory for International Memory Studies pod kierownictwem prof. Gueorgia Kassianova, która od października 2021 r. działa przy Instytucie Nauk o Polityce i Administracji UMCS w ramach projektu badawczego „Quest for the Past: Politics of History in the United Europe and Around (Actors, Actions, Outcomes, end of 1980s–2020s)” [pol. „Poszukiwanie przeszłości: Polityka historyczna w Zjednoczonej Europie i otoczeniu (aktorzy, działania, skutki / koniec lat 80.–2020)”].

Wydarzenie przyciągnęło do Lublina wybitnych teoretyków i praktyków zajmujących się badaniami pamięci i polityką historyczną, reprezentujących ważne ośrodki badawcze i organizacje non-profit z Polski, Litwy, Szwecji, Niemiec i Austrii. W trakcie spotkania wygłoszono 14 referatów. Uczestnicy seminarium dyskutowali na temat mechanizmów i procedur interakcji między środowiskiem akademickim a decydentami

Fot. Ihor Kolschenko

Fot. Ihor Kolschenko

w dziedzinie polityki historycznej zarówno na poziomie krajowym, jak i ponadnarodowym. Zakres zagadnień podnoszonych w dyskusji obejmował m.in. następujące kwestie: Czy decydenci korzystają z badań naukowych w planowaniu strategicznym? Czy i w jakim zakresie naukowcy uczestniczą w tworzeniu polityki? Jak przebiega transfer specjalistycznej wiedzy akademickiej do instytucji tworzących politykę? Czy naukowcy są zainteresowani zaangażowaniem się w tworzenie polityki? Jakie są formy zewnętrznej analizy / oceny polityki pamięci i jej wyników?

Specyfika spotkania sprzyjała nawiązaniu współpracy międzynarodowych środowisk naukowych i praktyków w zakresie polityki pamięci, zaś konstruktywna i swobodna wymiana myśli pomiędzy uczestnikami pozwoliła spojrzeć na problemy badawcze w szerszym ujęciu, w dużej mierze z nawiązaniem do aktualnej sytuacji politycznej – wojny w Ukrainie.

Eleonora Kirwiel

III Festiwal Badawczy Katedr

24 października 2022 r. w Instytucie Pedagogiki UMCS odbył się III Festiwal Badawczy Katedr. Festiwal, poza innymi cyklicznymi spotkaniami badawczymi społeczności pedagogicznej Instytutu, takimi jak Czwartki Badawcze, Inspiracje Metodologiczne czy International Research Day, jest jednym z wydarzeń o charakterze informacyjno-promocyjnym, które na stałe zapisały się w kalendarzu Instytutu Pedagogiki.

Celem wydarzenia było zaprezentowanie osiągnięć naukowych oraz komercjalizacji wyników badań zespołów poszczególnych katedr w roku akademickim 2021/2022. Spotkanie otworzyła dyrektor Instytutu dr hab. Stanisława Byra, prof. UMCS, która serdecznie przywitała wszystkich przybyłych, podkreślając, że festiwal odzwierciedla trzy podstawowe kategorie działalności badawczej: podsumowanie, inspirację oraz informację. Stanowi nie tylko zestawienie zrealizowanych celów badawczych w poszczególnych katedrach w ostatnim roku akademickim czy prezentację zainteresowań i pasji naukowych, ale też jest okazją do wzajemnej radości z osiągniętych sukcesów. Może być również źródłem inspiracji i poszerzenia aspiracji badawczych i publikacyjnych. I wreszcie zorientowany jest na przekaz informacji o tym, jakie projekty badawcze są realizowane w poszczególnych subdyscyplinach pedagogicznych i co zdaniem ich autorów warto badać w kolejnych etapach.

Każda katedra przygotowała prezentację multimedialną, ilustrującą najważniejsze dane z jej działalności, uwzględniając charakterystykę zrealizowanych projektów badawczych, komercjalizację badań oraz przykłady współpracy z ukazaniem jej formy prawnej. Prelegenci podawali także dane dotyczące publikacji pracowników swojej katedry. Dr hab. Barbara Bilewicz była moderatorem festiwalu.

W pierwszej części spotkania wystąpiła dr Justyna Sala-Suszyńska, która zaprezentowała działalność Katedry Dydaktyki. Katedrę Metodologii Nauk Pedagogicznych reprezentowała dr Agnieszka Gabryś. Dr Marcin Cabak opowiedział zgromadzonym o działalności badawczej Katedry Pedagogiki Kultury, zaś dr Katarzyna Nowosad przedstawiła działalność Katedry Pedagogiki Pracy i Andragogiki. Katedra Pedagogiki Resocjalizacyjnej była reprezentowana przez dr. Wojciecha Czerskiego.

W trakcie przerwy pracownicy, przedstawiciele kół naukowych oraz obecni na spotkaniu goście zagranicz-

Fot. Barbara Bilewicz

ni m.in. prof. Francesco Pira z Uniwersytetu w Mesynie podjęli dyskusję na temat działalności naukowej Instytutu Pedagogiki.

W drugiej części wystąpiła dr Patrycja Zielińska z Katedry Pedagogiki Społecznej. Następnie dr Anna Bieganowska-Skóra opisała społeczną i naukową działalność Katedry Pedeutologii i Edukacji Zdrowotnej, zaś dr hab. Anna Prokopiak scharakteryzowała działalność naukową osobowo najliczniejszej w Instytucie Katedry Psychopedagogiki Specjalnej i Socjopedagogiki Specjalnej. Przedostatnia prezentacja była w wykonaniu dr hab. Danuty Wosik-Kawali, prof. UMCS z Katedry Teorii Wychowania, a wystąpienia zakończył dr hab. Krzysztof Stachyra, prof. UMCS, opisując działalność pracowników Katedry Wczesnej Edukacji.

W podsumowaniu wydarzenia głos ponownie zabrała dr hab. Stanisława Byra, prof. UMCS, która podziękowała wszystkim przybyłym i zachęciła do dalszej owocnej pracy badawczej, której wyniki katedry będą mogły przedstawić w IV edycji Festiwalu Badawczego Katedr za rok.

Barbara Bilewicz

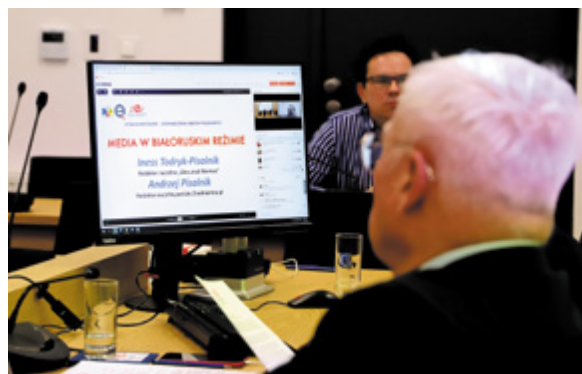

Fot. Ihor Koloschenko

Dziennikarze polonijni w Lublinie

24 października 2022 r. Wydział Politologii i Dziennikarstwa UMCS stał się centrum debaty nad statusem i rolą mediów polonijnych w obliczu kryzysu. W ramach spotkania dziennikarzy z różnych stron świata m.in. Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Szwecji, Litwy, Irlandii, Rosji odbyły się konferencja „Budowanie propolskiego lobby. Dobry wizerunek Polski i Polaków w krajach zamieszkania” oraz V Światowe Forum Mediów Polonijnych zorganizowane przez Światowe Stowarzyszenie Mediów Polonijnych oraz Zrzeszenie Organizacji Mediów Polonijnych w Szwecji we współpracy z Instytutem Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach UMCS.

Dzięki organizacji spotkań w formule hybrydowej w debacie mogli uczestniczyć około stu reprezentantów redakcji rozlokowanych na kilku kontynentach. Wydarzenie koordynował Marcin Stachyra z Fundacji

Fot. Ihor Koloschenko

Bona Notitia. W trakcie dyskusji zaprezentowano różne spojrzenia na budowę propolskiego lobby. O istotnej roli mediów poza granicami kraju mówił Jan Dziedziczak, pełnomocnik Rządu ds. Spraw Polaków za Granicą, a Teresa Sygnarek, prezes Światowego Stowarzyszenia Mediów Polonijnych oraz Zrzeszenia Organizacji Polonijnych w Szwecji wskazywała na konieczność rozwijania działalności medialnej uwrażliwionej na zróżnicowane potrzeby odbiorcze. Dziennikarze postulowali współpracę z różnymi środowiskami, grupami oraz krajami, czego najlepszym przykładem jest

organizacja forum w kooperacji z naszym Uniwersyte-
tem. W ramach konferencji zaprezentowano również
wyniki badań naukowych z dyscypliny nauki o komu-
nikacji społecznej i mediach, które znajdują zastosowa-
nie w praktycznej działalności dziennikarskiej. O wadze
tej współpracy mówiła dyrektor Instytutu Nauk o Komu-
nikacji Społecznej i Mediach prof. dr hab. Iwona
Hofman.

Dzięki wspólnej działalności badania medjoznawcze
mogą mieć realny wpływ na rozwój profesji dzienni-
karskiej oraz podnoszenie jej rangi i jakości. UMCS re-
prezentowały także prof. Magdalena Piechota oraz dr
Elżbieta Pawlak-Hejno. Wydarzenie zwińczyły apel
mediów polonijnych w obronie wolności słowa na Bia-
łorusi oraz wyrażenie poparcia dla Ukrainy.

Elżbieta Pawlak-Hejno

III Kongres Towarzystw Naukowych

W dn. 20–22 października 2022 r. w Gdańsku
odbył się III Kongres Towarzystw Naukowych
zorganizowany przez Radę Towarzystw Nauko-
wych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk i Gdań-
skie Towarzystwo Naukowe. W kongresie wzięło udział
blisko 100 przedstawicieli społecznego ruchu naukowe-
go. Okoliczności podkreślające znaczenie wydarzenia
to 70-lecie PAN oraz 100-lecie GTN. Hasło kongresu
„Społeczny wymiar działalności Towarzystw Nauko-
wych” nawiązuje do zwerbalizowanych współcześnie
oczekiwań wobec nauki, której rolę ocenia się przez
oddziaływanie społeczne.

Rada Towarzystw Naukowych stanowi reprezentację
ponad 330 towarzystw naukowych i stowarzyszeń nau-
kowo-technicznych działających w Polsce jako towa-
rzystwa ogólne i specjalistyczne. Od 2019 r. przewod-
niczy jej prof. dr hab. Iwona Hofman. Podczas obrad
plenarnych w Dworze Artusa, a następnie w aulach Uni-
wersytetu Gdańskiego i Politechniki Gdańskiej wygło-
szone zostały m.in. następujące referaty: *Komunikacja
naukowa i popularyzacja wiedzy jako społeczne zobo-
wiązania towarzystw naukowych* – prof. dr hab. Iwo-
na Hofman (Polskie Towarzystwo Komunikacji Spo-
łecznej); *Współdziałanie Polskiej Akademii Nauk ze
społecznym ruchem naukowym* – prof. dr hab. Andrzej
Grzywacz, czł. rzecz. PAN (Polskie Towarzystwo Leś-
ne); *Wkład towarzystw naukowych w tworzenie i rozwój
uczelni wyższych w Polsce* – dr hab. Stanisław Kunikow-
ski, prof. KSW (Włocławskie Towarzystwo Naukowe);

*Rola towarzystw naukowych ogólnych i regionalnych
w rozwoju nauki i aktywizacji środowisk lokalnych* –
prof. dr hab. inż. Jerzy Błażejowski (Gdańskie Towa-
rzystwo Naukowe); *Społeczny ruch naukowy a uregu-
lowania prawne* – prof. dr hab. Zbigniew Kruszewski
(Towarzystwo Naukowe Płockie).

Dzięki zróżnicowaniu tematyki stało się możliwe usta-
lenie wspólnych problemów upowszechniania wiedzy
dla wszystkich dziedzin nauki.

Obrady w sześciu sesjach problemowych uszczegóło-
wiły wnioski z referatów plenarnych, przykładowo
w aspekcie specyfiki komunikacji naukowej, skutków
dezinformacji w medycynie, scalającej roli towarzystw
naukowych, potencjału oddziaływania w środowiskach
zawodowych, miejsc towarzystw w ewaluacji nauki i oce-
nach indywidualnych pracowników. Szczególnie często
wybrzmiewały postulaty dotyczące potrzeby redefiniowa-
nia społecznego ruchu naukowego, zasad finansowania
działalności towarzystw oraz konieczności podwyższe-
nia punktacji czasopism wydawanych przez towarzy-
stwa. Przedstawiciele towarzystw regionalnych podkre-
ślali pilną potrzebę uregulowania statusu materialnego
zbiorów muzealnych, bibliotek i historycznych siedzib.

Uczestnicy kongresu przyjęli stanowisko popierają-
ce przygotowanie projektu ustawy stabilizującej spo-
łeczny ruch naukowy w wymiarze afiliacji i finanso-
wania ze środków właściwych dla podmiotów polityki
naukowej państwa.

Sylvia Skotnicka

Częściowe zaćmienie Słońca 2022

25 października 2022 r. mogliśmy obserwować w Lublinie niezwykle zjawisko związane z naszym Słońcem, a mianowicie jego częściowe zaćmienie. Było to niewątpliwie najefektowniejsze zjawisko astronomiczne na terenie Polski w 2022 r. W samo południe Księżyc, naturalny satelita Ziemi przesłonił tarczę słoneczną. Maksymalna faza zaćmienia wyniosła ponad 50% średnicy tarczy Słońca i miała miejsce o 12:25.

Ranikiem, w dniu zaćmienia Słońca zachmurzone niebo, opady deszczu i mgła nie zwiastowały sprzyjającej aury do obserwacji astronomicznych. Jednak ok. 11:00 pogoda znacznie się poprawiła. W związku z tym na placu Marii Curie-Skłodowskiej, przed pomnikiem patronki UMCS, rozstawiliśmy dwa teleskopy do obserwacji Słońca, aby każdy zainteresowany mógł na żywo zobaczyć to niezwykle zjawisko. Do dyspozycji uczestników były też specjalne okulary z foliami Baadera, lornetka do obserwacji tarczy Słońca oraz filtry

osłabiające promieniowanie słoneczne w postaci nieużywanych już dyskietek komputerowych 1,44 i 5,25 cala. Pokazy poprowadzili mgr Mieczysław Paradowski, Zbigniew Rzepka oraz dr hab. Tomasz Kwapiński, prof. Uczelni z Instytutu Fizyki UMCS.

Na pokazy bardzo licznie przybyli pasjonaci astronomii, głównie studenci różnych kierunków studiów (nie tylko nauk ścisłych), pracownicy UMCS, a także dzieci i młodzież szkolna. Obserwacje przy użyciu teleskopów umożliwiały wykonanie pamiątkowego zdjęcia „ugryzionego przez Księżyc Słońca”, które widzieliśmy w okularze teleskopu – do tego celu wystarczył zwykły smartfon i odrobina cierpliwości. Podczas maksymalnej fazy zaćmienia Słońce nieco skryło się za chmurami i można było je wtedy obserwować nawet gołym okiem.

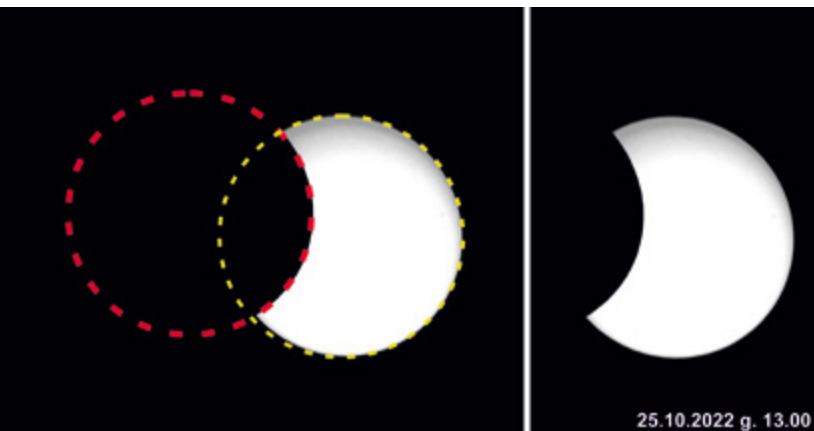
Dziękujemy za przybycie na obserwacje częściowego zaćmienia Słońca. Następne zaćmienie na terenie Polski będzie miało miejsce dopiero za 3 lata – 29 marca 2025 r.

Tomasz Kwapiński

Faza zaćmienia Słońca (godz. 13:00) wraz z zaznaczonymi rozmiarami tarczy Księżycy (czerwony okrąg) i tarczy Słońca (żółty okrąg) ↓

Archiwum organizatorów

Fot. Tomasz Kwapiński

Fot. Marta Kozłowska

Wizyta studyjna na Uniwersytecie Kolońskim w Niemczech

Fot. Anna Jarosz-Wilkołazka

W dni. 2–8 października 2022 r. dr hab. Beata Bylina, prodziekan Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki UMCS oraz prof. dr hab. Anna Jarosz-Wilkołazka, dyrektor Instytutu Nauk Biologicznych UMCS wzięły udział w wizycie studyjnej na Uniwersytecie Kolońskim w Niemczech. Wizyta odbyła się w związku z projektem pn. „Liderzy w zarządzaniu uczelnią”, realizowanym w ramach III osi priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój* i została sfinansowana przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

Celem wizyty był udział w cyklu szkoleń i spotkań, których tematem była poprawa kompetencji kadry zarządzającej polskich uczelni dzięki poznaniu dobrych praktyk w zakresie m.in.: konsolidacji uczelni, współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, rozwoju nowych metod edukacyjnych i kompetencji studentów

* POWER jest kompleksowym programem wsparcia w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. Wykorzystuje środki z Europejskiego Funduszu Społecznego, by wprowadzić pozytywne zmiany w przestrzeni społecznej, gospodarczo-ekonomicznej, firmach, instytucjach publicznych, uczelniach, relacjach społecznych i biznesowych.

KIPA–UN DESA International Forum 2022

14 października 2022 r. w Seulu odbyło się międzynarodowe forum „Public Administration and Governance for Sustainable Development in the Era of COVID-19”, w którym uczestniczył dr hab. Paweł Pasierbiak z Katedry Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej UMCS.

oraz kadry akademickiej, współpracy uniwersytetów i instytutów badawczych, komercjalizacji wyników badań oraz rozwoju kluczowych kompetencji uczelni.

W programie znalazły się cztery wykłady przygotowane przez pracowników Uniwersytetu Kolońskiego. Były one połączone z dyskusją prowadzoną przez całą grupę, co umożliwiło wymianę doświadczeń pomiędzy polskimi uczestnikami, którzy pochodzili z różnych ośrodków naukowych, a osobami prowadzącymi wykłady. Dr hab. Beata Bylina oraz prof. dr hab. Anna Jarosz-Wilkołazka wzięły udział m.in. w szkoleniu „Innovative Education”, które przeprowadzili Ingo Kleiber oraz Kathrin Andree, zajęciach „Refugee Academic & Scholar Support” zorganizowanych przez dr. Heike Bernera oraz Ariane Elshof oraz w spotkaniu „Diversity Management”, które poprowadziła dr Britt Dahmen. Osoby prowadzące szkolenia pokazały, jak dzisiejszy uniwersytet powinien być zorganizowany, w jaki sposób powinien reagować na zagrożenia współczesnego świata oraz spełniać swoją misję jednostki odpowiedzialnej za człowieka, naukę i społeczeństwo – zarówno lokalne, jak i globalne.

Marta Kostrzewa

Forum zostało zorganizowane przez Koreański Instytut Administracji Publicznej (*Korea Institute of Public Administration – KIPA*) oraz Departament Spraw Gospodarczych i Społecznych Narodów Zjednoczonych (*United Nations Department of Economic and Social Affairs – UN DESA*).

Podczas wydarzenia omawiano m.in. innowacyjne podejścia i metody zarządzania publicznego (*public governance*), które mają wzmacniać transformację cyfrową i zarządzanie danymi dla osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju (SDGs). Dyskutowano także nad problemami zmian klimatycznych. Dr hab. Paweł Pasierbiak został zaproszony w roli dyskutanta opracowania pt. *EU’s Public Governance for the Carbon Neutral Economic System and the Green Deal Strategy*. Zapis obrad forum jest dostępny w serwisie YouTube.

Paweł Pasierbiak

Popielnica to nie taka pradziejowa popielniczka

Institu-t Archeologii UMCS, we współpracy z Kołem Naukowym Studentów Archeologii, zorganizował w dn. 21–23 września 2022 r. drugą edycję konferencji „Ziemie polskie i ich sąsiedzi w czasach pól popielnicowych”. Symposium skupione było na okresie późnej epoki brązu i wczesnej epoki żelaza (ok. 1300–300 p.n.e.), gdy w Europie Środkowej funkcjonowały społeczności określane wspólnym mianem „kultur pól popielnicowych”.

Określenie „kultura pól popielnicowych” związane jest ze specyfiką obrządku pogrzebowego w tamtych czasach. Kremacja była znana już wcześniej, jednak w tym okresie stała się powszechnym (bardzo często jedynym) sposobem traktowania zwłok, ostatecznie wyparło ją dopiero chrześcijaństwo. Przepalone kości wkładane były do naczyń – popielnic i już wiemy, dlaczego te pola były popielnicowe. Urnom często towarzyszyły inne naczynia (nazywane przystawkami), w których prawdopodobnie składane były dary z pożywienia, ale jak dowodzą nowsze badania z użyciem chromatografii gazowej – również substancji psychoaktywnych (np. sporyszu). Takie groby tworzyły nekropole składające się czasami z kilku, częściej kilkuset, a czasami nawet kilku tysięcy grobów, zdarza się, że zajmują one kilka hektarów – stąd określenie pola. Mówimy tutaj oczywiście tylko o tym, co przetrwało trzy tysiące lat i zostało zbadane i udokumentowane przez archeologów. Miejsca te tworzyły centrum życia lokalnych wspólnot, wykorzystywane były przez setki lat, stanowiły o tożsamości kolejnych pokoleń i konstytuowały prawo do zajmowania danego obszaru. Nawet na tych największych cmentarzyskach

późniejsze groby nie niszczyły wcześniejszych. Oznacza to, że jedna społeczność użytkowała taką nekropole, a pamięć o przodkach była kultywowana przez setki lat. Wyposażenie grobów nie jest znacząco zróżnicowane, mało jest przedmiotów z egzotycznych surowców, sugerować może to, że struktura społeczna oparta była na rankingu żywiołowym. Pozycja wynikała z osiągnięć i indywidualnych predyspozycji, nie wymagała manifestacji za pomocą przedmiotów prestiżowych. Społeczności te miały duże zdolności adaptacji do różnych warunków przyrodniczych i – jak mawiają złośliwi – skorupy z tego czasu leżą na każdym polu. Najbardziej znanym stanowiskiem z tego okresu w Polsce jest Biskupin.

Tym, co odróżnia epokę brązu od wcześniejszej epoki kamienia, jest wprowadzenie metalu – różnych stopów miedzi (klasycznego brązu składającego się z miedzi i cyny, ale również stopów miedzi z arsenem, antymonem, stopów zawierających w składzie intencjonalny dodatek ołowiu i wielu innych wariacji). Najważniejsze nie były jednak właściwości techniczne nowego surowca, ale fakt, że składowe pożądanego aliaży występowały jedynie w kilku regionach Europy. Powodowało to, że społeczności tej epoki intensywnie kontaktowały się ze sobą, a co za tym idzie – przekazywane były innowacje, umiejętności, światopogląd, zwyczaj, obraz świata i inne elementy kultury. Coraz powszechniejsze w archeologii badania izotopów strontu pozwalają wskazać, skąd pochodzili ludzie odkrywani na cmentarzyskach. Najbardziej efektownym przykładem z epoki brązu jest tzw. dziewczyna z Egtved, której ciało odkryto podczas badań spektakularnego

Fot. Weronia Krzywicka

kurhanu na Jutlandii. W chwili śmierci miała 16–18 lat. Dzięki specyficznej konstrukcji grobu poza tym, co zazwyczaj odkrywają archeolodzy, zachowały się też włosy i paznokcie. To pozwoliło wskazać, że pochodziła nie ze Skandynawii, ale ze Szwarzwaldu i – co ważne – przez ostatnie dwa lata swojego życia dwukrotnie przebyła drogę między południem współczesnych Niemiec a współczesną Danią.

Wspomniany metal we wczesnych fazach epoki brązu przyspieszał proces powstawania społeczności elitarnych, w których pozycja związana była z pochodzeniem. Społeczności takie opisują homeryckie eposy. Herosi pod Troi byli nie tylko władcami pochodzącymi ze znaczących rodów, ale również odróżniali się od innych wzrostem i budową ciała (potwierdzają to zarówno opisy Homera, jak i wyniki badań grobów szybowych w Mykenach), byli sprawnymi wojownikami, znali arkana różnych rzemiosł (Odys samodzielnie zbudował statek), czy też potrafili skrzydlatymi słowami opisywać swoje podróże i przygody. Przypuszcza się, że niektóre środkowoeuropejskie społeczności wczesnych

faz epoki brązu były bardzo podobne, pozycja elit brała się z umiejętności obróbki metalu oraz sieci kontaktów. Homeryccy bohaterowie kontaktują się (niezależnie, czy ten kontakt to uczta, czy pojedynek) głównie z równymi sobie. Zmierzch epoki herosów w basenie Morza Śródziemnego to ok. 1200 p.n.e. Trochę wcześniej w Europie Środkowej pojawiają się wzorce kulturowe pól popielnicowych. Nie negowały one świata z homeryckiej poezji, ale modyfikowały go, z czasem umiejętności metalurgiczne stawały się coraz bardziej powszechne, a metalu w obiegu kulturowym było po prostu więcej, szczególnie że można go było przetapiać. Tak więc charakterystyczne dla epoki brązu elementy kulturowe rozlały się na egalitarne społeczności.

Kolejny punkt zwrotny to przełom epoki brązu i żelaza, ponownie nie dlatego, że nowy surowiec pozwalał wykonywać lepsze narzędzia (pozwalał, ale pełnił jego właściwości wykorzystywały społeczności żyjące później). Początek epoki żelaza na ziemiach polskich to ok. 750 lub 800 p.n.e. Trochę wcześniej społeczności nazywane Kimmerami zaczęły być wypierane ze

↑ Badania wykopaliskowe na stanowisku z późnej epoki brązu i wczesnej epoki żelaza Kaliszany stan. 3, prowadzone przez IA UMCS

stepów nadczarnomorskich przez ludy identyfikowane ze Scytami. Ci z kolei przemieszczali się na zachód – podobnie jak inne ludy przed nimi i po nich – przez zmiany klimatyczne powodujące, że stepy były coraz bardziej suche. Proces ten jest regularny i ma podobny przebieg, stepy euroazjatyckie wysychają od wschodu ku zachodowi, a ludy tam żyjące przemieszczają się i zmieniają w dość krwawy sposób oblicze kulturowe Europy Środkowej i Wschodniej. Ostatnim klockiem domina zazwyczaj była Wielka Nizina Węgierska – ostroja stepów otoczona Karpatami. Podobnie było z Kimmerami i Scytami, którzy znani są ze źródeł pisanych, m.in. opisuje ich Herodot, szczególnie zmagania Scytów z Persami. To jednak inna historia, ważne jest, że te ludy stepowe – zabójczo sprawni konni wojownicy, funkcjonujący w zhierarchizowanych społecznościach – wpłynęli na zmianę obrazu kulturowego południowej części Europy Środkowej. Ponownie pojawiają się elity, wraz z całym zestawem zachowań, których część inspirowana jest kulturą przybyszów ze wschodu, a część wzorcami z kolonii greckich. W dorzeczu Odry i Wisły te wpływy nie są tak wyraźne, zachodzą jednak pewne zmiany, pojawiają się enklawy społeczności zbliżonych kulturowo do grup żyjących w dorzeczu Dunaju. Możemy też wskazać na wpływy ze stepów pontyjskich. Oczywiście pojawiają się przedmioty z południa, często bardzo spektakularne. Jednak większość grup ludzkich nadal funkcjonuje w opisanym wcześniej świecie pól popielnicowych.

Wymiana informacji i dyskusja na temat wyników najnowszych badań archeologicznych tych właśnie społeczności były głównym celem opisywanej konferencji. Jest to jedyne sympozjum w Polsce integrujące środowisko badaczy późnej epoki brązu i wczesnej epoki żelaza.

Podczas konferencji wygłoszono 33 referaty, które podzielono na panele obejmujące: studia typologiczno-chronologiczne, badania osiedli i osadnictwa, archeologię funeralną, badania artefaktów z różnych surowców (ceramiki, krzemienia, tworzyw szklanych, kości, stopów miedzi oraz żelaza) oraz kontekstualizację skarbów przedmiotów metalowych.

Merytoryczną część obrad rozpoczął referat prof. dr hab. Sylwestra Czopka, rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego, przewodniczącego Komitetu Nauk Pra- i Protohistorycznych PAN obecnej kadencji. Wy-

stąpienie podzielone było na dwie części i skupione na teoretycznych rozważaniach na temat procesów kulturowych, które mogły doprowadzić do zaniku tradycji pól popielnicowych, oraz badaniach, które prof. Czopek wraz z zespołem prowadzą w Chotyńcu, jedynej znanej na ziemiach polskich enklawie osadnictwa scytyjskiego.

Najwięcej referatów w tym panelu poświęconych było różnym aspektom badania cmentarzysk. Były to prezentacje związane z metodami, np. dr Agata Hałuszko z Instytutu Archeologii UMCS zaprezentowała możliwości metody histologicznej TCA (*tooth cementum annulation*) pozwalającej na bardziej precyzyjne niż w przypadku klasycznych metod antropologii fizycznej określenie wieku osobnika w chwili śmierci.

W tytule konferencji jest fraza „i ich sąsiedzi”. Referat, którego autorkami były doktorantka Szkoły Doktorskiej Nauk Humanistycznych UMCS mgr Anna Hychała oraz dr hab. Barbara Niezabitowska-Wisniewska, prof. Uczelni z Instytutu Archeologii UMCS, pokazywał jednego z tych sąsiadów. Poświęcony był pochówkom kultury wysockiej, która jest równoczesowa z polami popielnicowymi, ale reprezentuje zupełnie inny model kulturowy. Problematyka interakcji między społecznościami wysockimi i popielnicowymi nadal jest bardzo enigmatyczna, ale prezentacja pozwala mieć nadzieję, że kiedyś to się zmieni.

Z kolei w ramach panelu na temat archeologii funeralnej swoją propozycję przedstawili członkowie Ośrodka Badań Zasobów Cyfrowych i Systemów Inteligentnych UMCS – dr Kamil Filipek z Instytutu Socjologii UMCS, dr Jakub Kuna i Rafał Zawadzki z Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UMCS oraz autor tych słów. Ta prezentacja poświęcona była propozycji stworzenia narzędzia analitycznego (statystycznego) tak prostego, jak tylko się da, i testowaniu go na obserwacjach z cmentarzysk.

Abstrakty wszystkich referatów dostępne są w książce abstraktów (również w wersji elektronicznej na stronie Instytutu Archeologii UMCS) opublikowanej pod auspicjami Wydawnictwa UMCS. Planowana jest także publikacja referatów w tomie specjalnym „Sprawozdań Archeologicznych”, najbardziej prestiżowego czasopisma archeologicznego w Polsce, indeksowanego m.in. w Scopus.

Marcin Maciejewski

Język mapą drogową kultury

3 października 2022 r. w Iglicy na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich odbyły się XXII Gala Finałowa Programu „Mistrz Mowy Polskiej” oraz XI Gala „Kuźni Mistrzów Mowy Polskiej”.

„Mistrz Mowy Polskiej” to ogólnopolska akcja wyróżniająca co roku Polaków, którzy posługują się językiem polskim z kunsztem i pasją, a także kultywują i promują najlepsze wzorce polszczyzny. To jednocześnie plebiscyt, w którym publiczność ma możliwość wskazania swoich faworytów w powszechnym głosowaniu *Vox Populi*.

Nominacje zostały wręczone w czerwcu podczas uroczystości na Zamku Królewskim w Warszawie, gdzie odebrało je 10 osób w kategorii indywidualnej oraz przedstawiciele 5 instytucji i organizacji. Wśród nominowanych instytucji po raz drugi znalazło się Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS. Nominację odebrała dyrektor CJKP dr hab. Anna Dunin-Dudkowska, prof. UMCS wraz z byłymi studentami CJKP: mgr Wiktoria Hudy oraz Katarzyną Kornicką. W swoim wystąpieniu prof. Anna Dunin-Dudkowska powiedziała m.in., że kształcenie w centrum to nie tylko promocja języka i kultury polskiej, lecz także forum spotkań, wymiany doświadczeń i nawiązywania kontaktów słuchaczy ze Wschodu i Zachodu. Wiktoria Hudy, obecnie pracownik CJKP, podzieliła się swoją historią, opowiedziała o tym, jak nauka w centrum uświadomiła jej wagę posługiwania się własnym językiem ojczystym, a Katarzyna Kornicka, studentka Wydziału Ekonomicznego UMCS, umiliła spotkanie grą na bandurze.

Na gali finałowej programu, reprezentując Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS, dr hab. Agata Małyska w kilku zdaniach przypomniała, że działalność centrum to m.in. kształcenie w zakresie języka i kultury polskiej głównie młodych ludzi, ale także wszystkich, którzy z Polską wiążą swoje plany życiowe. Nauczyciele CJKP uczą studentów języka polskiego, zapoznają ich z polską kulturą i tradycją, ułatwiają start w dorosłe życie. Wskazują, że język jest mapą drogową kultury, mówi nam, skąd pochodzimy i dokąd zmierzamy, zaś granice języka, którego używamy, wyznaczają granice naszego świata.

Mimo że centrum nie wygrało w głosowaniu internetowym, znalazło się w znakomitym gronie jednostek i instytucji, które angażują się w krzewienie kultury i piękna mowy ojczystej. W głosowaniu internetowym *Vox Populi* najwięcej głosów otrzymał dziennikarz Radosław Kotarski. Natomiast jury w składzie: Jan Mazur, Halina Zgółkowa, Adam Bednarek, Bolesław Faron oraz Marek Ziółkowski uznało, że tytuł „Mistrza Mowy Polskiej 2022” powinien trafić do trzech laureatów: Stanisława Brejdyganta, Grzegorza Damięckiego i Marii Szabłowskiej. Tytuł „Kuźni Mistrza Mowy Polskiej” otrzymało Narodowe Centrum Kultury za kampanię społeczno-edukacyjną „Ojczysty – dodaj do ulubionych”, zaś internauci w głosowaniu *Vox Populi* zdecydowali o zwycięstwie Polskiego Teatru Ludowego we Lwowie. Zwycięzcom serdecznie gratulujemy!

Agata Małyska

Student UMCS w Radzie Głównej NAWA

Maciej Cieciora, student II roku II stopnia International Relations na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa na wniosek Przewodniczącego Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej 26 października 2022 r. został powołany przez Ministra Edukacji i Nauki na członka Rady Głównej Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej NAWA. Obecnie jest jedynym studentem w Polsce, który reprezentuje środowisko studenckie w tym ważnym gremium.

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej pełni kluczową rolę w zwiększaniu umiędzynarodowienia polskiej nauki i szkolnictwa wyższego. Nasz Uniwersytet jest beneficjentem programów NAWA, które mają bezpośrednie przełożenie na umiędzynarodowienie UMCS w zakresie obsługi osób z zagranicy.

Maciej Cieciora od dwóch lat jest zaangażowany we wsparcie działań realizowanych przez dr Ewelinę Panas, pełnomocnika rektora UMCS ds. umiędzynarodowienia kształcenia w zakresie implementacji projektów NAWA. Teraz jako student z ramienia Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej będzie zasiadał w Radzie Głównej NAWA, która m.in. proponuje kierunki rozwoju agencji czy opiniuje plany programów i sprawozdania z jej działalności.

Fot. Bartosz Pro

Skład Rady NAWA: prof. Tomasz Pietrzykowski – przewodniczący Rady, dr hab. Janusz Bień – zastępca przewodniczącego Rady, dr hab. Andrzej Urbanek, dr hab. Marcin Krawczyński, dr hab. Krzysztof Koźmiński, lic. Maciej Cieciora, mgr Adrianna Czarnecka, dr hab. Jacek Regina-Zacharski, prof. Wiesław Banyś, dr Jędrzej Jan Kotarski.

Ihor Kolisnichenko

Rusza Ogólnopolski Konkurs „Złote Indeksy”

Wraz z nowym rokiem akademickim 2022/2023 Wydział Pedagogiki i Psychologii UMCS rozpoczął realizację Ogólnopolskiego Konkursu pt. „Integracja – Kultura – Edukacja”, w ramach którego można zdobyć indeks na wymarzony kierunek studiów. Wybierać można wśród następujących kierunków: pedagogika, pedagogika specjalna, pedagogika resocjalizacyjna, animacja kultury, praca socjalna, pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna oraz psy-

chologia. Z uwagi na duże zainteresowanie kandydatów to już druga edycja konkursu.

Uczestnikami mogą być uczniowie z dwóch ostatnich klas szkół ponadpodstawowych, w tym liceów ogólnokształcących, techników oraz szkół branżowych II stopnia. Konkurs przebiega dwuetapowo. Kandydaci przygotowują pracę pisemną na określony temat, a następnie po pozytywnej opinii Komisji Konkursowej autorzy najlepszych prac zostają zaproszeni do drugiego etapu, który ma formę rozmowy nawiązującej do przygotowanego eseju, reportażu, pamiętnika czy prezentacji.

Przesyłanie zgłoszeń do pierwszego etapu konkursu upływa 31 stycznia 2023 r. Szczegółowe informacje, w tym tematy prac na poszczególne kierunki studiów, można znaleźć na stronie wydziału w zakładce Konkurs „Złote Indeksy” pod adresem: <https://www.umcs.pl/pl/o-konkursie,22903.htm>.

Patrycja Zielińska

Spotkania z Fizyką i Matematyką – o nauce w sposób ciekawy i przystępny

Spotkania z Fizyką i Matematyką to jedna z form popularyzacji nauk ścisłych, mająca na celu przybliżenie wszystkim zainteresowanym ciekawych zagadnień z zakresu fizyki i matematyki. Wykłady, niejednokrotnie uzupełnione atrakcyjnymi doświadczeniami i praktycznymi przykładami wygłaszają wykładowcy z Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki oraz gościnnie z Uniwersytetu Warszawskiego.

W ramach jesiennej edycji wydarzenia odbyły się cztery niezwykle interesujące wykłady.

10 października dr hab. Mariusz Bieniek, prof. UMCS zaprezentował *Paradoksy w matematyce*. W wykładzie przedstawił kilka wybranych twierdzeń matematycznych, których tezy są sprzeczne z naszą intuicją i dlatego mogą być uważane za paradoksy. Zasadniczą przyczyną tych paradoksów jest to, że omawiane twierdzenia dotyczą zbiorów nieskończonych, a nasza intuicja opiera się jedynie na zbiorach skończonych. Profesor pokazał, że paradoksy te są pozorne, gdyż są konsekwencją metod wnioskowania przyjętych w matematyce.

17 października prof. dr hab. Stefan Jackowski z Instytutu Matematyki Uniwersytetu Warszawskiego zaprezentował wykład pt. *O wstędze Möbiusa*. Wstęga Möbiusa to powierzchnia, którą otrzymamy z paska papieru, sklejając „na opak” jego przeciwległe boki. Ma ona wiele zaskakujących własności, odróżniających ją od powierzchni walca, czyli tego samego paska z przeciwległymi bokami sklejonymi „wprost”. Analiza własności wstęgi Möbiusa dała początek ważnemu działowi matematyki – topologii.

24 października prof. dr hab. Andrzej Gózdź wystąpił z wykładem poświęconym laureatom tegorocznej nagrody Nobla z Fizyki, którą Szwedzka Królewska Akademia Nauk przyznała za eksperymenty związane ze splątaniem fotonami, prowadzące do naruszenie nierówności Bella oraz za pionierską informatykę kwantową. Jej laureatami są trzej naukowcy: Alain Aspect (Francja), John F. Clauser (USA) i Anton Zeilinger (Austria). Na wykładzie zaprezentowane zostały sylwetki laureatów, ale przede wszystkim, w sposób przystępny dla każdego, omówiono i wyjaśniono zagadnienia, nad którymi pracowali nobliści.

Ostatnim wystąpieniem w jesiennej edycji był wykład dr. hab. Wojciecha Grudzińskiego, prof. UMCS pt.

Żółte żaluzje w naszych oczach. Oko człowieka zapewnia nam nie tylko ostre widzenie z dużą rozdzielczością czy możliwość rozróżniania barw, ale również pozwala nam funkcjonować w niezwykle szerokim przedziale intensywności światła. Jest to możliwe dzięki aktywności różnych mechanizmów regulacyjnych. Jednym z nich jest zwężanie oraz rozszerzanie źrenicy w odpowiedzi na zmiany intensywności światła. Okazuje się, że w oku człowieka funkcjonuje również inny mechanizm dynamicznie regulujący ilość światła docierającego do receptorów. Kluczową rolę w tym mechanizmie odgrywają barwniki obecne w siatkówce oka, w szczególności w jej centralnym obszarze zwanym plamką żółtą: luteina i zeaksantyna, tzw. barwniki ksantofilowe. Barwniki te pod wpływem światła zmieniają swoją orientację w siatkówce oka. Mechanizm ten został nazwany „molekularnymi żaluzjami”. Podczas wykładu zostali zaprezentowani żółci bohaterowie: luteina i zeaksantyna oraz sposób, w jaki naukowcy z Katedry Biofizyki UMCS odkryli mechanizm „żaluzji molekularnych”.

Spotkania z Fizyką i Matematyką odbywały się w formie online. Inicjatywa powstała w ramach projektu „Ucz się z MaFiI-ą 2” finansowanego ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki programu „Społeczna Odpowiedzialność Nauki”.

Pracownicy naukowcy Instytutu Matematyki UMCS oraz Instytutu Fizyki UMCS

Fot. Pexels

Projekt „Gramatyka z kulturą” w Programie Promocji Języka Polskiego

Projekt „Gramatyka z kulturą – webinaria i zadania” uzyskał dofinansowanie Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej w ramach Programu Promocji Języka Polskiego (BJP/PJP/2022/1/00017).

Głównym celem projektu jest promocja języka polskiego i kultury polskiej wśród studentów ukraińskich uczelni. Obejmuje on cykl webinarów, na których są prezentowane techniki nauczania polskiej gramatyki oraz wybrane zadania, które służą rozwojowi kompetencji gramatycznej, leksykalnej i kulturowej (w ćwiczeniach często jest bowiem mowa o polskich miastach i zabytkach, przyrodniczych atrakcjach turystycznych, znanych postaciach, istotnych wydarzeniach, świętach oraz obyczajach). Webinaria są też okazją do dokonywania ewaluacji zadań opracowywanych z myślą o ich późniejszej publikacji w formie bogato ilustrowanego pliku PDF. Zbiór zadań *Gramatyka z kulturą*. *Przez osoby* będzie bezpłatnie dostępny w Internecie, stanowiąc zwieńczenie projektu oraz jego trwały efekt.

Wymienione działania umożliwią zacieśnianie współpracy UMCS z ukraińskimi uczelniami z różnych części Ukrainy (Łuck, Kijów, Mikołajów) oraz udzielanie metodycznego wsparcia ukraińskim ośrodkom polonistyki.

Kierownikiem projektu jest dr hab. Bartłomiej Maliszewski z CJKP UMCS, a partnerami są: Wołyński Uniwersytet Narodowy im. Łesi Ukrainki w Łucku (koordynator: doc. Yulia Vaseiko), Narodowy Pedagogiczny Uniwersytet Dragomanowa w Kijowie (koordynator: dr Iryna Askerova) oraz Narodowy Uniwersytet Czarnomorski im. Petra Mohyły w Mikołajowie (koordynator: mgr Aleksandra Cybulska). Wsparcia przy realizacji całego przedsięwzięcia udziela Biuro ds. Kształcenia Ustawicznego UMCS oraz Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów UMCS.

Czas realizacji projektu: 15 października 2022 r. – 14 października 2023 r.

Bartłomiej Maliszewski

Wykłady popularnonaukowe dr. Jerzego Mycki

25 października 2022 r. Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki odwiedziły uczennice i uczniowie z dwóch szkół ponadpodstawowych: V Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie oraz VIII Liceum Ogólnokształcącego im. Zofii Nałkowskiej w Lublinie. W ramach tej wizyty dr Jerzy Mycka z Instytutu Matematyki wygłosił dwa niezwykle ciekawe wykłady.

Pierwszy nosił tytuł *Jak powstawała matematyka?* i poświęcony został aspektom historycznym rozwoju matematyki. Dr Jerzy Mycka przedstawił zapisy tekstów matematycznych, mających swoje źródło w Babilonie, Egipcie i starożytnej Grecji. Zaprezentował sposoby myślenia o matematyce oraz metody rozwiązywania problemów matematycznych w starożytnych kulturach. Dla przykładu matematyka babilońska miała silne

powiązania astronomiczne i astrologiczne. W przypadku starożytnych Egipcjan matematyka była wykorzystywana głównie do dokonywania obliczeń potrzebnych do prac budowlanych lub przy poborze podatków. Używano jej w celu efektywnego mierzenia pól i objętości, a także zamiany miar wagi na inne jednostki. Egipcjanie potrafili obliczać pole powierzchni figur, stosowali system dziesiętny, gdzie najwyższą wartością był jeden milion. Dr Jerzy Mycka wiele uwagi poświęcił *Elementom*, czyli słynnej księdze autorstwa Euklidesa. Było to pierwsze dzieło naukowe, które w sposób aksjomatyczny opisywało geometrię.

W drugim wykładzie pt. *Liczba π* opowiedział z kolei, czym jest liczba π , nazywana także stałą Archimidesa lub ludolfiną. Jest ona definiowana jako stosunek obwodu okręgu do jego średnicy. Jak się okazuje, ta prosta definicja prowadzi do wielu zastosowań liczby π . Jest to jedna z najważniejszych stałych w matematyce, która wykorzystywana jest również w naukach fizycznych i mechanice. Liczba π badana była już przez starożytnych Egipcjan i Babilończyków, którzy na różne sposoby przybliżali jej wartość. Dr Jerzy Mycka wyjaśnił wkład wielu matematyków w pozna-

Fot. Marta Kostrzewa

wanie tajemnic liczby π oraz pokazał przykłady matematycznego wykorzystania π w rozwiązywaniu różnorodnych zagadnień.

W wykładach uczestniczyło niemal 100 uczennic oraz uczniów, wszyscy nie tylko z ogromnym zainteresowaniem i zaangażowaniem słuchali prelekcji, ale także zadawali pytania, wykazując się dociekliwością.

Marta Kostrzewa

Koło Olimpijskie poszło w ruch

22 października 2022 r. odbyły się pierwsze zajęcia organizowane w ramach kolejnej edycji Koła Olimpijskiego. Ta inicjatywa, realizowana na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki, przeznaczona jest dla uczniów szkół podstawowych z terenu całego województwa, którzy dzięki niej mają możliwość rozwijania swoich pasji i pogłębiania umiejętności matematycznych. Udział w zajęciach ma na celu wsparcie młodych ludzi w czekających ich zmaganiach w konkursach z matematyki, w tym konkursie kuratorskim. Prowadzący zajęcia pracownicy Instytutu Matematyki UMCS realizują misję Uczelni, oddziałując na środowisko lokalne i integrując pasjonatów nauki.

W tym roku w Kole Olimpijskim uczestniczy aż 80 uczennic i uczniów, a poziom rozwiązywanych zadań jest dostosowany indywidualnie do poziomu wiedzy uczestników.

Dlaczego warto brać udział w olimpiadach? Bycie wśród finalistów bądź otrzymanie tytułu laureata olimpiady otwiera przed uczniami wiele możliwości. Taki konkurs może bowiem być przepustką do dalszej edukacji.

Inicjatywa powstała w ramach projektu „Ucz się z MaFiI-ą 3” finansowanego ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki programu „Społeczna Odpowiedzialność Nauki”.

Marta Kostrzewa

Warto się rozwijać i wierzyć w siebie

Rozmowa z Ignacym Zającem i Dominikiem Fidziukiewiczem, studentami UMCS z drużyny, która zajęła II miejsce w Ogólnopolskich mistrzostwach w projektowaniu gier komputerowych „Cyberiada”

Skąd pomysł, by wziąć udział w „Cyberiadzie”?

Ignacy Zając: Oprócz studiowania matematyki zawsze miałem różne zainteresowania, które w dużej mierze skupiały się na naukach informatycznych, a w szczególności na programowaniu. Od dłuższego czasu chciałem więc kształcić się poniekąd interdyscyplinarnie, wykorzystując wiedzę z zakresu nauk matematycznych w informatyce. Choć programowania dotychczas uczyłem się raczej samodzielnie, to chciałem sprawdzić swoje umiejętności. Zależało mi na tym, aby móc się rozwijać w kierunku projektowania gier.

Dominik Fidziukiewicz: Interesowałem się projektowaniem gier w bardzo szerokim zakresie już od 5. roku życia. Zacząłem od wymyślania własnych zabaw poprzez prowadzenie gier fabularnych, pisanie opowiadań, aż w końcu zająłem się projektowaniem i programowaniem gier. Rozpocząłem studia na kierunku fizyka techniczna, ponieważ fizyka uczy nas najprostszyc zjawisk i tego jak funkcjonuje nasza rzeczywistość, co odnosi się również do tworzenia rzeczywistości wirtualnej.

Postanowiłem wziąć udział w mistrzostwach, ponieważ uznałem, że może to być świetna okazja do rozwinięcia moich pasji i pokazania, że nasz Uniwersytet interesuje się nowoczesnymi metodami komunikacji.

Jak wyglądały mistrzostwa?

I.Z.: „Cyberiada” była podzielona na pięć baz, wewnątrz których konkurowaliśmy z innymi zespołami z Lubelszczyzny. Wszystko zaczęło się od wyprawy kwalifikacyjnej, następnie trzeba było zmierzyć się z dwiema wyprawami edukacyjnymi. Ostatnia była wyprawa fi-

nałowa. W trakcie każdej wyprawy uczestniczyliśmy w niezwykle interesujących szkoleniach oraz sprawdziliśmy naszą wiedzę i umiejętności podczas Game Jamów, czyli 24-godzinnych sprintów.

W finale naszym głównym zadaniem było stworzenie gry mobilnej. To był dla nas prawdziwy skok na głębo- ką wodę, ponieważ nigdy wcześniej się tym nie zajmowaliśmy. A jednak dzięki wspólnym wysiłkom udało nam się stworzyć grę „Border Slider”.

Na czym polega ta gra?

I.Z.: „Border Slider” jest grą mobilną typu *endless runner*. Polega na treningu zręczności i percepcji. Należy odróżniać, które figury trzeba przepuścić do swojego koloru, a które zniszczyć. To taka typowa „zręcznościówka” z wieloma poziomami. Nie ma ograniczeń wiekowych, zagrać może w nią praktycznie każdy. Gra wspiera rozwój motoryki małej, a także spostrzegawczości.

Gra pojawi się w sklepie Google Play i będzie dostępna dla telefonów z systemem operacyjnym Android. Mamy mnóstwo pomysłów na jej rozwój. Na razie jednak nie chcę nic więcej zdradzić, by nie zepsuć niespodzianki.

D.F.: Ze względu na szeroką gamę kolorystyczną gry mogliśmy pochylić się nad problemem daltonizmu w tego typu grach. Nie tylko więc mieliśmy okazję zgłębić ten temat, ale również spróbowaliśmy znaleźć rozwiązanie, w jaki sposób osoby z daltonizmem mogłyby bez problemu rozróżniać te same figury i cieszyć się naszą grą pomimo swoich problemów.

Czy wiedza zdobyta podczas studiów przełożyła się w jakiś sposób na zwycięstwo?

I.Z.: Zdecydowanie tak. Podczas pracy nad stworzeniem gry zdarzały się sytuacje, w których nie wiedziałem, jak rozwiązać dany problem. W takich chwilach okazywało się, że matematyka wbrew pozorom wcale nie jest aż tak daleko od programowania. Bardzo często przydatna była wiedza choćby z zakresu grafów lub macierzy.

D.F.: Umiejętności krytycznej oceny, dekonstruowania zjawisk, rozwiązywania złożonych problemów za pomocą prostych wyjaśnień i poszukiwania analogii okazały się niezbędne w trakcie projektowania naszej gry. Tworząc grę, konstruujemy od nowa sztuczny świat, a co za tym – środowisko, które podobnie jak w fizyce

urządza się swoimi prawami i podobnie jak w psychologii jest potem w różny sposób postrzegane przez graczy. Przy tworzeniu gier bardzo ważna jest również interdyscyplinarność, dzięki czemu moje umiejętności zdobyte podczas studiów w połączeniu z umiejętnościami studentów z innych kierunków pozwoliły nam poszerzać swoje horyzonty.

Warto dodać, że po zakończeniu „Cyberiady” stworzyliśmy studio Pickled Rabbit Games. Chcemy w dalszym ciągu wykorzystywać gry jako możliwość badania psychologii graczy, poszukiwania sposobów, w jakie można wykorzystywać gry w innych obszarach życia.

Wywiad przeprowadziła Marta Kostrzewa

Inauguracja studiów podyplomowych z zakresu nauczania informatyki

W dn. 15–16 października 2022 r. na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki odbyły się pierwsze zajęcia w ramach studiów podyplomowych dla nauczycieli. Studia te są finansowane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, a ich celem jest podniesienie kompetencji nauczycieli w zakresie wiedzy, umiejętności i współczesnej metodyki nauczania informatyki opartej na idei myślenia komputacyjnego w szkole podstawowej i szkołach ponadpodstawowych do poziomu określonego zapisami obowiązującej podstawy programowej przedmiotu informatyka. Kształcenie prowadzone jest na trzech płaszczyznach – studia kwalifikacyjne dla nauczycieli, którzy chcą uzyskać uprawnienia do nauczania informatyki, studia doskonalące dla nauczycieli informatyki oraz studia doskonalące dla nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej.

Nowy rok akademicki dla studentów tych studiów uroczyście otworzyła dr hab. Beata Bylina, prodziekan Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki. Wykład in-

auguracyjny wygłosił z kolei prof. dr hab. Maciej Marek Sysło. W swoim wystąpieniu poruszył kwestie wdrażania nowej podstawy programowej informatyki w szkołach. Zwrócił przy tym uwagę na miejsce programowania w zajęciach z informatyki, znaczenie algorytmiki w rozwiązywaniu problemów oraz rolę myślenia komputacyjnego w procesie rozwoju sposobów rozumowania w formułowaniu problemów i tworzeniu ich rozwiązań z myślą o wykorzystaniu w tym komputerów.

Prof. dr hab. Maciej M. Sysło specjalizuje się w teorii grafów, matematyce dyskretnej, algorytmice, optymalizacji oraz dydaktyce informatyki. Od połowy lat 80. aktywnie uczestniczy w popularyzacji i kształtowaniu powszechnej edukacji informatycznej na wszystkich szczeblach kształcenia. Jest autorem kolejnych podstaw programowych przedmiotów informatycznych dla szkół. Napisał ponad 150 prac naukowych z zakresu teorii grafów, matematyki dyskretnej i informatyki.

Marta Kostrzewa

Archiwum organizatorów

„3, 2, 1... Studia start!” i Koła Naukowe Wydziału Historii i Archeologii

12 października 2022 r. na placu Marii Curie-Skłodowskiej odbyło się wyjątkowe wydarzenie skierowane przede wszystkim do studentów pierwszych lat, którzy mogli zapoznać się z ofertą wybranych jednostek na Uniwersytecie oraz działalnością kół naukowych.

Stoisko wydziału zgromadziło sporą liczbę osób, a to dzięki prężnie działającemu Kołu Naukowemu Amatorów Antyku oraz Kołu Naukowemu Historyków Studentów. Opiekunem pierwszego koła jest dr hab. Dariusz Słapek, prof. UMCS, a opiekunem drugiego – dr hab. Marek Sioma, prof. UMCS.

Uczestnicy mogli dowiedzieć się, w jaki sposób rozwijać swoje pasje oraz tworzyć innowacyjne projekty, wysłuchali ciekawostek o walkach gladiatorów na igrzyskach, a nawet poprowadzili szkolenie z szermierki i wzięli udział w dyskusjach na temat organizacji pikniku historycznego z udziałem grupy rekonstrukcyjnej, do której dołączyć może każdy, kto pragnie dotknąć „żywej historii”.

Organizatorami tego niezwykłego wydarzenia byli: Centrum Promocji UMCS i Zarząd Uczelniany Samorządu Studentów UMCS, z kolei patronat medialny objęli: Radio Centrum i TV UMCS.

Paulina Litka

Fot. Paulina Litka

Archiwum Rady Wydziałowej Samorządu Studentów Wydziału Ekonomicznego UMCS

Wyjazd integracyjno-motywacyjny RADAR 2022

W dn. 19–21 października 2022 r. odbyła się kolejna edycja wyjazdu integracyjno-motywacyjnego RADAR, skierowanego do studentów rozpoczynających naukę na Wydziale Ekonomicznym UMCS. Samorząd Studentów Wydziału Ekonomicznego po raz kolejny zabrał swoich młodszych kolegów i koleżanki do Krasnobrodu, by mogli lepiej się poznać i wkroczyć w studenckie życie u boku nowych przyjaciół. W wydarzeniu zorganizowanym w dwóch językach (polskim i angielskim) wzięło udział przeszło 60 osób. Na Roztoczu pojawili się także przedstawiciele Kolegium Dziekańskiego: dr hab. Mariusz Kicia oraz dr Małgorzata Kamieniecka, prof. UMCS, którzy chętnie włączali się w rozmowy ze studentami.

Podczas wyjazdu studenci uczestniczyli w warsztatach dotyczących istoty pracy w grupie oraz sposobów rozwiązywania potencjalnych konfliktów z niej wynikających, poznali lepiej organizacje studenckie, takie jak samorząd oraz koła naukowe: Koło Naukowe Ekonomistów, Studenckie Koło Naukowe Logistyki, Studenckie Koło Naukowe Finansistów oraz Koło Naukowe Zarządzania i Marketingu, a także prezentowali autorskie projekty wydarzeń, które chcieliby zorganizować w ramach działalności w jednej z wymienionych wyżej organizacji.

Oprócz szkoleń na uczestników czekało wiele innych atrakcji m.in. gry i zabawy budujące zaufanie, pobudzające ducha rywalizacji, ognisko, wspólne wieczory taneczne oraz pochody.

Natasza Łapińska

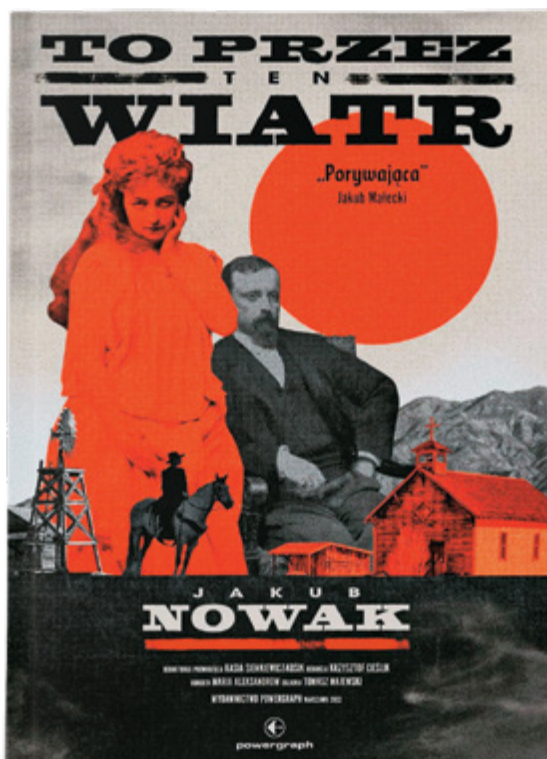
Jakub Nowak *To wszystko przez ten wiatr*

Jakub Nowak należy do tych, stosunkowo nielicznych, twórców, którzy potrafią godzić pracę naukową z twórczością literacką, osiągając w obu sferach znakomite wyniki. W tym roku ukazał się jego naukowy artykuł w prestiżowym czasopiśmie komunikologicznym (za 200 pkt.), a jednocześnie nakładem wydawnictwa Powergraph Sp. z o.o., powieść *To wszystko przez ten wiatr* poświęcona amerykańskiej przygodzie Henryka Sienkiewicza, Heleny Modrzejewskiej z mężem i grupą jego przyjaciół.

Autor, znany dotychczas jako twórca literatury *science fiction*, tym razem postanowił opowiedzieć o historii i to o historii ludzi bardzo ważnych dla polskiej kultury. Przedstawił intrygujące portrety bohaterów, postaci będących ikonami kultury, których losy są w dużej mierze opisane i znane wielu czytelnikom. Bazując na tej wiedzy, zaproponował autorską wersję przebiegu epizodu kalifornijskiego.

Książka dowodzi niesamowitej wyobraźni plastycznej Autora i umiejętności wywoływania wrażeń zmysłowych. Czytelnik widzi, oczami wyobraźni, opisywane sceny, jest ich świadkiem. Nie tylko widzi, także słyszy dźwięki i czuje zapachy. Autor tworzy niezwykle sugestywny obraz świata przedstawionego. Świata niekiedy przerażającego. Nie chodzi jedynie o Dziki Zachód – fascynujący jest na przykład opis bitwy powstańczej widzianej z perspektywy jednego z uczestników.

Imponuje wielka wiedza ogólna i bardzo bogate słownictwo Autora. Doskonała jest jego znajomość realiów epoki. Nie unika nawiązań do biologicznych aspektów życia, co ma szczególnie mocny wydźwięk w odniesieniu do bohaterów książki, zwłaszcza Modrzejewskiej. Nie jest to jednak przykład powieści pisanej z pozycji przysłowiowej sprzątaczką Prousta, mającej o swoim

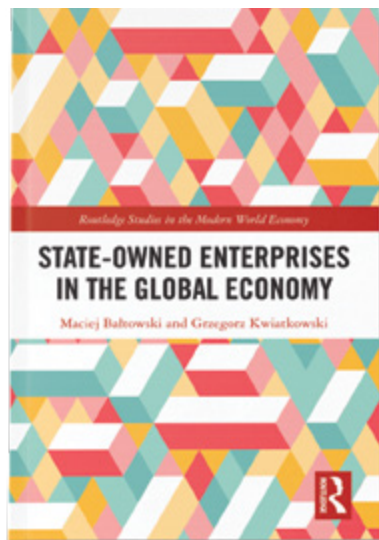
panu do powiedzenia tylko tyle, że był flejtuchem. Podobnie sceny przemocy nie są przerysowane i nie dominują w książce. Autor posługuje się soczystym językiem, ale unika epatowania wulgaryzmem. Bardzo interesujące są wątki obyczajowe. Jakub Nowak świadomie odchodzi od omawiania koncepcji historii jako opowieści o dokonaniach białych mężczyzn. Kobiety są dlań równoprawnymi podmiotami, a właściwie dominują, skoro centralną postacią w opisywanym świecie jest Modrzejewska. Bardzo istotnym motywem książki jest domniemany romans Modrzejewskiej i Sienkiewicza. Sam w sobie fascynujący i bardzo

ciekawie poprowadzony (zwróćmy uwagę na listy miłosne Sienkiewicza!), jednak nie dominuje; powieść zawiera bardzo wiele innych wątków, epizodów wręcz przykuwających uwagę.

Książka Jakuba Nowaka ma też duże walory literackie. Autor jawi nam się jako twórca świadomy formy, umiejętnie stosujący całą gamę środków językowych. Brutalne sceny, opisane dosadnym językiem, przeplatają się z subtelnymi, a zarazem wnikliwymi scenami, nie tyle wprost opisującymi, ile pozwalającymi się domyśleć emocji bohaterów i złożoności relacji między nimi. Powieść jest bardzo starannie skonstruowana i napisana, a zarazem nie jest tworem zimnej kalkulacji: wyraźnie widać w niej fascynację Autora bohaterami i światem, w którym przyszło im przez jakiś czas przebywać (czy też w którym ich umieścić).

Powieść cieszy się zasłużenie sporym powodzeniem. Spotkała się z życzliwym odbiorem recenzentów i czytelników. Jest to niewątpliwy sukces osobisty Autora, przydający też jednak renomy naszej Alma Mater.

Włodzimierz Mich

Monografia *State-owned Enterprises in the Global Economy*

Monografia autorstwa prof. dr. hab. Macieja Bałtowskiego oraz dr. Grzegorza Kwiatkowskiego z Instytutu Ekonomii i Finansów UMCS pt. *State-owned Enterprises in the Global Economy* została opublikowana w wydawnictwie Routledge w prestiżowej serii „Routledge Studies in the Modern World Economy”.

Książka zawiera wyniki unikalnych w literaturze przedmiotu badań empirycznych, przeprowadzonych na podstawie własnej, oryginalnej metodyki badawczej. Badania dotyczyły zakresu i znaczenia przedsiębiorstw państwowych w 37 największych gospodarkach świata oraz ich zmian w latach 2009–2018. Na podstawie wyników badań została sfalsyfikowana teza o tzw. powrocie przedsiębiorstw państwowych w skali gospodarki światowej (*the return of state-owned enterprises*), pojawiająca się w piśmiennictwie ekonomicznym po kryzysie finansowym lat 2008–2009, a także przeprowadzono różnorodne analizy porównawcze i ekonometryczne.

Autorska monografia badaczy z Wydziału Ekonomicznego powstała jako wynik grantu NCN Opus 17 kierowanego w latach 2018–2021 przez prof. dr. hab. Macieja Bałtowskiego.

Maciej Bałtowski
Grzegorz Kwiatkowski

Conrad: Eastern and Western Perspectives

Tomy serii „Conrad: Eastern and Western Perspectives” zawierają rozważania o zagadnieniach nowych w studiach nad Conradem oraz oryginalne ujęcia problematyki wcześniej opracowanej. Reprezentują szeroki zakres różnych podejść badawczych, tradycji intelektualnych i kulturowych. Niektóre studia zakorzenione są w zachodniej tradycji Conradoologii i literaturoznawstwa, podczas gdy inne wprowadzają odmienne, ożywcze wizje teoretyczno-interpretacyjne lub ujmują twórczość pisarza z odległych pozycji intelektualnych, poszerzając możliwości interpretacyjne. Seria otwiera perspektywy na nowe ujęcia problematyki Conradoznawczej.

W serii publikowane są (w języku angielskim) studia dotyczące rozmaitych aspektów twórczości Josepha Conrada i kwestii z nią związanych. Koncentrują się one na polskich i środkowo-wschodnio-europejskich elementach i kontekstach jego dzieł, ich ujęciach w perspektywach międzynarodowych oraz opracowaniach spuścizny literackiej pisarza w określonych regionach geograficzno-kulturowych. Seria stała się głównym forum publikacji wybranych referatów z najbardziej prestiżowych międzynarodowych konferencji Conradowskich.

Tomy 1–22 zostały wydane przez East European Monographs/Social Science Monographs, Boulder (USA) i Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w dystrybucji Columbia University Press, New York; tomy 23–27 – przez UMCS w dystrybucji Columbia University Press; natomiast tom 28 i następane – przez UMCS i Columbia University Press. Redaktorem naukowym serii jest prof. dr hab. Wiesław Krajka z UMCS.

Dotychczas opublikowane 31 tomów obejmuje 7 monografii autorskich i 24 wieloautorskich, które grupują 375 artykułów autorstwa 244 uznanych i nowych badaczy Conrada z: Algerii, Australii, Brazylii, Bułgarii, Chile, Chin, Chorwacji, Czech, Danii, Francji, Hiszpanii, Indii, Iranu, Izraela, Japonii, Kanady, Korei, Niemiec, Norwegii, Polski, Południowej Afryki, Singapuru, Słowenii, Szwecji, Szwajcarii, Tajwanu, Turcji, Ukrainy, USA, Wielkiej Brytanii, Włoch i Zjednoczonych Emiratów Arabskich.

Wiesław Krajka

Lista opublikowanych tomów serii „Conrad: Eastern and Western Perspectives”

I 1992	Carabine, Keith, Owen Knowles, and Wiesław Krajka, eds. <i>Conrad's Literary Career</i>	XVII 2008	Bobrowski, Tadeusz. <i>A Memoir of My Life</i> . Trans. and ed. Addison Bross
II 1993	Carabine, Keith, Owen Knowles, and Wiesław Krajka, eds. <i>Contexts for Conrad</i>	XVIII 2009	Krajka, Wiesław, ed. <i>Joseph Conrad: Between Literary Techniques and Their Messages</i>
III 1994	Morzinski, Mary. <i>Linguistic Influence of Polish on Joseph Conrad's Style</i>	XIX 2010	Krajka, Wiesław, ed. <i>In the Realms of Biography, Literature, Politics and Reception: Polish and East-Central European Joseph Conrad</i>
IV 1995	Lothe, Jakob, ed. <i>Conrad in Scandinavia</i>	XX 2011	Sokołowska, Katarzyna. <i>Conrad and Turgenev: Towards the Real</i>
V 1996	Kurczaba, Alex S., ed. <i>Conrad and Poland</i>	XXI 2012	Acheraïou, Amar, and Nursel İçöz, eds. <i>Joseph Conrad and the Orient</i>
VI 1998	Carabine, Keith, Owen Knowles, with Paul Armstrong, eds. <i>Conrad, James and Other Relations</i>	XXII 2013	Krajka, Wiesław, ed. <i>From Szlachta Culture to the 21st Century, Between East and West. New Essays on Joseph Conrad's Polishness</i>
VII 1998	Davis, Laura L., ed. <i>Conrad's Century: The Past and Future Splendour</i>	XXIII 2014	Krajka, Wiesław, ed. „Wine in Old and New Bottles”: <i>Critical Paradigms for Joseph Conrad</i>
VIII 1999	Krajka, Wiesław, ed. <i>Joseph Conrad: East European, Polish and Worldwide</i>	XXIV 2015	Curreli, Mario, ed. <i>Conrad in Italy</i>
IX 2000	Lucas, Michael, A. <i>Aspects of Conrad's Literary Language</i>	XXV 2016	Brodsky, G. W. Stephen. <i>Joseph Conrad's Polish Soul. Realms of Memory and Self</i> . Ed. George Z. Gasyna
X 2001	Fincham, Gail, Attie de Lange, with Wiesław Krajka, eds. <i>Conrad at the Millennium: Modernism, Postmodernism, Postcolonialism</i>	XXVI 2017	Maisonnat, Claude. <i>Joseph Conrad and the Voicing of Textuality</i>
XI 2002	Lange, Attie de, Gail Fincham, with Wiesław Krajka, eds. <i>Conrad in Africa: New Essays on „Heart of Darkness”</i>	XXVII 2018	Krajka, Wiesław, ed. <i>Joseph Conrad's Authorial Self: Polish and Other</i>
XII 2003	Carabine, Keith, and Max Saunders, eds. <i>Inter-relations: Conrad, James, Ford and Others</i>	XXVIII 2019	Krajka, Wiesław, ed. <i>Some Intertextual Chords of Joseph Conrad's Literary Art</i>
XIII 2004	Krajka, Wiesław, ed. <i>A Return to the Roots: Conrad, Poland and East-Central Europe</i>	XXIX 2020	Krajka, Wiesław, ed. <i>Various Dimensions of the Other in Joseph Conrad's Fiction</i>
XIV 2005	Krajka, Wiesław, ed. <i>Beyond the Roots: The Evolution of Conrad's Ideology and Art</i>	XXX 2021	Acheraïou, Amar, and Laëtitia Crémogna, eds. <i>Joseph Conrad and Ethics</i>
XV 2006	Paccaud-Huguet, Josiane, ed. <i>Conrad in France</i>	XXXI 2022	Pawlowski, Merry M. <i>Joseph Conrad and Material Culture: From the Rise of the Commodity Transcendent to the Scramble for Africa</i>
XVI 2007	Göbel, Walter, Hans Ulrich Seeber, and Martin Windisch, eds. <i>Conrad in Germany</i>		

Fot. Klaudia Olembry

Jubileusz 50-lecia pracy prof. Ryszarda Skubisza

7 października 2022 r. w Auli Uniwersyteckiej na Wydziale Prawa i Administracji UMCS odbył się uroczysty jubileusz 50-lecia pracy naukowej i dydaktycznej prof. Ryszarda Skubisza. W wydarzeniu udział wzięli przedstawiciele Uczelni, władz wojewódzkich, samorządowych, wymiaru sprawiedliwości, wielu ośrodków naukowych, praktycy prawa, a także rodzina, przyjaciele, współpracownicy i studenci Jubilata.

Prof. Ryszard Skubisz jest znanym i cenionym polskim teoretykiem i praktykiem prawa, rzecznikiem patentowym oraz radcą prawnym. Prowadzi badania z zakresu znaków towarowych, zwalczania nieuczciwej konkurencji, spółek prawa i prawa europejskiego. To właśnie komentarz jego autorstwa do ustawy o znakach towarowych

znacząco wpłynął na kształt polskiej praktyki w dziedzinie ochrony znaków towarowych.

Jubilat jest związany z Lublinem i Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej. To tu ukończył studia prawnicze w 1971 r., otrzymał tytuł doktora habilitowanego (1988 r.) i tytuł profesora nauk prawnych (1996 r.). Od 50 lat pracuje na naszej Alma Mater, początkowo w Zakładzie Prawa Gospodarczego, a od blisko 30 lat kieruje Katedrą Prawa Unii Europejskiej. Profesor jest autorem ponad 200 publikacji naukowych z prawa cywilnego, handlowego, europejskiego i własności przemysłowej oraz kilkunastu pozycji książkowych.

Panie profesorze, jest pan mistrzem dla swoich wychowanków, prawdziwym nauczycielem dla swoich studentów

Fot. Klaudia Olender

Fot. Klaudia Olender

oraz osobą niezwykle poważaną wśród prawników. Jestem pod wrażeniem aktywności pana profesora także w sferze współpracy międzynarodowej. Doceniam również wkład w rozwój prawa własności przemysłowej i w kształtowanie praktyki w zakresie ochrony znaków towarowych, zwalczania nieuczciwej konkurencji czy prawa spółek – tymi słowami otworzył uroczystość dr hab. Arkadiusz Berezka, prof. UMCS, prorektor ds. spraw ogólnych. Wielką chluba dla naszej Uczelni, ponieważ tu właśnie ukończył swoje studia prawnicze prof. Skubisz, tu uzyskał tytuł profesora. Bardzo dziękuję za te wszystkie lata pracy i wspiane reprezentowanie naszej Uczelni. Jest pan osobą wrażliwą na kwestie społeczne, ceniącą sprawiedliwość i uczciwość, a zatem jest pan człowiekiem Uniwersytetu, odwołującym się do fundamentów, na jakich zbudowana jest wspólnota akademicka – podkreślił prorektor, a następnie wręczył Jubilatowi obraz naszej patronki – Marii Curie-Skłodowskiej, wykonany przez dziekana Wydziału Artystycznego UMCS. Poinformował również zebranych, że prof. Ryszard Skubisz został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi w pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej oraz za reprezentowanie polskiej myśli naukowej na świecie.

Serdeczne gratulacje i życzenia złożyła również prof. dr hab. Anna Przyborowska-Klimczak, dziekana Wydziału Prawa i Administracji UMCS: Jesteśmy dumni z tego, że mieliśmy i mamy możliwość pracować z prof. Skubiszem. Ogromnie cenimy rozległą wiedzę pana profesora, bogaty dorobek naukowy, doświadczenie dydaktyczne oraz zaangażowanie i osiągnięcia w zakresie praktyki prawniczej. Wyrażam też nadzieję, że jeszcze przez wiele lat będzie pan profesor wspierał pracowników i studentów naszego wydziału swoją wiedzą i doświadczeniem.

Podczas wydarzenia prezydent Krzysztof Żuk wręczył Jubilatowi Medal Zasłużony dla Miasta Lublin za bogaty dorobek naukowy i wybitne osiągnięcia w dziedzinie prawa oraz w podziękowaniu za wieloletnie zaangażowanie i pełną oddania pracę na rzecz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, a także promocję miasta jako prężnego ośrodka akademickiego. Z kolei czło-

nek Zarządu Województwa Lubelskiego Bartłomiej Bałaban w imieniu Marszałka Województwa Lubelskiego odznaczył prof. Ryszarda Skubisza Odznaką Honorową „Zasłużony dla Województwa Lubelskiego”, a wojewoda lubelski Lech Sprawka wręczył mu Dyplom Uznania.

Prezes Urzędu Patentowego Edyta Demby-Siwiek zwróciła uwagę na olbrzymi wkład prof. Skubisza w kształtowanie polskiego prawa własności intelektualnej, w legislację i praktykę instytucji, którą reprezentuje, oraz wręczyła Jubilatowi nie lada niespodziankę – reprint pierwszych zarejestrowanych znaków towarowych w Polsce.

W osobie pana profesora skupiają się wartości cenione w pracy uczonego, takie jak rzetelność, uczciwość naukowa, godność, życzliwość i tolerancja dla odmiennych poglądów. Jego prace wywierały i nadal wywierają istotny wpływ na polską legislację i praktykę prawniczą – podkreślał podczas laudacji prof. dr hab. Andrzej Jakubecki, kierownik Katedry Postępowania Cywilnego i Międzynarodowego Prawa Handlowego UMCS, przyjaciel prof. Skubisza i jego były student.

Następnie głos zabrał sam Jubliat. *Jak dzisiaj patrzę na swoje całe życie, to stwierdzam, że bardzo wiele rzeczy działo się w nim przez przypadek. Moją karierę akademicką uformował los z niewielką domieszką własnej woli, ale były oczywiście zdarzenia, które nastąpiły na skutek moich autonomicznych decyzji. Jeśli te decyzje były pochopne i nieprzemyślane, to wkraczał szczęśliwy los i je natychmiast korygował* – wspominał prof. Skubisz i tłumaczył, że na studiach prawniczych znalazł się przez przypadek, bo tak naprawdę chciał zostać dziennikarzem.

Zgodnie z tradycją akademicką podczas spotkania odbyło się uroczyste wręczenie książki jubileuszowej. *In varietate concordia*. Księgę Jubileuszową profesora Ryszarda Skubisza przygotowało wydawnictwo C.H. Beck pod redakcją dr Edyty Całki, prof. dr. hab. Andrzeja Jakubeckiego, prof. Mirosława Nazara, dr. hab. Adriana Niewęglowskiego, prof. UMCS oraz dr. Rafała Pożdżika.

Wydarzenie było połączone z konferencją naukową dotyczącą wybranych problemów prawa autorskiego, patentowego i prawa konkurencji.

Klaudia Olender

Fot. Jan Jęzak

Fot. Jan Jęzak

Fot. Jan Jęzak

Kolejna Wolna Chatka już za nami

Prawie 20 warsztatów, występy artystyczne, strefa gier, sesje RPG, Speed Friending, a nawet Silent Disco. To wszystko czekało na studentów na początku roku akademickiego w Chatce Żaka.

W dn. 7–8 października 2022 r. odbyła się druga edycja Wolnej Chatki, czyli w pełni darmowego wydarzenia dla studentów, podczas którego mogli odkryć swoje pasje, poznać nowych ludzi i dowiedzieć się nieco więcej o działalności Chatki Żaka.

W tym roku program obejmował przede wszystkim warsztaty i występy artystyczne. Studenci mogli wziąć udział w zajęciach z fotografii, tańca towarzyskiego, autoprezentacji czy dziennikarstwa. W programie artystycznym zaprezentowały się grupy związane z Chatką Żaka, tj. Teatr Imperialny i zespół The Helping Hand. Nie zabrakło również wydarzeń dodatkowych, czyli Silent Disco z DJ'ami z Akademickiego Radia Centrum, Speed Friendingu w języku angielskim i sesji RPG w uniwersum Warhammera. Wszystkie wydarzenia zorganizowane w ramach Wolnej Chatki stanowiły także doskonałą okazję dla studentów do przekonania się, w jaki sposób można u nas działać i tworzyć.

Paweł Bik

Wernisaż wystawy „Ceremoniał Akademicki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej”, 24.10.2022 r.

Fot. Bartosz Proll

Wystawa kolekcji „Mini Print Cantabria”, 20.10.2022 r.

Fot. Klaudia Olender

UMCS

— OGRÓD —
BOTANICZNY
UNIWERSYTETU
MARIUSZCZYŃSKO-SKŁODOWSKIEJ
LUBLIN

Tajemniczy Ogród

LUMINA PARK
LUBLIN

Odwiędź Świat Iluminacji z Lumina Park

W Ogrodzie Botanicznym UMCS w Lublinie czeka na ciebie całkiem nowa opowieść i jeszcze dłuższa trasa zwiedzania!